

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster samt att lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet, konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet skall ändras. Genom lagarna sätts Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel") i kraft nationellt.

Det grundläggande syftet med propositionen är att främja den elektroniska handeln inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet framför allt genom att se till att det råder frihet att tillhandahålla informationssamhällets tjänster. Med informationssamhällets tjänster avses i förslaget tjänster på distans som sänds på elektronisk väg på begäran av en tjänstemottagare och vanligtvis mot vederlag. När det gäller tjänsteleverantörer etablerade i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får enligt förslaget inte sådana krav ställas som omfattas av det samordnade området och som begränsar tillhandahållandet av någon av informationssamhällets tjänster i Finland. Till det samordnade området hör de krav som ingår i det nationella rättssystemet och som gäller tjänsteleverantörernas verksamhet eller de tjänster som tillhandahålls.

Myndigheterna i Finland skall övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig mot en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I syfte att stärka konsumenternas förtroende för gränsöverskridande tjänster på elektronisk väg föreslås att tjänsteleverantörerna

fortlöpande skall hålla bestämda uppgifter om sig och sin verksamhet tillgängliga för tjänstemottagarna och myndigheterna. Konsumenterna skall få anvisningar och information innan de gör en beställning på elektronisk väg. Konsumenterna skall också ha tillgång till metoder som gör det möjligt att på förhand upptäcka och rätta till eventuella fel i beställningen. Kommunikationsverket skall övervaka att dessa bestämmelser följs. Genom förslagen kompletteras gällande lagstiftning om skydd av konsumenternas intressen.

I förslaget ingår också bestämmelser om hur formlag för avtal någon annanstans i lag kan uppfyllas på elektronisk väg.

I förslaget föreskrivs om de förutsättningar under vilka tjänstelevererande mellanhänder, t.ex. teleoperatörer, inte är ansvariga i fråga om olagligt innehåll i eller olovlig förmedling av information som de överfört eller lagrat. En grundläggande förutsättning för ansvarsfrihet är dock att mellanhandens verksamhet är av teknisk natur och att han själv inte deltar i produktionen av olagligt innehåll.

En leverantör av lagringstjänster som har faktisk kännedom om att det i hans server finns olagligt material skall, för att gå fri från ansvar, göra materialet oåtkomligt. I propositionen föreslås bestämmelser om de förfaranden som skall iaktas i dessa fall. Bestämmelserna är utförligare än bestämmelserna i direktivet. En spärrning skall i allmänhet basera sig på en domstols förordnande. Om det material som lagrats i en server innehåller pornografiska bilder som visar barn, våld eller tidelag eller hets mot folkgrupp, är tjänsteleverantören inte ansvarig om han på eget initiativ gör materialet oåtkomligt så snart han fått kännedom om detta. Spärrning av material som kränker upphovsrätten skall enligt förslaget basera sig på en

formbunden anmälan som sänds till tjänsteverantören av rättsinnehavaren eller dennes företrädare.

Bestämmelserna om kommersiella meddelanden i direktivet sätts i kraft genom de föreslagna ändringarna av lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd

inom televerksamhet, konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 16 januari 2002, då tiden för genomförandet av direktivet utgår.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Direktivet om elektronisk handel	6
2.1. Syfte	6
2.2. Innehåll	6
Tillämpningsområde och grundläggande utgångspunkter för regleringen	6
Friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster och ursprungslandsprincipen	7
Etableringsrätt och allmän skyldighet att lämna information	7
Kommersiella meddelanden	8
Avtal och beställningar på elektronisk väg	8
Ansvar och övervakningsskyldighet för tjänstelevererande mellanhänder	9
Övriga bestämmelser	9
3. Gällande lagstiftning av betydelse för genomförandet av direktivet	10
3.1. Frihet att tillhandahålla tjänster och etablering	10
3.2. Kommersiella meddelanden och skyldigheter att lämna upplysningar	10
3.3. Avtal på elektronisk väg	12
3.4. Mellanhändernas ansvar	13
3.5. Rättsskyddsmedel	13
4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	14
4.1. Allmänt	14
4.2. De viktigaste förslagen	15
Tillämpningsområde	15
Friheten att tillhandahålla tjänster och ursprungslandsprincipen	15
Allmän skyldighet för tjänsteleverantören att lämna upplysningar	16
Kommersiella meddelanden	16
Avtal och beställningar i elektronisk form	16
Mellanhänders ansvarsfrihet	17
Tillsyn och påföljder	19
4.3. Sådana bestämmelser i direktivet som inte fordrar ändringar i lagstiftningen	19
5. Propositionens verkningar	21
5.1. Ekonomiska och andra verkningar för det offentliga samfundet	21
5.2. Verkningar för tjänsteleverantörerna	22
5.3. Verkningar på konsumenters och andra tjänstemottagares ställning	22
6. Beredningen av propositionen	23
6.1. Beredning och remissutlåtanden	23
6.2. Kommissionens anmärkningar	23
6.3. Den fortsatta beredningen	23

7.	Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	24
7.1.	Lag om elektroniska signaturer under beredning	24
7.2.	Lag om yttrandefrihet i masskommunikation under beredning	24
7.3.	Upphovsrättsdirektivet.....	24
DETALJMOTIVERING.....		26
1.	Lagförslag	26
1.1.	Lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster	26
1 kap.	Tillämpningsområde och definitioner	26
2 kap.	Friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster	33
3 kap.	Skyldighet att lämna upplysningar samt beställningar och avtal i elektronisk form.....	36
4 kap.	Ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder	40
5 kap.	Anmälningsförfarande	44
6 kap.	Tillsyn och påföljder	46
7 kap.	Ikraftträdande	47
1.2.	Lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet	47
1.3.	Konsumentskyddslagen.....	47
2 kap.	Reglering av marknadsföringen.....	47
1.4.	Lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.....	47
2.	Ikraftträdande.....	48
3.	Lagstiftningsordning	48
LAGFÖRSLAGEN.....		49
om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster.....		49
om ändring av lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet.....		57
om ändring av 2 kap. konsumentskyddslagen		57
om ändring av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet		58

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Möjligheterna att utnyttja öppna datanät, i synnerhet Internet, för kommersiella syften har utökats snabbt under 1990-talet samtidigt som formerna blivit allt mångsidigare. Utbudet av olika produkter och tjänster på nätet ökar ständigt. Den elektroniska handeln har bedömts öppna betydande tillväxtmöjligheter särskilt för små och medelstora företag som med hjälp av nätverken till låga kostnader kan få tillträde till den globala marknaden. Det ökade utbudet gagnar också konsumenterna när valfriheten ökar och en effektiv handel håller priserna på en skälig nivå.

Den elektroniska handeln har tills vidare i huvudsak varit affärshandel mellan företag. Enligt undersökningar ser största delen av företagen affärshandeln som ett klart insatsområde också vid utvecklandet av företagets nätverksamhet. Konsumenthandeln har varit anspråkslös men håller på att växa. Enligt en förfrågan i augusti 2000 uppgick antalet finländare som köpt produkter eller tjänster över nätet till 642 000. Detta var 260 000 fler än ett år tidigare. Handeln på nätet gäller främst ljudupptagningar, böcker och datortillbehör. I fråga om andra produktgrupper spelar näthandeln fortfarande en mycket liten roll. Inom servicesektorn har dock användningen av banktjänster på nätet brett ut sig exceptionellt snabbt i Finland. I slutet av 1999 hade bankerna i Finland 1,9 miljoner nätkunder medan man för hela Europas del då uppskattade att knappt fem miljoner personer utnyttjade banktjänster på nätet.

Den elektroniska handeln är till sin natur global. Frågor med anknytning till den behandlas i flera internationella organisationer. Världshandelsorganisationen (WTO) godkände hösten 1998 ett arbetsprogram gällande elektronisk handel i syfte att utreda om det behövs nya avtal för den elektroniska handeln eller om existerande avtal borde ändras. Organisationen för ekonomiskt samarbete

och utveckling (OECD) publicerade likaså hösten 1998 ett handlingsprogram för elektronisk handel. I december 1999 antog OECD:s råd i anslutning till programmet en rekommendation om riktlinjer för konsumentskyddet i samband med elektronisk handel. En modellag om elektronisk handel, som utarbetats av Förenta Nationernas handelsrättskommission (UNCITRAL) godkändes 1996 och en modellag om elektroniska signaturer 2001. UNCITRAL fortsätter beredningsarbetet för att utveckla regleringen av den elektroniska handeln. Avsikten är att i konventionen om domstols behörighet och erkännande av domar, vilken bereds vid Haagkonferensen för internationell privaträtt, också beakta näthandels behov. Inom ramen för konferensen har det också diskuterats på vilket sätt lagvalsreglerna skall utvecklas för att lämpa sig för den elektroniska handeln.

Flera lagstiftningsprojekt och andra initiativ, program och åtgärder som gäller elektronisk handel har beretts och är aktuella i Europeiska gemenskapen. Kommissionen publicerade 1997 ett meddelande, *Ett europeiskt initiativ inom elektronisk handel KOM(97) 157 slutlig*, som innehåller åtgärdsförslag för att främja den elektroniska handeln i Europa. Kommissionen har sedermera lagt fram flera direktivförslag kring informationssamhället, av vilka en del redan har antagits och en del fortfarande är under beredning. Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal, nedan distansavtalsdirektivet, utfärdades redan 1997. Direktiv 1999/93/EG om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer utfärdades i december 1999 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet, nedan direktivet om elektroniska pengar, utfärdades i september 2000. Den 8 juni 2000 utfärdades Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa

rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel"), vars genomförande denna proposition gäller. I maj 2001 utfärdades direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, nedan upphovsrättsdirektivet. Under beredning är ytterligare ett direktiv om distansmarknadsföring av finansiella konsumenttjänster. I februari 2001 publicerade kommissionen ett meddelande *Elektronisk handel och finansiella tjänster KOM(2001) 66 slutlig* där det söks nya åtgärder för att främja den elektroniska handeln med finansiella tjänster.

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område innehåller konsumentavtalsbestämmelser där den elektroniska handelns särdrag har beaktats. Förordningen träder i kraft den 1 mars 2002.

I december 1999 inledde kommissionen ett program med namnet eEurope. Ett av huvudmålen för programmet är att se till att alla EU-medborgare är rustade för den digitala tekniken och nätmiljön. Handlingsplanen för eEurope godkändes vid Europeiska rådets möte i Feira i juni 2000 och en uppdatering av handlingsplanen vid mötet i Nice i december 2000. Sommaren 2000 godkände kommissionen sammanlagt sju förslag vars syfte är att anpassa gemenskapens nuvarande reglering av telebranschen till de omfattande förändringar som skett inom telekommunikation, massmedia och informationsteknik.

2. Direktivet om elektronisk handel

2.1. Syfte

Syftet med direktivet är att säkerställa en gynnsam miljö för den elektroniska handelns tillväxt. Även om man inom Europeiska unionen (EU) redan nått rätt långt vid utvecklandet av den inre marknaden, kan skillnader i medlemsstaternas lagstiftning dock utgöra hinder för att tillhandahålla tjänster på elektronisk väg mellan olika medlemsstater. Genom de gemensamma ramar som direktivet skapar försöker man å ena sidan eliminera

dessa hinder och på så sätt förbättra företagens verksamhetsbetingelser samt å andra sidan öka konsumenternas förtroende för den elektroniska handeln. I syfte att uppnå dessa mål har man i direktivet tagit in bestämmelser om bl.a. friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster, tjänsteleverantörernas etablering, skyldigheten att lämna upplysningar, kommersiella meddelanden, avtal som ingås på elektronisk väg samt förutsättningarna för ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder.

Direktivet är bindande inte bara för EU:s medlemsstater utan också för de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), dvs. Norge, Island och Liechtenstein (Gemensamma EES-kommitténs beslut nr 91/2000, EGT L7, 11.1.2001, s. 13). Bestämmelserna i direktivet tillämpas alltså också på tjänsteleverantörer som är etablerade på EES-staternas territorium.

2.2. Innehåll

Tillämpningsområde och grundläggande utgångspunkter för regleringen

Direktivet gäller tillhandahållande av informationssamhällets tjänster och ingående av avtal på elektronisk väg. Informations-samhällets tjänster är alla tjänster som sker på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare samt vanligtvis mot vederlag. Begreppet informationssamhällets tjänster är detsamma som i det tidigare godkända s.k. transparensdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter, sådant det lyder ändrat genom direktiv 98/48/EG). Avsikten har varit att på detta sätt säkerställa enhetlighet i fråga om definitionerna i olika EG-rättsakter och i de nationella författningar som givits för genomförandet av dem.

Vissa frågor och åtgärder som hänför sig till informationssamhällets tjänster har lämnats utanför direktivets tillämpningsområde (artikel 1.5). Direktivet gäller inte beskattning, frågor som regleras i gemenskapens dataskyddslagstiftning eller frågor som rör avtal eller förfaranden som regleras av kartell-

lagstiftningen. Utanför tillämpningsområdet faller också verksamhet som omfattar notariiefunktion eller likvärdiga yrken i den mån den har ett samband med offentlig myndighetsutövning eller åtgärder som innebär företrädande och försvar av en klient inför domstol. Direktivet tillämpas inte heller på spelverksamhet som innebär att penningvärden satsas.

Direktivet gäller endast verksamhet som bedrivs av tjänsteleverantörer som är etablerade inom gemenskapen. Såsom ovan nämndes tillämpas bestämmelserna i direktivet dessutom på tjänster som har sitt ursprung i EES-stater. Direktivet tillämpas också i det fall att tillhandahållandet av tjänsterna inte har gränsöverskridande verkningar.

I enlighet med proportionalitetsprincipen begränsar sig de åtgärder som anges i direktivet till vad som är nödvändigt för att uppnå målen i fråga om en välfungerande inre marknad. Genom direktivet regleras med andra ord inte hela rättsområden, utan fokus riktas mot frågor eller synpunkter som är av synnerligen stor vikt med tanke på en välfungerande inre marknad och informations-samhällstjänsterna där. Genom direktivet begränsas inte heller nivån på det skydd som fastställts i gemenskapens rättsakter, i synnerhet i fråga om folkhälsan och konsumenternas intressen, utan de direktiv som gäller dessa frågor tillämpas i sin helhet också på informationssamhällets tjänster.

Friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster och ursprungslandsprincipen

Det centrala innehållet i direktivet ingår i artikel 3.2 där det sägs att medlemsstaterna av skäl som omfattas av det samordnade området inte får begränsa den fria rörligheten för de av informationssamhällets tjänster som har ursprung i en annan medlemsstat. Med det samordnade området avses i direktivet de krav som har fastställts i medlemsstaternas rättssystem och som är tillämpliga på tjänsteleverantörer av informationssamhällets tjänster eller på informationssamhällets tjänster och som tjänsteleverantören måste uppfylla när det gäller startande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster (såsom krav i fråga om behörighet, till-

stånd eller anmälningar) eller utövande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster (såsom krav i fråga om tjänstleverantörens beteende eller kvaliteten på eller innehållet i tjänster, artikel 2 punkt h).

I direktivet stöder man sig på den s.k. ursprungslandsprincipen. Enligt artikel 3.1 skall varje medlemsstat se till att tjänsteleverantörer som är etablerade på dess territorium iakttar denna medlemsstats lagar i frågor som omfattas av det samordnade området. Ur tjänsteleverantörernas synvinkel innebär ursprungslandsprincipen att de i princip inte kan förutsättas iaktta andra bestämmelser än bestämmelserna i det land där de är etablerade när de tillhandahåller informationssamhällstjänster i gemenskapen.

De finns dock undantag från friheten att tillhandahålla tjänster och från ursprungslandsprincipen. För det första är de inte tillämpliga på de områden som anges i bilagan (artikel 3.3). För det andra gör direktivet det möjligt för medlemsstaterna att på vissa villkor i enskilda fall begränsa tillhandahållandet av tjänster från en annan medlemsstat (artikel 3.4—6). Dessa villkor är den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten, skydd av folkhälsan och skydd av konsumenter, inbegripet investerare.

Etableringsrätt och allmän skyldighet att lämna information

Enligt direktivet får en leverantör av informationssamhällets tjänster för att starta och bedriva verksamheten inte underkastas bestämmelser om förhandstillstånd eller andra krav som har motsvarande effekt (artikel 4.1). Förbudet gäller dock inte sådana system för tillstånd som inte särskilt och uteslutande avser informationssamhällets tjänster eller som baserar sig på gemenskapens teletjänstbestämmelser (Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänstområdet).

I syfte att möjliggöra effektiv övervakning och öka konsumenternas förtroende skall tjänsteleverantörerna hålla vissa specificerade uppgifter tillgängliga för både tjänstemotagarna och myndigheterna (artikel 5.1). Till

den del priser anges skall de vara klara och otvetydiga (artikel 5.2).

Kommersiella meddelanden

I kapitel II avsnitt 2 i direktivet finns bestämmelser om kommersiella meddelanden. Detta avser i sak detsamma som begreppet marknadsföring i Finland (artikel 2 punkt f). I artikel 6 i direktivet bestäms om vilka minimikrav som skall uppfyllas i sådana kommersiella meddelanden som ingår i eller utgör en informationssamhällstjänst. Kraven handlar om att det kommersiella meddelandet och den som beställt det klart skall kunna identifieras. Vidare anges vilka uppgifter som skall lämnas i samband med olika säljfrämjande åtgärder, såsom rabatter, tilläggförmåner och spel.

Artikel 7 i direktivet gäller icke-begärda kommersiella meddelanden. I direktivet tas dock inte ställning till huruvida sådana meddelanden skall tillåtas. Bestämmelser om detta finns på annat ställe i gemenskapens lagstiftning. Enligt artikel 7.1 skall de medlemsstater som tillåter icke-begärda kommersiella meddelanden per e-post säkerställa att sådana kommersiella meddelanden från en tjänsteleverantör som är etablerad på dess territorium är klart och otvetydigt identifierbara som sådana, så snart som mottagaren tar emot dem. I artikel 7.2 föreskrivs om register där fysiska personer som inte önskar sådana kommersiella meddelanden kan registrera sig och som de tjänsteleverantörer som sänder kommersiella meddelanden skall konsultera och respektera.

Artikel 8 gäller rätten för utövare av en reglerad yrkesverksamhet, såsom advokater och läkare, att använda kommersiella meddelanden på elektronisk väg. Medlemsstaterna skall tillåta sådana kommersiella meddelanden som ingår i eller utgör en informationssamhällstjänst, förutsatt att de yrkesetiska reglerna följs, särskilt beträffande yrkesverksamhetens oberoende, värdighet och heder samt tystnadsplikt och ärlighet gentemot kunder och andra utövare av yrket.

Avtal och beställningar på elektronisk väg

Kapitel II avsnitt 3 gäller möjligheten att

ingå avtal på elektronisk väg (artikel 9), information som skall lämnas innan en beställning som gäller en informationssamhällstjänst görs (artikel 10) samt beställning med hjälp av tekniska hjälpmedel (artikel 11).

Enligt direktivet skall medlemsstaterna se till att deras rättssystem tillåter att avtal ingås på elektronisk väg (artikel 9.1). Medlemsstaterna får dock föreskriva att denna princip inte skall tillämpas på de kategorier av avtal som uppräknas i direktivet (artikel 9.2 punkterna a—d). Till undantagen hör bl.a. köp av fast egendom samt familjerättsliga avtal och avtal som avser kvarlåtenskap.

Artikel 10 gäller minimikrav på den information som skall lämnas innan en beställning görs. Tjänsteleverantören skall på ett klart, begripligt och otvetydigt sätt lämna information åtminstone om de olika tekniska steg som skall genomföras för att ingå avtalet, huruvida tjänsteleverantören kommer att arkivera avtalet och huruvida det kommer att hållas tillgängligt för den andra parten. Tjänsteleverantören skall också informera om de tekniska möjligheterna att upptäcka och rätta till inmatningsfel innan beställningen görs och på vilka språk avtalet kan ingås. Med stöd av artikel 10.2 skall medlemsstaterna se till att tjänsteleverantören anger vilka uppförandekoder han är ansluten till samt ger information om hur dessa uppförandekoder går att få fram elektroniskt. Avtalsvillkoren och de allmänna villkor som ges till tjänstemottagaren måste göras tillgängliga på ett sätt som gör det möjligt för mottagaren att spara och återge dem (artikel 10.3). Sådana avtalsparter som inte är konsumenter skall kunna avtala på annat sätt om de krav gällande lämnande av information som finns i artikel 10.1 och 10.2. Nämnade punkter tillämpas inte på avtal som ingås enbart genom utväxling av e-post eller motsvarande personliga meddelanden (artikel 10.4).

I artikel 11 föreskrivs om beställning. Enligt punkt 1 strecksats 1 skall medlemsstaterna, när en tjänstemottagare gör sin beställning med hjälp av tekniska hjälpmedel, se till att tjänsteleverantören bekräftar mottagandet av mottagarens order utan onödigt dröjsmål och på elektronisk väg. Beställningen och mottagningsbekräftelsen anses enligt andra strecksatsen vara mottagna när de parter till

vilka de är ställda har tillgång till dem. Enligt artikel 11.2 skall medlemsstaterna se till att tjänsteleverantören ställer lämpliga, effektiva och tillgängliga tekniska hjälpmedel till förfogande för tjänstemottagaren så att denne kan upptäcka och rätta till sina inmatningsfel innan beställningen görs. Parter som inte är konsumenter skall kunna avtala på annat sätt om de principer för beställning som finns i artikel 11.1 och 11.2. På avtal som ingås enbart genom utväxling av e-post eller motsvarande personliga meddelanden tillämpas inte punkt 1 strecksats 1 om skyldigheten att sända mottagningsbekräftelse eller punkt 2 om skyldigheten att hålla tekniska hjälpmedel tillgängliga för att mottagaren skall kunna upptäcka och rätta till inmatningsfel.

Ansvar och övervakningsskyldighet för tjänstelevererande mellanhänder

Kapitel II avsnitt 4 i direktivet gäller tjänstelevererande mellanhanders ansvar för information som överförs eller lagras. Syftet med direktivet är att skapa enhetliga villkor som när de uppfylls innebär att en tjänsteleverantör inte är ansvarig för överförd eller lagrad information. Regleringens syfte är att öka rättssäkerheten vid gränsöverskridande tjänster. Genom att agera på det sätt som föreskrivs i direktivet kan en tjänsteleverantör vara säker på att han inte görs ansvarig för innehållet i det förmedlade materialet i någon medlemsstat. Genom direktivet förenhetligas däremot inte medlemsstaternas allmänna straff- eller skadeståndsregler. Om en tjänsteleverantör inte uppfyller villkoren i direktivet bestäms hans ansvar enligt den nationella lagstiftningen.

Förutsättningarna för ansvarsfrihet har definierats på tre olika sätt för olika slags verksamhet. Artikel 12 gäller enbart vidarebefordran. En mellanhand är inte ansvarig om han inte har initierat överföringen, inte har valt ut mottagaren av den överförda informationen eller inte valt ut eller ändrat den information som överförs. I artikel 13 finns bestämmelser om ansvarsfriheten för en tjänsteleverantör av överföringstjänster vid cachning. En tjänsteleverantör skall i sådan verksamhet iaktta bestämda villkor (artikel 13.1 punkterna a—d). Dessutom skall han

utan dröjsmål handla för att avlägsna den information han har lagrat eller göra den oåtkomlig så snart han fått faktisk kännedom om att den information som ursprungligen överfördes har avlägsnats från nätet eller gjorts oåtkomlig, eller att en domstol eller administrativ myndighet har bestämt att den skall avlägsnas eller göras oåtkomlig (artikel 13.1 punkt e).

Artikel 14 gäller en situation där tillhandahållande av en tjänst innebär lagring av information som en tjänstemottagare har lämnat (värdtjänster, dvs. "hosting"). Bestämelsen skapar grunden för utarbetande av förfaranden för att anmäla och avlägsna ("notice and take down procedures"), med vars hjälp tjänsteleverantören kan underrättas om olaglig information och denna information kan avlägsnas eller göras oåtkomlig. Enligt artikeln är tjänsteleverantören inte ansvarig om han inte hade kännedom om förekomsten av olaglig verksamhet eller, beträffande skadeståndsanspråk, inte var medveten om fakta eller omständigheter som gjort förekomsten av den olagliga verksamheten eller den olagliga informationen uppenbar eller om han så snart han fått sådan kännedom handlat utan dröjsmål för att avlägsna informationen eller göra den oåtkomlig.

Enligt huvudregeln i artikel 15.1 får medlemsstaterna inte ålägga tjänsteleverantörerna en allmän skyldighet att, i samband med tillhandahållande av sådana tjänster som avses i artiklarna 12, 13 och 14, övervaka den information de överför eller lagrar, och inte heller någon allmän skyldighet att aktivt efterforska fakta eller omständigheter som kan tyda på olaglig verksamhet.

Övriga bestämmelser

Artikel 16 i direktivet gäller uppförandekoder. Enligt punkt 1 skall medlemsstaterna och kommissionen bl.a. uppmuntra att handels-, yrkes- och konsumentorganisationer eller motsvarande sammanslutningar utarbetar uppförandekoder på gemenskapsnivå avsedda att bidra till att artiklarna 5—15 genomförs ordentligt samt att dessa underrättar medlemsstaterna och kommissionen om utvärderingar av tillämpningen av uppförandekoderna och deras inverkan på ruti-

ner, seder och bruk inom den elektroniska handeln.

Enligt artikel 17.1 skall medlemsstaterna se till att deras lagstiftning vid tvister mellan en leverantör av en informationssamhällstjänst och en tjänstemottagare inte hindrar användningen av metoder som är tillgängliga enligt nationell lag för en utomrättslig lösning av tvister, bland annat med hjälp av lämpliga elektroniska medel.

Enligt artikel 18.1, som gäller rättsskyddsmedel, skall medlemsstaterna se till att de möjligheter att föra talan inför domstol som är tillgängliga enligt nationell lagstiftning om informationssamhällets tjänster gör det möjligt att snabbt vidta åtgärder, även interimistiska sådana, i syfte att avbryta den påstådda överträdelsen och hindra ytterligare skada av berörda intressen.

I artikel 19 föreskrivs om de medel för tillsyn och utredning som behövs för att genomföra direktivet, samarbetet mellan medlemsstaterna och kommissionen samt inrättandet av kontaktpunkter för tjänsteleverantörerna och tjänstemottagarna.

Kommissionen skall enligt artikel 21 i direktivet före den 17 juli 2003 och därefter vartannat år till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport om tillämpningen av direktivet, i förekommande fall åtföljd av ändringsförslag.

3. Gällande lagstiftning av betydelse för genomförandet av direktivet

3.1. Frihet att tillhandahålla tjänster och etablering

Näringsfriheten hör till de grundläggande friheter som tryggas i grundlagen (18 § grundlagen). Av detta följer bl.a. att åtgärder som avser att begränsa näringsverksamhet, såsom att göra den tillståndspliktig, måste regleras genom lag, som skall uppfylla de allmänna förutsättningar som fordras av en lag som inskränker på en grundläggande rättighet. Begränsningarna skall således vara föranledda av vägande samhälleliga behov, exakta och klart avgränsade samt proportionerliga i förhållande till målet.

Sådana tillstånds-, registrerings- eller an-

mälningförfaranden som särskilt riktar sig till tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster förekommer endast i liten utsträckning i Finland. Enligt telemarknadslagen (396/1997) är tillhandahållande av tele-nättjänster i allmänna mobiltelenät beroende av koncession. Dessutom skall ett teleföretag som bedriver allmän televerksamhet innan verksamheten inleds göra en anmälan till kommunikationsministeriet. Det finns dock många undantag från anmälningsskyldighe-ten.

Andra krav på koncession som är av betydelse för elektronisk handel finns särskilt inom försäkrings- och finansieringsbranschen. Tillståndspliktig är bl.a. följande företags och organisationers verksamhet: försäkringsanstalter, kreditinstitut, fondbörsen, clearingorganisationer, upprätthållare av värdeandelsregister, värdepapperscentralen, värdepappersföretag, fondbolag, förvaringsinstitut och optionsföretag.

För att kunna bedriva verksamhet på vissa områden fordras anteckning i ett av myndigheterna fört register. Registreringen är inte underkastad myndighetens prövning, utan var och en som uppfyller kraven registreras. Registreringskrav gäller bl.a. för försäkringsmäklare, dem som idkar paketreserörelse samt fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler.

I lag regleras också utövandet av vissa yrken. Sådana är särskilt yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt advokater.

Som medlem i EU är Finland skyldigt att tillåta fritt tillhandahållande av tjänster i enlighet med EG-fördraget och gemenskapens regelverk. Tillhandahållandet kan dock begränsas av tvingande skäl som grundar sig på det allmänna bästa. Sådana är bl.a. den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten, folkhälsan och konsumentskyddet.

3.2. Kommersiella meddelanden och skyldigheter att lämna upplysningar

Marknadsföring som riktar sig till konsumenter regleras i 2 kap. konsumentskyddslagen (38/1978). Begreppet marknadsföring i konsumentskyddslagen är vidsträckt. Med

det avses närmast kommersiella meddelanden, såsom reklam eller annan information som givits i samband med produkten eller köpet samt olika säljfrämjande åtgärder, såsom tilläggsförmåner, rabatter, marknadsföringslotterier och -tävlingar.

Enligt generalklausulen i 2 kap. 1 § får vid marknadsföring inte användas ett förfarande som strider mot god sed eller annars är otillbörligt mot konsumenterna. Sådan marknadsföring i vilken inte ingår uppgifter som är av behovet påkallade med hänsyn till konsumenternas hälsa eller ekonomiska trygghet skall enligt paragrafen alltid anses otillbörlig. Generalklausulen kompletteras av särskilda bestämmelser i kapitlets 2—5 §. De gäller givande av osanna eller vilseledande uppgifter (2 §), leverans av nyttigheter som inte beställts (2 a §), uppgivande av nedsatt pris (3 §), tilläggserbjudanden (4 §), jämförande reklam (4 a §) samt utlovande av slumpartad förmån (5 §). Med stöd av bemyndigandet i 6 § i kapitlet kan genom förordning utfärdas erforderliga bestämmelser bl.a. om lämnande av uppgifter som rör konsumtionsnyttighetens kvalitet, egenskaper och användning samt uppgivande av konsumtionsnyttighetens pris vid marknadsföring. Med stöd av paragrafen har två förordningar utfärdats: statsrådets förordning om uppgifter som skall lämnas vid marknadsföring av bostäder (130/2001) och förordningen om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter (1359/1999).

Konsumentskyddslagens bestämmelser om skyldigheterna att lämna information har kompletterats genom den lag som trädde i kraft den 1 mars 2001 (1072/2000). Genom lagen ändrades konsumentskyddslagens 2 kap. 4 § så, att de tidigare kraven på innehållet i tilläggserbjudanden slopades. I den ändrade paragrafen bestäms om de uppgifter som skall ges konsumenterna då nyttigheter marknadsförs med hjälp av särskilda förmåner, såsom rabatter eller tilläggsförmåner.

Samtidigt reviderades 6 kap. om hemförsäljning och distansförsäljning i konsumentskyddslagen i syfte att genomföra distansavtalsdirektivet. Det reviderade 6 kap. gäller all slags distansförsäljning, inbegripet elektronisk handel. Enligt de nya bestämmelserna har en näringsidkare vid distansförsäljning en

skyldighet att lämna information som vanligen omfattar två steg. Grundläggande information om näringsidkaren, den nytthet som bjuds ut, avtalsvillkoren och konsumentens ångerrätt skall ges innan avtalet ingås. Efter slutet avtal skall förhandsuppgifterna och kompletterande uppgifter bekräftas skriftligen eller elektroniskt på ett varaktigt sätt.

Enligt generalklausulen i 1 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) får i näringsverksamhet icke användas förfarande, som strider mot god affärsed eller eljest är otillbörligt mot annan näringsidkare. Bestämmelsen gäller också reklam och annan marknadsföring. I lagen finns också specialbestämmelser som gäller användning av osant eller vilseledande uttryck eller uttryck som innehåller ovidkommande omständigheter samt jämförande reklam (2 §) samt utlovande av förmån beroende av lottning eller eljest slumpartad förmån (3 §).

Sådana allmänna bestämmelser för marknadsföring som grundar sig på iakttagande av god sed finns också i specialförfattningar för vissa branscher, såsom i 82 § kreditinstitutslagen (1607/1993) och i 2 kap 1 § värdepappersmarknadslagen (495/1989).

För affärsförbindelser föreskrivs ingen motsvarande allmän skyldighet att ge behövlig information som i 2 kap. 1 § konsumentskyddslagen. I synnerhet inom finansieringsbranschen finns det å andra sidan gott om bestämmelser som gäller lämnande av information till kunderna, i allmänhet utan hänsyn till om det är fråga om en annan näringsidkare eller en konsument. Sådana bestämmelser finns bl.a. i lagen om försäkringsavtal (543/1994), kreditinstitutslagen, värdepappersmarknadslagen, lagen om placeringsfonder (48/1999) och lagen om värdepappersföretag (579/1996).

I 21 § lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet (565/1999) föreskrivs om telekommunikation vid direktmarknadsföring. Enligt paragrafen får telekommunikation inte användas för direktmarknadsföring utan att abonnenten i förväg har gett sitt samtycke, om denne är en fysisk person och om teleförelsebindelserna upprättas via automatiska system eller via telefax. Sådana automatiska system

som avses i paragrafen används bl.a. för marknadsföring i stor skala via e-post. Annan direktmarknadsföring till en fysisk person med hjälp av telekommunikation är tillåten, om inte abonnenten i fråga uttryckligen förbjudit detta. Direktmarknadsföring till juridiska personer är inte begränsad i samma utsträckning. Fax får användas och också automatiska system är tillåtna, om inte abonnenten har förbjudit detta. Kommunikationsministeriet kan vid behov besluta att vissa former av telekommunikation kan användas för direktmarknadsföring på ett sätt som avviker från huvudreglerna i lagen.

I 30 § personuppgiftslagen (523/1999) ges den registrerade rätt att förbjuda den registeransvarige att behandla uppgifter som gäller honom själv för direktreklam, distansförsäljning och annan direktmarknadsföring samt för marknads- och opinionsundersökningar.

Reklam och marknadsföring av vissa produkter har särskilt av folkhälsoskäl begränsats väsentligt. Enligt 8 § lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) är reklam och indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter förbjuden. Förbudet gäller också tobak, tobaksimitationer och rökdon. Enligt 33 § alkohollagen (1143/1994) är reklam och indirekt reklam för starka alkoholdrycker och annan verksamhet för främjande av försäljningen av starka alkoholdrycker förbjuden. I samma paragrafer ställs detaljerade krav på lämplig form och iakttagande av god sed vid reklam för svaga alkoholdrycker. Specialbestämmelser om marknadsföring av läkemedel finns i 91—94 § läkemedelslagen (395/1987). Bestämmelserna kompletterar konsumentskyddslagens marknadsföringsbestämmelser, som också tillämpas på marknadsföring av läkemedel. Enligt läkemedelslagen får marknadsföringen av läkemedel inte vara osaklig eller locka allmänheten att i onödan använda läkemedel eller ge en missvisande eller överdriven bild av ett preparats sammansättning, ursprung eller medicinska betydelse. Läkemedelsverket har dessutom utfärdat närmare föreskrifter om marknadsföringen.

Inte för någon yrkesutövare har rätten att göra reklam för eller annars marknadsföra sina tjänster förbjudits eller begränsats i lag-

stiftningen.

3.3. Avtal på elektronisk väg

I finsk avtalsrätt är huvudregeln att ett avtal är en formfri rättshandling. I lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929), nedan rättshandlingslagen, finns de viktigaste bestämmelserna för ingående av avtal. Ett avtal uppstår när ett antagande svar som motsvarar anbudet har givits. Ett anbud eller ett svar kan i princip ges i vilken form och med utnyttjande av vilka medel som helst. Finsk lagstiftning ställer således inget allmänt hinder för att ett giltigt avtal kan ingås också i elektronisk form.

Vissa typer av avtal är enligt bestämmelserna formbundna. De avtal som fordrar en bestämd form skiljer sig från varandra och också formkraven för dem har olika syften. Genom kraven på en bestämd form strävar man bl.a. efter att underlätta bevisningen, ge större rum för prövning samt främja avtalens sanningsenlighet och avtalsförbindelsernas allmänna tillförlitlighet.

Den vanligaste bestämmelsen avseende form i gällande lagstiftning är att avtalet skall ingås skriftligen med de krav på signaturer som hänför sig till detta. Avtal som skall ingås skriftligen är bl.a. avtal om arrende av mark, hyresavtal för bostadslägenheter och affärslokaler, anslutningsavtal för el, konsumentkreditavtal, avbetalningsavtal och avtal om tidsandelar. I den avtalsrättsliga lagstiftningen finns det därtill gott om krav på skriftlig form i fråga om meddelanden mellan parterna, formen för och sättet att lämna standardvillkor samt uppsägning eller hävning av avtal. Inom vissa branscher, t.ex. inom finansieringsbranschen, har tillsynsmyndigheterna i sina anvisningar fordrat att vissa avtal till formen skall vara skriftliga.

Utöver kravet på skriftlig form finns det få formbestämmelser i Finland. Ett köp eller någon annan överlåtelse av fast egendom är bindande endast om köpvittnet har bestyrkt överlåtelsen i närvaro av alla dem som undertecknat överlåtelsen. En förutsättning för att ett äktenskapsförord skall träda i kraft är att det har ingivits till domstolen och på behörigt sätt registrerats.

I den nyaste lagstiftningen finns bestäm-

melter genom vilka avtal som ingåtts på elektronisk väg har jämställts med skriftliga avtal. Enligt 5 § lagen om förmedling av fastigheter och hyreslägenheter (1074/2000) skall ett uppdragsavtal sättas upp skriftligen eller elektroniskt så att avtalsvillkoren inte kan ändras ensidigt och så att uppdragsgivaren har tillgång till dem. En bestämmelse som i sak har samma innehåll finns i 21 § lagen om vattentjänster (119/2001). Motsvarande bestämmelse i 24 § lagen om posttjänster (313/2001) gäller särskilda anbud eller avtal om leverans av posttjänster. Enligt den nya arbetsavtalslagen (55/2001) kan ett arbetsavtal ingås också i elektronisk form.

3.4. Mellanhändernas ansvar

I finsk lagstiftning finns inga uttryckliga bestämmelser om under vilka förutsättningar en leverantör av överföringstjänster eller av lagringstjänster är ansvarig för sådan överförd eller lagrad information som är olaglig till innehållet eller som förmedlats på olagligt sätt. Det saknas också bestämmelser om under vilka förutsättningar en tjänsteleverantör är fri från ansvar.

Enligt de allmänna principerna i finsk straffrätt ligger det straffrättsliga ansvaret hos den som skall anses som gärningsman eller delaktig i brottet. Det civilrättsliga skadeståndsansvaret ligger i allmänhet hos den som orsakat skadan. I vissa fall kan ansvaret ligga också hos någon annan än den som förorsakat skadan.

Grunderna för det civilrättsliga skadeståndsansvaret är olika beroende i synnerhet på om det är en avtalspart eller en utomstående som åsamkats skada. I ett avtalsförhållande uppkommer ansvar då avtalsförpliktelserna försummas. Utanför avtalsförhållanden baserar sig ansvaret på uppsåtligt eller oaktamt förfarande hos den som förorsakar skadan. I vissa fall — både inom eller utanför avtalsförhållanden — tillämpas s.k. objektiva ansvar: ansvar uppkommer även om uppsåtlighet, oaktsamhet eller försummelse inte kan konstateras.

3.5. Rättsskyddsmedel

I Finland är det i rättegångsärenden möjligt

att snabbt få ett ärende anhängigt genom att utnyttja elektroniska medier. Enligt lagen om elektronisk kommunikation i rättegångsärenden (594/1993) får stämningsansökningar, svar och andra rättegångshandlingar tillställas en domstol också som telefax, elektronisk post eller med hjälp av automatisk databehandling.

Om säkringsåtgärder i privaträttsliga tvistemål bestäms i 7 kap. rättegångsbalken. Domstolen får på ansökan bestämma att motpartens egendom skall beläggas med kvarstad för att sökandens fordran skall kunna säkerställas (1 §) eller att ett föremål eller viss annan egendom skall beläggas med kvarstad, om sökanden visar sannolika skäl för att han har bättre rätt till egendomen (2 §). De allmänna säkringsåtgärderna i 3 § i kapitlet kan användas för att trygga annan rätt för sökanden på de villkor som närmare föreskrivs i lagen. Enligt paragrafen får domstolen vid vite förbjuda motparten att göra eller påbörja något, vid vite förelägga motparten att göra något, berättiga sökanden att göra eller låta göra något, bestämma att motparten tillhörig egendom skall överlämnas i en sysslomans besittning och förvaltning eller bestämma om andra åtgärder som behövs för att trygga sökandens rätt. En ansökan om säkringsåtgärder kan göras snabbt i elektronisk form. Ett interimistiskt förordnande av domstolen kan ges mycket snabbt, rentav samma dag som ansökan har gjorts.

Enligt lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000) kan domstolen för att säkerställa bevisningen bestämma att sådant material skall beläggas med kvarstad eller bestämma om andra säkringsåtgärder riktade mot sådant material som kan antas ha betydelse som bevis i tvistemålet.

Bestämmelser om straffrättsliga säkringsåtgärder finns i tvångsmedelslagen (450/1987). Enligt lagens 4 kap. 1 § får ett föremål tas i beslag, om det finns skäl att anta att det kan ha betydelse som bevis i brottmål eller att det har avhånts någon genom brott eller att en domstol förklarar det förbrutet. I praktiken har bestämmelsen tillämpats så att också något annat än ett fysiskt föremål kan tas i beslag, t.ex. uppgifter som lagrats i hårddisken i en dator eller i en ser-

ver.

Vid sidan av rättegång finns det i Finland också andra alternativa sätt att lösa tvister. Om skiljeförfarande, som närmast tillgodoser näringslivets behov, bestäms i lagen om skiljeförfarande (967/1992). Meningssskiljaktigheter mellan konsumenter och näringsidkare behandlas i konsumentklagonämnden. Bestämmelser om nämndens uppgifter och behandlingen av ärenden finns i lagen om konsumentklagonämnden (42/1978). Nämndens beslut är inte verkställbara utan utgör rekommendationer, vilket har möjliggjort ett fritt och flexibelt förfarande. Enligt lagens 6 § skall dock ett skriftligt beslut meddelas i ett ärende som skriftligen bringats till konsumentklagonämndens behandling.

I Finland finns det också andra organ för lösning av tvister än lagstadgade. Ett organ av betydelse i praktiken är försäkringsnämnden, som behandlar meningssskiljaktigheter kring försäkringar. Dess verksamhet baserar sig på ett avtal mellan Finska Försäkringsbolagens Centralförbund och Konsumentverket.

Genom lagen om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden (1318/1999) har det blivit möjligt att anhängiggöra och handlägga förvaltningsärenden och delge beslut i sådana ärenden på elektronisk väg. I lagen fastställs bl.a. att ett ärende som skall anhängiggöras skriftligen också kan anhängiggöras genom ett elektroniskt dokument som sänds till myndigheten. Om det i lagstiftningen förutsatts att ett ärende skall anhängiggöras genom en undertecknad handling godkänns också en elektronisk signatur som underskrift, om den uppfyller de krav som anges i lagen. På motsvarande sätt kan en myndighets beslutshandling signeras elektroniskt.

Avsikten är att lagen om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden skall upphävas och ersättas med en ny lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Den nya lagen skall ha ett mer omfattande tillämpningsområde och gälla också andra än förvaltningsmyndigheter, bl.a. konsumentklagonämnden. Den reglering av certifieringsverksamheten som nu ingår i lagen skall tas in i den lag om elektroniska signaturer som är under beredning.

Enligt lagen om anordnande av konsument-

rådgivning i kommunerna (72/1992) skall kommunerna ha konsumentrådgivning. Vid den skall lämnas allmänna upplysningar och tillhandahållas personlig rådgivning om frågor som är viktiga för konsumtionsbesluten samt om konsumenternas ställning. Vid rådgivningen skall också en konsument i enskilda fall bistås då det mellan en näringsidkare och konsumenten föreligger en konfliktsituation, genom att saken reds ut och en förlikningsuppgörelse eftersträvas samt konsumenten vid behov hänvisas till det behöriga rättsskyddsorganet.

4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

4.1. Allmänt

Syftet med propositionen är att nationellt genomföra direktivet om elektronisk handel. Propositionens mål är att främja den elektroniska handeln på den inre marknaden. För att detta mål skall nås strävar man genom propositionen efter att säkerställa fri rörlighet för informationssamhällets tjänster, undanröja den rättsliga osäkerhet som beror på skillnader i medlemsstaternas nationella lagstiftning samt stärka konsumenternas förtroende för gränsöverskridande tjänster på elektronisk väg.

Det föreslås att direktivet genomförs genom att det stiftas en separat lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster. Den nationella reglering som direktivet förutsätter kan på så sätt koncentreras till en och samma lag.

Det föreslås dock att de genomförandebestämmelser som gäller kommersiella meddelanden skall tas in i respektive specialförfattningar: konsumentskyddslagen, lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet. Detta har ansetts ändamålsenligt av den anledningen att bestämmelserna i direktivet endast kompletterar och preciserar den grundläggande reglering som redan finns i dessa författningar.

I alla nordiska länder har man stannat för en lagteknisk lösning som motsvarar den föreslagna.

I direktivet finns flera sådana bestämmelser som motsvarar gällande finsk lagstiftning eller vars genomförande av andra orsaker inte förutsätter lagstiftning. Dessa bestämmelser behandlas i avsnitt 4.3.

4.2. De viktigaste förslagen

Tillämpningsområde

Den föreslagna lagen skall gälla vissa omständigheter som hänför sig till tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster. Begreppet informationssamhällets tjänster har i den föreslagna lagen definierats på samma sätt som i direktivet. Med begreppet avses tjänster på distans som sänds på elektronisk väg på mottagarens begäran och vanligtvis mot vederlag. Med vissa små avvikelser är också regleringens tillämpningsområde i sak detsamma som i direktivet. Till största delen är bestämmelserna i direktivet sådana att avvikelser inte kan göras nationellt. De bestämmelser som gäller tjänsteleverantörens skyldighet att lämna upplysningar är däremot till sin karaktär minimibestämmelser.

När det gäller det regionala tillämpningsområdet begränsar sig direktivet till tillhandahållandet av tjänster inom Europeiska gemenskapen, men med stöd av EES-fördraget omfattas också EES-staterna av tillämpningsområdet. Direktivet gäller inte situationer där tjänster bjuds ut endast till länder utanför EES eller där tjänsterna härrör från tjänsteleverantörer som är etablerade i länder utanför EES. Tillämpningsområdet i förslaget sträcker sig något längre än direktivet. Tjänsteleverantörer som är etablerade i Finland har samma skyldigheter att lämna upplysningar oberoende av till vilka stater tjänsterna riktar sig. Det har ansetts ändamålsenligt att företag etablerade i Finland behandlas lika sinsemellan när det gäller att uppfylla detta slags skyldigheter.

Friheten att tillhandahålla tjänster och ursprungslandsprincipen

De viktigaste bestämmelserna i den föreslagna lagen, och även i direktivet, gäller friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster. Den grundläggande utgångs-

punkten för direktivet är den s.k. ursprungslandsprincipen, dvs. principen om den inre marknaden. En tjänsteleverantör som är etablerad inom gemenskapen får erbjuda sina tjänster i hela gemenskapen utan att han behöver ta reda på eller beakta de krav som ställts på verksamheten eller tjänsterna i medlemsstaterna, krav som ofta skiljer sig från varandra. Det är nog att tjänsteleverantören i dessa frågor, som omfattas av det s.k. samordnade området, iakttar lagen i den stat där han är etablerad. Det är varje medlemsstats sak att sörja för övervakningen av de tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium. Övervakningsansvaret ankommer på etableringsstaten, även om tjänsteleverantörens verksamhet enbart riktar sig till andra medlemsstater.

I enlighet med direktivet föreslås i propositionen att sådana krav som omfattas av det samordnade området och som begränsar tillhandahållandet av någon av informations-samhällets tjänster i Finland inte får ställas när det gäller tjänsteleverantörer etablerade i en annan EES-stat. Propositionen innebär en begränsning av tillämpningen av finsk lagstiftning till den del det är fråga om tjänster på nätet som härrör från en annan EES-stat och som riktar sig till Finland. En domstol eller någon annan myndighet får genom beslut eller andra åtgärder inte hindra sådant tillhandahållande enbart på den grunden att det inte uppfyller kraven i finsk lagstiftning. Å andra sidan skall myndigheterna i Finland övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig mot en annan EES-stat.

Enligt förslaget får myndigheterna i Finland dock vidta åtgärder för att begränsa tillhandahållandet av en viss tjänst om det finns grund för det i annan lagstiftning och om begränsningen är nödvändig för att uppnå de mål som närmare anges i den föreslagna lagen och om begränsningen är proportionerlig i förhållande till målen. Regleringen av villkoren för begränsning och av anmälningsförfarandet i anslutning till genomförandet av begränsningarna överensstämmer till alla delar med direktivet.

De undantag från ursprungslandsprincipen

som ingår i direktivet ingår som sådana också i förslaget. De viktigaste undantagen gäller upphovsrätt och industriellt rättsskydd, erbjudande av försäkringar, avtalsförpliktelserna vid konsumentavtal samt centrala frågor i anslutning till val av tillämplig lag på avtal. De bestämmelser som hänför sig till ursprungslandsprincipen och som gäller friheten att tillhandahålla tjänster och övervakningen i etableringsstaten skall alltså inte tillämpas inom dessa sektorer.

Allmän skyldighet för tjänsteleverantören att lämna upplysningar

De föreslagna bestämmelserna om tjänsteleverantörens skyldighet att fortlöpande hålla information om sig och sin verksamhet tillgänglig för myndigheterna och kunderna motsvarar helt direktivet.

Dessa bestämmelser kompletterar de skyldigheter för näringsidkare att lämna upplysningar som anges någon annanstans i lag och som även de till centrala delar baserar sig på gemenskapsrätten. Enligt detta skall t.ex. en näringsidkare, som bjuder ut konsumtionsnyttigheter via handeln på nätet, ge konsumenterna inte bara de upplysningar som förutsätts i den föreslagna lagen utan också de upplysningar om vilka föreskrivs i 6 kap. konsumentskyddslagen, som genomför distansavtalsdirektivet. Detsamma gäller skyldigheterna att lämna upplysningar i direktiven för försäkrings- och finansieringsbranschen, för vilka motsvarande nationella bestämmelser finns i 7 kap. om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen, i lagen om betalningsöverföringar (821/1999), lagen om försäkringsavtal, värdepappersmarknadslagen, lagen om placeringsfonder och lagen om värdepappersföretag.

Kommersiella meddelanden

För att bestämmelserna om kommersiella meddelanden i direktivet skall kunna genomföras behövs vissa preciseringar och kompletteringar i gällande marknadsföringslagstiftning. Det föreslås att till 2 kap. konsumentskyddslagen och till lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet fogas uttryckliga bestämmelser om att det av reklam

och annan marknadsföring skall framgå dess kommersiella karaktär och för vems räkning marknadsföringen bedrivs.

Förslaget om att reklam och annan marknadsföring skall vara identifierbar som sådan ändrar inte rättsläget i sak, eftersom det med stöd av generalklausulerna om god marknadsföringssed och god affärssed av hävd krävts att kommersiella meddelanden skall kunna identifieras som sådana och klart kunna skiljas från t.ex. redaktionellt material. Marknadsdomstolen har tagit ställning till möjligheterna att identifiera och särskilja reklam bl.a. i sina avgöranden 1986:2, 1987:10, 1990:19, 1992:27, 1994:17.

I anslutning till kravet på identifierbar och öppen marknadsföring föreslås också att det av marknadsföringen skall framgå för vems räkning marknadsföringen bedrivs. Avsikten med bestämmelserna i direktivet har särskilt varit att säkerställa att det på webbsidor som till det yttre förefaller oavhängiga men de facto sponsras kommersiellt också skall finnas uppgifter om sponsorn, dvs. namn eller beteckning.

De föreslagna bestämmelserna skall förutom elektronisk marknadsföring också gälla traditionella marknadsföringsformer. Vid regleringen av marknadsföringen har det inte ansetts finnas grunder för att avvika från principen om medieneutralitet.

Avtal och beställningar i elektronisk form

Såsom framgår av avsnitt 3.3. innehåller lagstiftningen gott om krav på skriftlig form. Dessa krav hänför sig till ingående av avtal, standardavtalsvillkor, meddelanden mellan parterna eller förfarandet när ett avtal upphör. Kravet på att ett avtal skall vara skriftligt har i vissa fall åtföljts av kravet på underskrift.

Kravet på skriftlig form har i praktiken kunnat tolkas smidigt så, att även en handling i elektronisk form ansetts uppfylla kravet, om dess viktigaste egenskaper, såsom tillgänglighet, beständighet och oföränderlighet, motsvarar en handling i pappersform. Rättsläget är dock oklart. I nyare lagstiftning har det därför för tydlighets skull tagits in uttryckliga bestämmelser om under vilka förutsättningar ett avtal i elektronisk form kan

jämställas med ett skriftligt.

I syfte att klargöra rättsläget och genomföra kraven i direktivet har det ansetts nödvändigt att i den föreslagna lagen ta in en allmän bestämmelse om på vilket sätt de krav på skriftlig form på avtal som finns någon annanstans i lag skall kunna uppfyllas på elektronisk väg. Bestämmelser om vilken slags elektronisk signatur som uppfyller de krav på undertecknande av avtal som finns någon annanstans i lag skall tas in i lagen om elektroniska signaturer, som är under beredning vid kommunikationsministeriet.

De föreslagna bestämmelserna om information som skall lämnas i samband med beställningar i elektronisk form och andra förfaranden i anslutning till beställningar motsvarar helt direktivet.

Mellanhänders ansvarsfrihet

I propositionen föreslås att det skall föreskrivas om villkoren för när en tjänstelevererande mellanhand, såsom en teleoperatör, inte är ansvarig för av honom överförd eller lagrad information när informationen är olaglig till innehållet eller förmedlas på olagligt sätt. Den föreslagna bestämmelsen gäller såväl straffrättsligt ansvar som civilrättsligt skadeståndsansvar. Om de villkor som anges i den föreslagna lagen uppfylls är tjänsteleverantören alltid fri från ansvar. Om villkoren inte uppfylls, bedöms tjänsteleverantörens ansvar med stöd av den övriga lagstiftningen om straffansvar och skadeståndsansvar. Beror på innehållet i de normer som skall tillämpas kan slutresultatet även då bli att det i lag saknas grund för ansvar för tjänsteleverantören.

De föreslagna bestämmelserna täcker tre olika situationer: tjänster som gäller överföring av information och tillhandahållande av nät, kopiering i cacheminne, dvs. s.k. caching samt lagringstjänster, dvs. s.k. hosting. I alla dessa situationer är grundförutsättningen för ansvarsfrihet att tjänsteleverantörens verksamhet endast är av teknisk natur. En tjänsteleverantör kan inte åberopa grunderna för ansvarsfrihet om han själv deltar i produktionen av olagligt innehåll eller om han på annat sätt samarbetar med innehållsproducenten i syfte att främja eller bedriva

olaglig verksamhet. De föreslagna bestämmelserna ändrar inte i sak på rättsläget. I de fall då ansvar med stöd av de föreslagna bestämmelserna inte uppkommer, skall ansvar enligt den uppfattning som anses rådande inte uppkomma enligt gällande straffrättsliga eller skadeståndsrättsliga lagstiftning.

Även om förslaget inte ändrar nuläget nationellt, är det nödvändigt med enhetliga gemenskapsbestämmelser för att öka rättssäkerheten vid gränsöverskridande tjänster. En tjänsteleverantör som agerar enligt enhetliga grunder för ansvarsfrihet kan vara säker på att han inte görs ansvarig för olagligt material i någon medlemsstat.

Villkoren för ansvarsfrihet är exakt desamma som i direktivet när det gäller tjänster som avser överföring av information och tillhandahållande av nät samt lagring i cacheminne. I de föreslagna bestämmelserna preciseras de villkor på basis av vilka en tjänsteleverantörs verksamhet bedöms vara av teknisk natur och ansvarsfriheten befogad.

I fråga om lagringstjänster baserar sig ansvarsfriheten enligt artikel 14 i direktivet på att tjänsteleverantören inte har faktisk kännedom om att det material han lagrat är olagligt och så snart han fått veta det utan dröjsmål avlägsnar materialet eller gör det oåtkomligt. Enligt artikel 14.3 skall denna artikel inte påverka möjligheten för en domstol eller administrativ myndighet att i enlighet med medlemsstaternas rättssystem kräva att tjänsteleverantören upphör med eller förhindrar en överträdelse, inte heller skall den påverka medlemsstaternas möjlighet att inrätta förfaranden för att avlägsna information eller göra den oåtkomligt. I ingresspunkt 46 i anslutning till artikeln sägs dessutom: "Informationen måste avlägsnas eller göras oåtkomligt med beaktande av principen om yttrandefrihet och av förfaranden etablerade på nationell nivå för detta ändamål. Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas möjligheter att fastställa särskilda krav som måste uppfyllas skyndsamt innan information avlägsnas eller görs oåtkomligt." Enligt ingresspunkt 9 är direktivet inte avsett att påverka nationella grundläggande regler och principer som rör yttrandefrihet.

I förslaget har man utnyttjat möjligheten enligt artikel 14.3 att nationellt föreskriva

närmare om förfarandena vid avlägsnande eller spärrning av information. Med de föreslagna förfarandena har man särskilt strävat efter att trygga yttrandefriheten.

Den olagliga verksamhet som förekommer i datanäten kan indelas i två huvudgrupper: brott som grundar sig på innehållet i publicerat material och olovlig förmedling av material. Till den förstnämnda huvudgruppen hör bl.a. marknadsföringsbrott, ärekränkning, spridande av information som kränker privatlivet, hets mot folkgrupp samt spridning av sedlighetsårande bilder. I den andra gruppen är det vanligen fråga om olovlig spridning av upphovsrättsligt skyddat material. I propositionen föreslås därför två förfaranden: domstolsförfarande för olaglig verksamhet på grund av materialets innehåll och ett mycket snabbt, direkt anmälningsförfarande, som också kan utnyttjas när upphovsrätten kränks.

När det är fråga om påstådd olaglighet avseende innehållet i ett meddelande på nätet eller annat publicerat material sker bedömningen av ärendet också utifrån den i grundlagen tryggade yttrandefriheten. Syftet med yttrandefrihetsbestämmelsen i 12 § grundlagen är att garantera den fria åsiktsbildningen, som utgör grunden för ett demokratiskt samhälle, den fria offentliga debatten, massmediernas fria utveckling och pluralism samt möjligheten till offentlig kritik av maktutövningen. Yttrandefrihetsbestämmelsen i grundlagen skyddar i princip också den kommersiella kommunikationen. Yttrandefriheten hör inte samman med någon särskild kommunikationsform, t.ex. det tryckta ordet, utan yttrandefriheten tryggas oberoende av vilken metod man väljer för att uttrycka eller offentliggöra ett budskap.

I grundlagen tryggas yttrandefriheten ”utan att någon i förväg hindrar detta”. Det är däremot möjligt att i efterskott övervaka utövningen av yttrandefriheten med straff- och skadeståndslagstiftningens medel samt att genom lag utfärda bestämmelser av ordningsnatur som gäller utövningen av yttrandefriheten.

I förslaget ingår inget slag av förhandsövervakning. Ingrepp i innehållet i efterskott skall basera sig på ett domstolsförfarande, med mycket exakt avgränsade undantag. Enligt förslaget skall ett förordnande om spärr-

ning av materialet i allmänhet utfärdas av domstol. För att det skall vara möjligt att snabbt ingripa i uppenbar olaglig verksamhet, föreslås att det införs ett temporärt förordnande, som kan jämföras med en såringsåtgärd. Enligt förslaget skall förordnandet förfalla om åtal eller skadeståndstalan för den olagliga verksamhet som ligger till grund för det inte väcks inom tre månader från det förordnandet gavs. Domstolen kan förlänga tidsfristen med högst tre månader. Tjänsteleverantören och den person som producerat materialet i fråga (innehållsproducenten) kan vardera föra ett ärende som gäller ett temporärt förordnande till domstol, dvs. till den domstol som utfärdat förordnandet.

Om materialet i en server är olagligt av den anledningen att det innehåller hets mot folkgrupp eller pornografiska bilder som visar barn, våld eller tidelag, skall tjänsteleverantören, för att gå fri från ansvar, avlägsna materialet på eget initiativ så snart han fått faktisk kännedom om att materialet finns i hans server. Spridningen av sådant särskilt skadligt material i datanäten måste kunna stoppas så effektivt och snabbt som möjligt. Det har därför inte ansetts ändamålsenligt att en tjänsteleverantör som känner till saken ändå passivt skulle kunna invänta myndigheternas åtgärder.

Också i dessa fall kan frågan om yttrandefriheten bli aktuell och det är därför nödvändigt att säkra rättsskyddet också för innehållsproducenten. Enligt förslaget skall han ha rätt att inom en viss tid föra ett ärende som gäller spärrning till domstol. Tjänsteleverantören skall utan dröjsmål underrätta innehållsproducenten både om spärrningen och om denna rätt.

Det föreslagna nya förfarandet inverkar inte på den behörighet som i annan lagstiftning givits myndigheter eller domstol att förbjuda ett visst slag av olagligt förfarande antingen temporärt eller slutgiltigt. I vissa fall kan förbudet också riktas till leverantören av lagringstjänster. Marknadsdomstolen kan t.ex. förelägga ett sådant förbud med anledning av olaglig marknadsföring.

Det är förhållandevis allmänt att upphovsrättsligt skyddat material olovligt sprids på nätet. Detta utgör ett allvarligt problem för rättsinnehavarna. Det finns teknik som gör

det möjligt att sprida och kopiera material oerhört snabbt och i stor skala, vilket å sin sida kan medföra betydande ekonomiska förluster för rättsinnehavarna på mycket kort tid. Kränkning av upphovsrätten skiljer sig från ovanstående olagliga verksamhet också såtillvida att det vanligen är fråga om klar piratkopiering, en kränkning av den rätt om vilken föreskrivs i upphovsrättslagen (404/1961) och som inte är förknippad med en yttrandefrihetsaspekt eller rättsliga tolkningsproblem.

Av ovan relaterade skäl föreslås ett särskilt anmälningsförfarande vid kränkning av upphovsrätten. Detta skulle göra det möjligt att mycket snabbt ingripa i olaglig verksamhet inom denna sektor. Till centrala delar påminner förslaget om det förfarande som gäller i Förenta staterna. Liknande förfaranden används också i Finland på basis av ett avtal mellan en teleoperatör och en upphovsrättsorganisation.

Det väsentliga är att innehavaren av upphovsrätten kan kräva att kränkande material avlägsnas och att tjänsteleverantören kan lita på en anmälan som gäller detta. I den föreslagna lagen finns närmare bestämmelser om anmälnans innehåll och de förfaranden som ansluter sig till att hålla material oåtkomligt.

Man har i propositionen strävat efter att säkerställa innehållsproducentens rättsskydd så att han å sin sida med hjälp av ett formbundet bemötande kan bestrida rättsinnehavarens anmälan och få materialet åtkomligt på nytt. Om rättsinnehavaren fortfarande kräver att materialet skall avlägsnas, skall han föra ärendet till domstol.

För att de anmälningar och bemötanden som hänför sig till det föreslagna förfarandet inte skall göras utan grund och oöverlagt, har det ansetts nödvändigt att ålägga både anmälaren och den som ger bemötandet en skyldighet att ersätta den skada som oriktiga uppgifter förorsakar.

Tillsyn och påföljder

Enligt förslaget skall Kommunikationsverket övervaka att de nya skyldigheter som åläggs tjänsteleverantörerna iakttas. Dessa skyldigheter finns i 7—10 § och 20 § i den föreslagna lagen. De gäller tjänsteleverantö-

rens skyldigheter att lämna upplysningar, vissa skyldigheter i samband med beställningar på elektronisk väg samt skyldigheten för leverantören av lagringstjänster att ange kontaktpunkt och hålla informationen om den tillgänglig. Kommunikationsverket skall också ges de befogenheter som behövs för att sköta den nya tillsynsuppgiften: rätt att få information och rätt att ge uppmaningar samt rätt att förena skyldigheten att lämna upplysningar eller uppmaningen med vite.

Olika tillsynsmyndigheter skall fortfarande inom respektive behörighetsområde övervaka iakttagandet av lagstiftningen för området både när det gäller den elektroniska och traditionella verksamheten. Sådana tillsynsmyndigheter är bl.a. konsumentombudsmannen, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen, Läkemedelsverket, länsstyrelserna och Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

4.3. Sådana bestämmelser i direktivet som inte fordrar ändringar i lagstiftningen

Enligt artikel 4 i direktivet skall medlemsstaterna säkerställa att start och bedrivande av verksamhet som leverantör av informationssamhällets tjänster inte underkastas bestämmelser om förhandstillstånd eller andra krav som har motsvarande effekt. I direktivet tillåts dock tillämpningen av sådana system för tillstånd som inte särskilt och uteslutande avser informationssamhällets tjänster eller som omfattas av direktiv om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänstområdet.

Såsom framgår av avsnitt 3.1. saknar Finland sådana tillstånds-, registrerings- eller anmälningsförfaranden och andra krav med motsvarande effekt som Finland på basis av direktivet borde avstå ifrån. Genomförandet av artikel 4 i direktivet förutsätter således inga ändringar i den nationella lagstiftningen.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 7.2 vidta åtgärder för att se till att tjänsteleverantörer som sänder icke-begärda kommersiella meddelanden per e-post regelbundet konsulterar och respekterar de register där fysiska personer som inte önskar erhålla sådana kommersiella meddelanden kan registrera

sig. Gällande lagstiftning i Finland har allmänt tolkats så att detta slags direktmarknadsföring till fysiska personer förutsätter tillstånd på förhand av den som är föremål för marknadsföringen. Av denna anledning behöver man i Finland inte föra register över de personer som inte önskar reklam via e-post. Eftersom frågan huruvida icke-begärda kommersiella meddelanden per e-post är tillåtliga inte omfattas av ursprungslandsprincipen, är det inte finska myndigheters sak att övervaka e-postreklam som riktar sig till andra medlemsstater. Artikel 7.2 behöver därför inte genomföras i Finland.

Utövare av en reglerad yrkesverksamhet skall enligt artikel 8 i direktivet tillåtas använda kommersiella meddelanden under vissa villkor. Finlands gällande lagstiftning uppfyller kraven i direktivet, eftersom inga förbud eller begränsningar i fråga om reklam har föreskrivits för yrkesutövare genom lag.

Enligt artikel 15 i direktivet får medlemsstaterna inte ålägga tjänsteleverantörerna en allmän skyldighet att, i samband med överföring av information, tillhandahållande av nät eller lagring, övervaka den information de överför eller lagrar och inte heller någon allmän skyldighet att aktivt efterforska fakta eller omständigheter som kan tyda på olaglig verksamhet. Sådana skyldigheter finns inte i finsk lagstiftning och myndigheterna kan inte fastställa sådana utan befogenheter som grundar sig på lag. Genomförandet av direktivet förutsätter inga ändringar i lagstiftningen till denna del.

Medlemsstaterna får enligt artikel 15 fastställa temporära övervakningsskyldigheter för tjänsteleverantörerna samt skyldigheter att informera om olagliga verksamheter och till myndigheterna lämna information som gör det möjligt att identifiera tjänstemottagarna. Det har i denna proposition inte ansetts nödvändigt att fastställa sådana skyldigheter på en allmän nivå. Till den del sådana skyldigheter anses nödvändiga, t.ex. i syfte att förhindra och utreda något visst slag av brottslighet, kan det särskilt föreskrivas om dem.

Enligt artikel 16 skall medlemsstaterna och kommissionen uppmuntra handels- och konsumentorganisationerna att utarbeta uppförandekoder på gemenskapsnivå avsedda att

bidra till att artiklarna 5—15 genomförs ordentligt samt för skydd av den mänskliga värdigheten. Kommissionen och medlemsstaterna skall också uppmuntra att uppförandekoderna finns tillgängliga på elektronisk väg på gemenskapens språk och att medlemsstaterna och kommissionerna underrättas om tillämpningen av uppförandekoderna och deras inverkan på den elektroniska handeln. Konsumentorganisationer skall uppmuntras att delta i utarbetandet och genomförandet av uppförandekoder som påverkar deras intressen. I förekommande fall skall samråd ske med sammanslutningar som företräder synskadade och personer med funktionshinder för att deras särskilda intressen skall beaktas.

Sådana uppförandekoder som avses i artikeln har redan utarbetats och tagits i bruk också i Finland. De nordiska konsumentombudsmännen har utarbetat en gemensam ståndpunkt om handel och marknadsföring på Internet. Finlands direktmarknadsföringsförbund och Handels Centralförbund har givit ut spelregler för den elektroniska konsumenthandeln (*Sähköisen kuluttajakaupan pelisäännöt*). Den europeiska handelsorganisationen EuroCommerce har utarbetat uppförandekoder för elektronisk handel och den internationella handelskammaren ICC en rekommendation om Internetreklam. Alla dessa regler, rekommendationer och anvisningar finns också tillgängliga i elektronisk form på Internet.

Avsikten är också att ordna möten mellan behöriga myndigheter samt konsument- och näringslivsorganisationerna. Mötena skulle behandla frågor som hänför sig till beredningen och införandet av sådana uppförandekoder som avses i 16 §. Genomförandet av artikel 16 § förutsätter ingen lagstiftning.

Artikel 17 i direktivet gäller utomrättslig lösning av konflikter. Medlemsstaterna skall enligt artikel 17.1 se till att deras lagstiftning inte hindrar användningen av metoder som är tillgängliga enligt nationell lag för en utomrättslig lösning av tvister, bl.a. med hjälp av lämpliga elektroniska medel.

Såsom konstaterats i avsnitt 3.5. förutsätts vid lagstadgade utomrättsliga tvister för närvarande att en handling för anhängiggörande och ett beslut skall finnas i skriftlig form.

Kravet har dock i praktiken inte ansetts innebära en handling i pappersform, utan också en elektronisk handling har varit nog. Den nya lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet som är under beredning kommer att innehålla uttryckliga bestämmelser om i vilken utsträckning elektroniska handlingar kan användas. Artikel 17.1 i direktivet behöver därför inte genomföras genom en lag inom ramen för denna proposition.

Enligt artikel 17.2 skall medlemsstaterna uppmantra organ för utomrättslig lösning av framför allt konsumenttvister att agera på ett sätt som ger de berörda parterna adekvata garantier när det gäller förfarandet. Sådana garantier är i synnerhet de principer som föreslagits i kommissionens rekommendation om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol (98/257/EG). Principerna gäller den beslutsfattande instansens oberoende, förfarandets öppenhet och effektivitet, parternas ställning och rättigheter samt lagligheten i beslutet. De instanser för lösning av konsumenttvister som finns i Finland, konsumentklagonämnden och försäkringsnämnden, iakttar principerna i rekommendationen i sitt arbete. Det behövs således ingen särskild lagstiftning för att genomföra artikel 17.2 i direktivet.

Enligt artikel 17.3 skall medlemsstaterna uppmantra ovannämnda organ för tvistlösning att underrätta kommissionen om de viktiga beslut de fattar rörande informations-samhällets tjänster och lämna andra uppgifter om rutiner, seder och bruk som rör den elektroniska handeln. Genomförandet av bestämmelsen förutsätter inte lagstiftning. Det är nog att justitieministeriet, som svarar för genomförandet, då och då fäster organens uppmärksamhet på att de enligt direktivet skall hålla kommissionen informerad.

De säkringsåtgärder som relaterats ovan i avsnitt 3.5. och som ingår i gällande lagstiftning uppfyller kraven i artikel 18.1 i direktivet. Artikel 18.2 har satts i kraft genom lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande (1189/2000), som trädde i kraft den 1 januari 2001.

Avsikten är att justitieministeriet skall utgöra den kontaktpunkt för samarbetet mellan

medlemsstaterna som avses i artikel 19.2 i direktivet. Konsumentverket kan vara en sådan kontaktpunkt för tjänstemottagare i fråga om konsumenter som avses i artikel 19.4, likaså de kommunala konsumentrådgivarna till den del uppgiften ankommer på dem med stöd av gällande lag. Motsvarande kontaktpunkter för näringslivets del är euroinfocentren. Det finns för närvarande sex av dem: en del av dem finns i samband med arbetskrafts- och näringscentralerna och en del i samband med handelskamrarna.

5. Propositionens verkningar

5.1. Ekonomiska och andra verkningar för det offentliga samfundet

Förslaget medför nya skyldigheter för Kommunikationsverket, som särskilt skall övervaka att de föreslagna bestämmelserna om tjänsteleverantörernas skyldighet att lämna upplysningar samt om beställning iakttas. Dessa uppgifter passar väl in i Kommunikationsverkets nuvarande tillsynsuppgifter. En faktor som underlättar verkets ställning vid skötseln av dessa nya uppgifter är att också konsumentombudsmannen övervakar iakttagandet av samma bestämmelser med stöd av sina nuvarande befogenheter. Därtill övervakar även andra myndigheter sin egen lagstiftning inom sina respektive behörighetsområden, bl.a. skyldigheten att lämna upplysningar, också i fråga om verksamhet på nätet. Myndighetsövervakningen är således som helhet synnerligen heltäckande. Det har därför beräknats att de nya uppgifterna inte nödvändigtvis medför ett behov att öka Kommunikationsverkets resurser, utan att uppgifterna kunde skötas med nuvarande resurser och genom effektivare samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Det torde dock bli nödvändigt att ompröva situationen efter det att lagen har trätt i kraft då man inhämtat mer praktisk erfarenhet av skötseln av tillsynsuppgifterna och det blivit klart vilken den faktiska arbetsmängden är.

Förslagen innebär också allmänt en utvidgning av uppgifterna för de myndigheter som övervakar tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster. I förslagen åläggs de behöriga myndigheterna i Finland en skyl-

dighet enligt artikel 3.1 att övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som avses i direktivet och som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig mot en annan EES-stat. Den utvidgade behörigheten bedöms dock inte direkt öka tillsynsmyndigheternas arbetsmängd, eftersom det torde finnas mycket få sådana i Finland etablerade företag som inte skulle rikta sin verksamhet också till Finland.

Enligt förslaget skall domstolen på ansökan utfärda ett förordnande om att olagligt material i en server skall göras oåtkomligt. Behörig domstol är tingsrätten på tjänsteleverantörens hemort och alltid också Helsingfors tingsrätt. De mest betydande tjänsteleverantörerna, de stora teleoperatörerna, finns i Helsingfors och det är därför troligt att merparten av ansökningarna om spärrning också av den orsaken kanaliseras till Helsingfors tingsrätt.

Eftersom det är fråga om ett nytt förfarande är det svårt att på förhand bedöma i vilken mån det kommer att utnyttjas. Antalet ansökningar väntas dock inte öka i någon nämnvärd grad, eftersom de former av olaglig verksamhet som förekommer allmäntast på nätet gäller kränkning av upphovsrätten, för vilken ett alternativt anmälningsförfarande föreslås.

5.2. Verknningar för tjänsteleverantörerna

De föreslagna bestämmelserna eliminerar hindren för elektronisk handel och ökar rätts säkerheten samt främjar således möjligheterna för tjänsteleverantörer som är etablerade i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Finland att tillhandahålla informations samhällstjänster i Finland. Detta är ägnat att öka konkurrensen inom branschen. Eftersom förslagen baserar sig på ett direktiv samt EES-fördraget bör förutsättningarna för tjänsteleverantörer etablerade i Finland att tillhandahålla tjänster i andra EES-stater förbättras i motsvarande grad.

De föreslagna bestämmelserna medför också vissa nya skyldigheter för tjänsteleverantörerna. Sådana är bl.a. skyldigheten att hålla

vissa basfakta om sig och sin verksamhet tillgängliga för tjänstemottagarna och myndigheterna, skyldigheten att ge tjänstemottagaren vissa uppgifter när beställningen görs samt vissa skyldigheter som anknyter till beställningen. De föreslagna bestämmelserna om skyldigheten att lämna upplysningar kompletterar gällande lagstiftning. På grund av de nya bestämmelserna måste tjänsteleverantörerna i viss mån komplettera och precisera de upplysningar de lämnar enligt gällande lagstiftning, men kostnaderna för detta uppskattas bli små.

Förslaget ger upphov till extra kostnader för leverantörer av lagringstjänster. Dessa kostnader beror på åtgärder som behövs för att spärra olagligt material eller material som kränker upphovsrätten. Den som producerat det olagliga materialet är dock vanligen tjänsteleverantörens avtalspart, till vilken kostnaderna på avtalsrättsliga grunder kan kanaliseras.

5.3. Verknningar på konsumenters och andra tjänstemottagares ställning

I och med att friheten att tillhandahålla tjänster förstärks och den rättsliga osäkerheten till följd av skillnaderna i nationell lagstiftning minskar är det troligt att de tjänster som riktar sig till Finland från andra EES-länder ökar, vilket förbättrar valfriheten för finländska tjänstemottagare och är ägnat att hålla priserna på en moderat nivå.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att stärka konsumenternas förtroende för gränsöverskridande tjänster på elektronisk väg samt att sörja för att konsument skyddet genomförs på ett effektivt sätt. Centrala i detta avseende är bestämmelserna om tjänsteleverantörens skyldighet att lämna upplysningar. De är av väsentlig betydelse för att övervakningen från tjänsteleverantörens ursprungsland skall kunna ordnas effektivt. Faktorer som också är ägnade att öka konsumenternas förtroende är den möjlighet att korrigera fel som tjänsteleverantören är skyldig att erbjuda tjänstemottagaren samt den mottagningsbekräftelse som tjänsteleverantören förutsätts skicka.

Genom förslagen kompletteras gällande reglering för tryggnad av konsumenternas

intressen vilken som regel lämpar sig också för informationssamhällets tjänster.

6. Beredningen av propositionen

6.1. Beredning och remissutlåtanden

Den 30 maj 2000 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till den lagstiftning som behövs för att genomföra direktivet om elektronisk handel. Den lagstiftning som behövs för att genomföra direktivet har beretts samtidigt i alla nordiska länder. Det har ordnats flera samarbetsmöten för de tjänstemän som svarar för beredningsarbetet.

Arbetsgruppens betänkande blev klart den 8 mars 2001. Utlåtande om betänkandet begärdes av 52 myndigheter och sammanslutningar. Ett sammandrag av utlåtandena har gjorts på justitieministeriet.

Arbetsgruppens förslag ansågs i huvudsak relevanta och behövliga för att direktivet skall kunna genomföras. Många remissinstanser ansåg dock att i synnerhet lagförslag 1 är synnerligen svårbegripligt och att motiveringarna är bristfälliga.

Flest avvikande meningar antecknades i fråga om de förfaranden som gäller spärrning av olagligt material i en server. Teleoperatörer och flera andra, närmast företrädare för näringslivet, ansåg de föreslagna förfarandena komplicerade och delvis obehövliga. Enligt nämnda remissinstanser skall spärrning av material alltid basera sig på en domstols eller myndighets förordnande oberoende av vilket slags material det är fråga om. Det var särskilt dessa remissinstanser som motsatte sig ett särskilt system för kränkning av upphovsrätten, anmälningsförfarandet. Enligt remissinstanserna har det inte givits tillräckliga grunder för upphovsrättens särställning.

De resmissinstanser som företrädde innehavarna av upphovsrätt fann däremot det föreslagna anmälningsförfarandet nödvändigt för att olovligt material skall kunna avlägsnas från en server tillräckligt snabbt och stora ekonomiska skador förhindras. De ansåg vidare att förslaget inte motsvarar kraven i artikel 14 i direktivet. Enligt remissinstanserna skall tjänsteleverantören enligt direktivet göra olagligt material oåtkomligt så snart han

fått kännedom om förekomsten av olaglig verksamhet eller blivit medveten om fakta eller omständigheter som gjort förekomsten av den olagliga verksamheten eller den olagliga informationen uppenbar. Att materialet görs oåtkomligt, vilket leder till ansvarsfrihet, kan således inte kopplas enbart till den information som kommer via en domstols förordnande eller via en formbunden anmälan från rättsinnehavaren.

6.2. Kommissionens anmärkningar

Arbetsgruppens förslag har med stöd av artikel 8.1 i transparensdirektivet överlämnats till kommissionen, som givit ett flertal anmärkningar om förslaget. Vid diskussioner mellan företrädare för kommissionen och justitieministeriet har man nått samförstånd om alla andra anmärkningar, men inte om genomförandet av artikel 14 i direktivet. Enligt kommissionens tolkning får en medlemsstat visserligen föreskriva om nationella förfaranden med stöd av artikel 14.3 i direktivet, men oberoende av dessa förfaranden måste en tjänsteleverantör för att gå fri från ansvar handla så snart han även på annat sätt fått sådan faktisk kännedom om olaglig verksamhet som avses i artikel 14.1 punkt a.

6.3. Den fortsatta beredningen

Den fortsatta beredningen av förslaget har skötts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

Vid den fortsatta beredningen har strävan varit att fästa särskild uppmärksamhet vid att författningstexten blir klar och tydlig. Också motiveringen har kompletterats. I utlåtandena framförda anmärkningar om detaljfrågor i betänkandet har också beaktats i mån av möjlighet.

Den lösning som föreslogs i arbetsgruppens betänkande och som gäller genomförandet av artikel 14 i direktivet har inte ändrats i fråga om grunderna. Regeringen finner inte kommissionens tolkning av innehållet i och betydelsen av artikel 14 riktig. Om en tjänsteleverantör i vilket fall som helst måste handla enbart utgående från faktisk kännedom, är de nationella förfaranden som tillåts i artikel 14.3 i praktiken utan betydelse. Punk-

ten i fråga fogades till direktivet under arbetsgruppsbehandlingen i rådet. Syftet med detta var åtminstone från Finlands sida uttryckligen att uppkomsten av faktisk känedom skall kunna preciseras på nationell nivå genom att den kopplas samman med anmälningar av ett bestämt innehåll från vissa bestämda aktörer.

Det har särskilt när det gäller domstolsförfarandet inte ansetts möjligt att avstå från förfarandet i större utsträckning än vad som föreslagits utan att äventyra den i grundlagen tryggade yttrandefriheten. Tryggandet av yttrandefriheten i enlighet med de grundläggande nationella principerna betonas också i ingresspunkterna 6 och 46 i direktivet.

Behovet av såväl domstolsförfarandet som anmälningsförfarandet i samband med upphovsrätt motiveras närmare i avsnittet Melanhänders ansvarsfrihet under avsnitt 4.2.

7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

7.1. Lag om elektroniska signaturer under beredning

Vid kommunikationsministeriet har beretts ett förslag till lag genom vilken direktivet om elektroniska signaturer skall sättas i kraft nationellt. I lagen skall bl.a. finnas bestämmelser om vilket slag av elektronisk signatur som uppfyller kravet på undertecknad rättshandling någon annanstans i lag. Propositionen skall avlåtas till riksdagen i oktober 2001.

I 12 § i lagförslag 1 i denna proposition skall finnas bestämmelser om hur formkraven för avtal kan uppfyllas elektroniskt. I fråga om kravet på underskrift hänvisas i paragrafen till lagen om elektroniska signaturer. Om den föreslagna lagen om elektroniska signaturer inte antas före lagförslag 1 i denna proposition, skall 12 § i lagförslag 1 ändras.

7.2. Lag om yttrandefrihet i masskommunikation under beredning

Yttrandefrihetskommisionen föreslog i sitt betänkande (kommittébetänkande 1997:3) en ny lag om yttrandefrihet i masskommunikation.

Lagen skall inte gälla upphovsrätt. Den skall innehålla specialbestämmelser också om nätkommunikation, bl.a. bestämmelser om avbrott i distributionen av ett nätmeddelande. En av justitieministeriet tillsatt tjänstemannaarbetsgrupp har berett ett reviderat lagförslag utgående från kommissionens förslag och utlåtandena om detta. Förslaget sändes på remiss sommaren 2001 och avsikten är att en regeringsproposition skall avlåtas inom 2001.

Det lagförslag som är under beredning har beröringspunkter med denna proposition. Enligt det måste den som upprätthåller en radiosändare, server eller någon motsvarande anordning se till att han eller hon har de uppgifter som behövs för att den som gjort ett nätmeddelande tillgängligt för allmänheten skall kunna identifieras. Identifikationsuppgifterna skulle få förstöras först tre månader efter att meddelandet kommit till anordningen i fråga.

Det lagförslag som är under beredning innehåller också en bestämmelse om ett nytt tvångsmedel, förordnande om avbrott i distribution av nätmeddelande. Det är fråga om ett i sak likadant förfarande som det domstolsförfarande gällande spärrning av olagligt material som ingår i lagförslag 1 i denna proposition. Vidare skall den som upprätthåller en radiosändare, server eller någon motsvarande anordning också ha rätt att själv avbryta distributionen av ett nätmeddelande, om meddelandet till innehållet klart strider mot 11 kap. 8 § eller 17 kap. 18 § strafflagen (39/1889). Den som sänt meddelandet skall underrättas om avbrottet och har också rätt att föra ärendet till domstol. Också till denna del överensstämmer det lagförslag som är under beredning med lagförslag 1 i denna proposition. Förslagen skiljer sig dock från varandra däri att det förfarande som föreslås i denna proposition också skall gälla upphovsrätt, vilket inte är fallet i lagförslaget om yttrandefrihet i masskommunikation.

7.3. Upphovsrättsdirektivet

En stor grupp av det material som är föremål för elektronisk handel utgörs av verk som skyddats genom upphovsrätt eller närstående rättigheter och andra skyddsobjekt.

Upphovsrättsdirektivet, vilket gavs i maj 2001, innehåller bestämmelser som också tangerar området för direktivet om elektronisk handel.

Enligt artikel 5.1 i upphovsrättsdirektivet bestäms att sådana tillfälliga former av mångfaldigande som är flyktiga eller utgör ett inkluderande av underordnad betydelse och som utgör en integrerad och väsentlig del i en teknisk process och vars enda syfte är att möjliggöra en överföring i ett nät mellan tredje parter via en mellanhand eller en laglig användning av ett verk eller annat alster och som inte har någon självständig ekonomisk betydelse, skall undantas från ensamrätten för upphovsmän. Bestämmelsen täcker både överföring som sådan och lagring i cache-minne.

Den huvudsakliga motiveringen till bestämmelsen var att det råder oklarhet om huruvida en part som enbart fungerar som mellanhand är ansvarig för rättskränkningar som gjorts av tredje part. I direktivet lämnas nu sådana åtgärder som uppfyller kriterierna i bestämmelsen utanför upphovsrätten. Såväl bestämmelserna om ansvarsfrihet i direktivet om elektronisk handel som den bestämmelse som eliminerar handlingens relevans i upphovsrättsdirektivet siktar, vart och ett direktiv

utifrån sina egna utgångspunkter, på att beakta tjänstelevererande mellanhanders situation. Utöver verksamheten som mellanhand täcker bestämmelsen i upphovsrättsdirektivet också vilka åtgärder som helst som sker med stöd av inskränkningarna från upphovsrätten och sådant mångfaldigande i samband med dem som uppfyller kriterierna i bestämmelsen.

Enligt artikel 8.3 i upphovsrättsdirektivet skall medlemsstaterna se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet. Direktivet om elektronisk handel innehåller å sin sida bestämmelser med stöd av vilka tjänstelevererande mellanhänder inte är ansvariga för information som de överför eller lagrar. Direktivet hindrar dock inte att en tjänsteleverantör med stöd av någon annan lag är skyldig att vidta åtgärder för att sätta stopp för rättskränkningen. Enligt nämnda artikel 8.3 i upphovsrättsdirektivet kan man begära ett föreläggande gentemot mellanhänder för att förhindra rättskränkning.

Upphovsrättsdirektivet skall sättas i kraft nationellt före den 22 december 2002. Lagstiftningen för genomförandet bereds vid undervisningsministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 §. *Tillämpningsområde.* I den föreslagna lagen föreskrivs om vissa omständigheter som hänför sig till tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster. I 2 § definieras det med tanke på lagens tillämpningsområde centrala begreppet informationssamhällets tjänster.

I den föreslagna lagen föreskrivs särskilt om friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster och de villkor som skall uppfyllas för att tillhandahållandet av tjänster skall kunna begränsas (5 §), myndigheternas skyldighet att övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning (6 §), tjänsteleverantörens skyldighet att hålla viss information tillgänglig för myndigheterna och tjänstemottagarna (7 §), skyldigheter att lämna upplysningar vid elektronisk beställning och vissa andra omständigheter (8—11 §), uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg (12 §), teleoperatörers och andra tjänstelevererande mellanhanders ansvarsfrihet när det gäller innehållet i den information de förmedlar (13—25 §) och tillsynen (26 och 27 §).

Lagens tillämpningsområde är inte avgränsat till öppna nätverk i likhet med Internet, utan lagen skall tillämpas också i slutna nätverk i den mån de tillhandahåller sådana tjänster som överensstämmer med definitionen i 2 §.

Lagen kompletterar de normer i annan lagstiftning som skall tillämpas på informationssamhällets tjänster och elektronisk handel. Sådana finns bl.a. på näringsrättens, marknadsrättens och konsumenträttens område. Dessa bestämmelser tillämpas således fortfa-

rande parallellt med bestämmelserna i den föreslagna lagen.

2 §. *Informationssamhällets tjänster.* I paragrafen definieras det viktigaste begreppet i lagen: informationssamhällets tjänster. Detta begrepp har tidigare definierats i gemenskapslagstiftningen, dvs. i det transparensdirektiv som nämns i avsnitt 2.2. i den allmänna motiveringen. Informationssamhällets tjänster har inte definierats på nytt i direktivet om elektronisk handel, utan i artikel 2 punkt a i direktivet hänvisas till artikel 1.2 i transparensdirektivet. I Finland har transparensdirektivet genomförts genom statsrådets beslut om informationsförfarandet i fråga om tekniska föreskrifter (802/1999). Definitionen av informationssamhällets tjänster i beslutet överensstämmer ordagrant med transparensdirektivet. I paragrafen har man försökt göra definitionen klarare både i strukturellt och språkligt avseende, men i sak är definitionerna i nämnda statsrådsbeslut och i paragrafen desamma.

Enligt definitionen i paragrafen är fyra faktorer karaktäristiska för informationssamhällets tjänster: tjänsterna utförs 1) på distans, 2) på elektronisk väg, 3) genom överföring av uppgifter på individuell begäran av en tjänstemottagare och 4) vanligtvis mot vederlag. För att det skall vara fråga om en tjänst som hör till lagens tillämpningsområde måste alla fyra kriterier uppfyllas. Av detta följer bl.a. att lagens tillämpningsområde begränsar sig till sådana åtgärder som sker i datanät på elektronisk väg. Lagen gäller däremot inte sådana åtgärder som vidtas utanför nätmiljön. Av denna anledning kan bestämda delar i en viss avtalshelhet, såsom anbudsbegäran och anbud, utgöra tjänster som omfattas av lagen, medan andra delar, såsom transport och överlåtelse av varan, faller utanför lagens tillämpningsområde.

Med tjänster på distans tjänster avses enligt paragrafens 1 punkt tjänster som tillhandahålls utan att parterna är närvarande samti-

digt. Punkten motsvarar artikel 1.2 andra stycket första strecksatsen i transparensdirektivet. Typiska tjänster på distans är t.ex. nyttigheter som kan beställas via Internet och som levereras till mottagaren utan att parterna fysiskt träffas. Om däremot kunden t.ex. personligen besöker en resebyrå för att beställa en flygbiljett är det inte fråga om en tjänst på distans, även om resebyråtjänstemannen använder ett datanät för att göra bokningen. Inte heller automater i affärslokaler, såsom videospel i köpcentra eller bankernas betalautomater, betraktas som tjänster på distans.

Med tjänster på elektronisk väg avses enligt paragrafens 2 punkt tjänster som sänds och tas emot med hjälp av utrustning för elektronisk behandling av uppgifter eller genom lagring av uppgifter, och som i sin helhet sänds, befordras och tas emot genom tråd, radio, optiska medel eller andra elektromagnetiska medel. Definitionen motsvarar artikel 1.2 andra stycket andra strecksatsen i transparensdirektivet.

Det avgörande i fråga om informationssamhällets tjänster är alltså att tjänsten är immateriell och sker på elektronisk väg. Om tjänsten har ett materiellt innehåll omfattas den inte av definitionen. Ett dataprogram t.ex. som levereras till köparen direkt på elektronisk väg utgör en informationssamhällstjänst, medan distribution av ett program som finns lagrat på en CD-ROM-skiva inte är det. Att lyfta kontanter i en bankautomat är inte en tjänst enligt definitionen, medan en kontoöverföring för en nätkund är det. När ett dokument sänds som bifogad fil i ett e-brev är det fråga om en informationssamhällstjänst, men inte när det sänds per telefax.

Inte heller sådana tjänster där det krävs att någon talar för att de skall kunna utföras eller som innefattar överföring av tal är elektroniska i den mening som avses i punkten och utgör således inte informationssamhällstjänster. Traditionell telefonförsäljning där försäljaren diskuterar med kunden utgör inte informationssamhällstjänster, medan däremot sådana tjänster som sker per telefon och som sänds på elektronisk väg, såsom textmeddelandetjänster och WAP-tjänster (*Wireless Application Protocol*) är det, liksom också de förbindelse- och överföringstjänster som be-

hövs för att använda dem.

Enligt paragrafens 3 punkt sänds informationssamhällets tjänster genom överföring av uppgifter på individuell begäran av en tjänstemottagare. Definitionen motsvarar artikel 1.2 andra stycket tredje strecksatsen i transparensdirektivet och dess syfte är att klargöra gränstragningen mellan informationssamhällets tjänster och TV- och radiosändningar. Med sådan TV-sändning som definieras i artikel 1 punkt a i rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television avses inte sådana kommunikationstjänster där data eller andra meddelanden distribueras på basis av en individuell beställning — alltså en personlig begäran. Definitionen av informationssamhällets tjänster innehåller av denna anledning ett motsatt omnämnande om att tillhandahållandet av en tjänst uttryckligen baserar sig på en individuell begäran.

En individuell begäran skall när det gäller informationssamhällets tjänster förstås på ett något annat sätt och ges en mer vidsträckt betydelse än i allmänspråket. Med en sådan begäran avses inte enbart att tjänstemottagaren uttryckligen beställer någon nytting som sedan levereras till honom. Som en individuell begäran anses t.ex. också den situation då en tjänstemottagare på eget initiativ genom att trycka på ikoner söker information på nätet. Den information som söks kan till sin natur utgöra kommersiella meddelanden, varvid det också är fråga om en informationssamhällstjänst som distribuerats på individuell begäran.

Egentliga TV- och radiosändningar eller text-TV-tjänster som riktar sig till allmänheten utgör inte informationssamhällstjänster. Digital-TV gör det å andra sidan möjligt att erbjuda också informationssamhällstjänster med hjälp av TV-mottagarna. Det kan t.ex. vara fråga om tjänster som förmedlar ytterligare information om programmen eller med vars hjälp man kan beställa nyttigheter som presenteras i reklam i samband med programmen. Sådana tjänster hör till lagens tillämpningsområde. Med avseende på definitionen av informationssamhällets tjänster och lagens tillämpningsområde saknar det nämligen

gen betydelse vilket slag av terminal som används.

Enligt 4 punkten i paragrafen utförs informationssamhällets tjänster vanligen mot vederlag. Punkten baserar sig på artikel 1.2 i transparensdirektivet som i sin tur baserar sig på artikel 50 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I EG-fördraget avses med tjänster sådana prestationer som normalt utförs mot ersättning.

Det att tjänsten vanligtvis utförs mot vederlag indikerar närmast att tjänsten i fråga vanligen är av ekonomisk betydelse och att tillhandahållandet av tjänsten hänför sig till näringsverksamhet. Tjänsten behöver däremot inte innebära att mottagaren betalar vederlag. På Internet finns det en hel del tjänster som är avgiftsfria för mottagaren, såsom söktjänster, informationstjänster, nätpublikationer och underhållningstjänster. Sådana tjänster kan finansieras t.ex. med reklamintäkter. Alla dessa tjänster är sådana tjänster som avses i lagen. Även reklam och annan marknadsföring på nätet är informations samhällstjänster. Vederlaget betalas i dessa fall vanligen av den som beställt marknadsföringen.

Informationssamhällets tjänster omfattar ekonomiska åtgärder av mycket olika slag. En grupp utgör vissa teletjänster, såsom förbindelser till kommunikationsnät och tjänster för överföring och lagring av information. Direktivet innehåller specialbestämmelser om tillhandahållandet av dessa tjänster. Av betydelse i praktiken är också olika finansiella tjänster, vilka i egenskap av immateriella nyttigheter lämpar sig väl för att bjudas ut på nätet. Informationssamhällets tjänster omfattar också försäljning på nätet av fysiska varor eller fysiskt utförande av tjänster, men bara till den del verksamheten sker på elektronisk väg.

3 §. *Övriga definitioner.* Med tjänsteleverantör avses enligt paragrafens 1 punkt varje fysisk eller juridisk person som tillhandahåller någon av informationssamhällets tjänster. Definitionen av en tjänsteleverantör har inte knutits till utövande av en näring eller ett yrke, men verksamheten skall dock ha ett ekonomiskt syfte. Detta beror på begreppet informationssamhällets tjänster, vilket bl.a. innefattar att tjänsten vanligtvis utförs mot vederlag. Sådana tjänsteleverantörer som av-

ses i lagen är utöver egentliga näringsidkare t.ex. också kommuner och läroanstalter som tillhandahåller någon av informationssamhällets tjänster på kommersiella grunder.

Som sådana tjänsteleverantörer som avses i paragrafen anses däremot inte t.ex. privatpersoner som utan ekonomiska syften upprätthåller en egen hemsida. De skyldigheter som i lagen åläggs tjänsteleverantörer, såsom skyldigheten att lämna upplysningar om sig själv och sin verksamhet, gäller således inte sådana privatpersoner.

Definitionen av etableringsstat, som ingår i paragrafens 2 punkt, är av betydelse i synnerhet för tillämpningen av 5 och 6 §: förbudet i 5 § att begränsa tillhandahållandet av tjänster gäller endast sådana tjänsteleverantörer som är etablerade i en EES-stat medan myndigheternas övervakningsskyldighet enligt 6 § gäller tjänsteleverantörer som är etablerade i Finland.

Med etableringsstat avses enligt punkten den stat där en tjänsteleverantör bedriver faktisk näringsverksamhet på ett fast driftställe. Definitionen motsvarar innehållsmässigt definitionen av etablerad tjänsteleverantör i artikel 2 punkt c i direktivet.

Enligt ingresspunkt 19 i direktivet bör tjänsteleverantörens etableringsort fastställas i enlighet med EG-domstolens rättspraxis, enligt vilken etableringsbegreppet omfattar det faktiska bedrivandet av näringsverksamhet med hjälp av ett fast driftställe under obestämd tid. Det sistnämnda kravet kan anses bli uppfyllt även om ett företag är bildat för en viss tid. Etableringsstaten bestäms alltså utgående ifrån var tjänsteleverantören de facto är verksam. Det har däremot ingen betydelse var företaget är registrerat, var den tekniska utrustning som används för att tillhandahålla tjänsten befinner sig eller var Internetsidorna är tillgängliga. Om en tjänsteleverantör är etablerad i flera medlemsstater är den avgörande faktorn i vilken stat den verksamhet som ansluter sig till en viss tjänst har sitt centrum.

Med tjänstemottagare avses enligt paragrafens 3 punkt varje fysisk eller juridisk person som av yrkesmässiga eller andra skäl använder någon av informationssamhällets tjänster, i synnerhet för att efterforska information eller göra den tillgänglig. Definitionen motsva-

rar artikel 2 punkt d i direktivet.

Tjänstemottagare kan alltså förutom privatpersoner och konsumenter också vara personer eller sammanslutningar som utövar näringsverksamhet. En tjänstemottagare kan utnyttja informationssamhällets tjänster för väldigt många ändamål, t.ex. för att köpa produkter via näthandeln eller för att söka olika upplysningar eller råd antingen mot vederlag eller gratis. Vidare bör observeras att tjänstemottagaren kan utnyttja informationssamhällets tjänster också för att själv lägga ut information på nätet. I sådana situationer kan tjänstemottagaren ha två olika roller. Han är tjänstemottagare i förhållande till den tjänsteleverantör, t.ex. teleoperatör, vars förbindelse-, överförings- eller lagringstjänster han utnyttjar för att göra informationen tillgänglig. Dessutom kan han vara tjänsteleverantör i förhållande till de personer som använder den information han producerat. Det har av denna anledning ansetts nödvändigt att i 15 § och i de bestämmelser i anslutning till den som gäller förfarandena förtydliga begreppet tjänstemottagare genom att använda tilläggsbegreppet innehållsproducent.

Med reglerad yrkesverksamhet avses enligt paragrafens 4 punkt varje sådan yrkesverksamhet som avses i artikel 1 punkt d i rådets direktiv 89/48/EEG om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier och i artikel 1 punkt f i rådets direktiv 92/51/EEG om en andra generell ordning för erkännande av behörighetsgivande högre utbildning vilket kompletterar det ovan nämnda direktivet. Sådana yrken som avses i punkten är i Finland t.ex. advokat, läkare, CGR- och GRM-revisor, patentombud samt ansvarig föreståndare för fastighetsförmedlingsrörelse och rörelse för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler.

Definitionen av det samordnade området, som ingår i paragrafens 5 punkt, är av betydelse för tillämpningen av 5 och 6 §, eftersom ursprungslandsprincipen, som ingår i dessa paragrafer, iakttas endast på det samordnade området. Definitionen motsvarar artikel 2 punkt h i direktivet.

Det samordnade området, såsom det anges i definitionen, är ett vidsträckt begrepp. Det

omfattar de krav som fastställs i lag samt andra krav som ingår i medlemsstaternas rättssystem och som tjänsteleverantörer av informationssamhällets tjänster måste uppfylla när de etablerar verksamhet och utövar denna verksamhet. Med dessa krav avses utöver de krav som ställs på utövande av verksamheten även skyldighet att gå till väga på ett bestämt sätt samt skyldighet att avstå från vissa förfaranden. Det har ingen betydelse om det är fråga om specialbestämmelser som enbart gäller tjänsteleverantörer av informationssamhällets tjänster och dessa tjänster eller allmänna bestämmelser som gäller alla tjänsteleverantörer och tjänster. Det samordnade området omfattar både de krav som ingår i den allmänna lagstiftningen och de krav som ingår i speciallagstiftningen.

Till de krav som hänför sig till etablering av verksamhet för tillhandahållande av tjänster hör främst anmälnings-, registrerings- och tillståndsförfaranden, som närmast ingår i den näringsrättsliga lagstiftningen, samt behörighetskrav för olika yrkesutövare. Enligt vad som anges i avsnitt 3.1. i den allmänna motiveringen är bl.a. tillhandahållande av telenättjänster i allmänna mobiltelenät samt verksamheten vid många företag och sammanslutningar i finansierings- och försäkringsbranschen beroende av tillstånd i Finland. Registreringskrav gäller bl.a. för försäkringsmäklare, dem som idkar paketreserörelse samt fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler, och behörighetskrav för läkare och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt advokater.

Till de krav som hänför sig till utövande av verksamheten hör bl.a. krav som gäller förfarande eller marknadsföring, såsom de allmänna förbud mot förfaranden som strider mot god sed och mot otillbörliga förfaranden i konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Till det samordnade området hör också krav som gäller kvaliteten på och innehållet i tjänster, t.ex. skyldighet för verksamhetsidkaren att ta ansvarsförsäkring eller oavbruten informationsskyldighet under ett avtalsförhållande. Det samordnade området omfattar också de krav som gäller avtal, såsom minimiinnehållet i ett avtal, samt de krav som gäller tjänste-

leverantörens ansvar, såsom bestämmelserna om ansvar för den information som ges vid marknadsföringen.

Enligt det allmänna tillämpningsområdet för direktivet och den föreslagna lagen omfattar det samordnade området endast de krav som skall iaktas i nätverksamhet, oberoende av om dessa endast gäller nätverksamhet eller även annan verksamhet. Det samordnade området omfattar således inte krav som gäller fysiska varor eller tjänster, såsom produkt säkerhetsnormer, bestämmelser om förpackningspåskrifter, produktansvar eller ansvar för fel. Bestämmelserna om transport eller distribution av varor och om import av läkemedel, tobak och alkohol står också utanför det samordnade området.

4 §. *Begränsningar av tillämpningsområdet.* I 1 mom. uppräknas de sektorer som helt står utanför lagens tillämpningsområde. Enligt 1 punkten skall lagen inte tillämpas på beskattning. Begränsningen motsvarar artikel 1.5 punkt a i direktivet och dess syfte är att klargöra att direktivet på intet sätt ingriper t.ex. i mervärdesbeskattningen av elektronisk handel.

Enligt 2 punkten skall lagen inte tillämpas på frågor som gäller skydd för personuppgifter i enlighet med artikel 1.5 punkt b i direktivet. Om skydd för personuppgifter föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, nedan dataskyddsdirektivet, samt i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet, nedan teledataskyddsdirektivet. Dataskyddsdirektivet har genomförts i Finland genom bestämmelserna i personuppgiftslagen. Bestämmelser som motsvarar teledataskyddsdirektivet ingår i lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet och i bestämmelser på lägre nivå med stöd av den. Bestämmelserna i direktiven och i de nationella lagar som utfärdats för genomförandet av dem gäller också informationssamhällets tjänster och därför behöver bestämmelserna i den föreslagna lagen inte tillämpas på datasekretessfrågor.

Begränsningen i 3 punkten gäller verksamhet som notarius publicus eller i likvärdiga yrken som inbegriper offentlig myndighetsutövning. Begränsningen motsvarar artikel 1.5 punkt d första strecksatsen i direktivet. Till de likvärdiga yrken som avses i punkten hör i Finland i synnerhet offentligt köpvittne. I den mån det är fråga om köpvittnens och notarius publicus i lag bestämda uppgifter skall de anses ha ett direkt samband med offentlig myndighetsutövning och bestämmelserna i den föreslagna lagen skall således inte tillämpas då.

Begränsningen i 4 punkten gäller verksamhet som rättegångsombud eller rättegångsbiträde vid en rättegång. Begränsningen motsvarar artikel 1.5 punkt d andra strecksatsen i direktivet. Direktivet och de nationella bestämmelser som utfärdas för genomförandet av det påverkar således inte t.ex. tvånget att använda advokat i vissa medlemsstater. Begränsningen gäller enbart verksamhet vid en rättegång, men däremot inte juridisk rådgivning. T.ex. de bestämmelser i den föreslagna lagen som gäller friheten att tillhandahålla tjänster och skyldigheten att lämna uppgifter skall således tillämpas på juridisk rådgivning som bedrivs via datanät eller annars på elektronisk väg.

Momentets 5 punkt gäller lotteriverksamhet som sker mot vederlag. Punkten motsvarar artikel 1.5 punkt d tredje strecksatsen i direktivet. Med lotteriverksamhet som sker mot vederlag avses sådan lotteriverksamhet där penningvärden satsas, t.ex. lotto, tippling, vadslagning och hasardspel. Begränsningen gäller däremot inte marknadsföringslotterier eller andra spel och tävlingar som ordnats i marknadsföringssyfte.

På lotteriverksamhet tillämpas de allmänna bestämmelser i EG-fördraget som gäller tillhandahållande av tjänster, eftersom några specialbestämmelser om lotteriverksamhet inte ingår i gemenskapens lagstiftning. EG-domstolen har ansett (målet C—275/92, Schindler, REG 1994, s. I—1039) att medlemsstaterna, med beaktande av lotteriers speciella natur, har rätt att begränsa eller rentav helt förbjuda lotteriverksamhet i syfte att skydda tjänstemottagarna samt upprätthålla samhällsordningen.

I Finland ingår de grundläggande bestäm-

melserna om lotterier i lotterilagen (491/1965). Enligt lagen är anordnandet av lotterier i regel beroende av tillstånd. Tillstånd kan endast beviljas allmännyttiga sammanslutningar som har hemort i Finland. Utan hinder av direktivet eller den föreslagna lagen är det på basis av begränsningen i denna punkt fortfarande möjligt att nationellt föreskriva huruvida lotteriverksamhet också i datanät kan tillåtas.

Om marknadsföringslotterier föreskrivs i 2 kap. 5 § konsumentskyddslagen. En grundförutsättning för att marknadsföringslotterier skall tillåtas i Finland är att deltagande i dem inte förutsätter vederlag, köp av konsumtionsnyttighet eller avgivande av anbud om köp.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om undantag från ursprungslandsprincipen, dvs. begränsningarna i fråga om tillämpningen av lagens 5 och 6 §. Enligt momentets 1 punkt skall dessa bestämmelser inte tillämpas på upphovsrätt, närstående rättigheter, industriellt rättsskydd eller rättigheter som avses i rådets direktiv 87/54/EEG om rättsligt skydd för kretsmönster i halvlederprodukter eller rättigheter som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser. Begränsningen motsvarar första strecksatsen i bilagan till direktivet.

Till de rättigheter som avses i direktivet om rättsligt skydd för kretsmönster i halvlederprodukter hör ensamrätt till kretsmönster i halvlederprodukter. Om dem bestäms i Finland i lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991). I direktivet om rättsligt skydd för kretsmönster bestäms om upphovsrätt och s.k. *sui generis*-rätt till databaser. Bestämmelser som motsvarar direktivet ingår i Finland i upphovsrättslagen.

Enligt momentets 2 punkt tillämpas 5 och 6 § inte på utgivning av elektroniska pengar av institut på vilka medlemsstaterna tillämpar ett av de undantag som anges i artikel 8.1 i direktivet år 2000 om elektroniska pengar. Bestämmelsen motsvarar andra strecksatsen i bilagan till direktivet om elektronisk handel. Enligt artikel 8.1 i direktivet om elektroniska pengar får medlemsstaterna tillåta att en del av eller alla bestämmelserna i direktivet inte tillämpas, om skulder hänförliga till institutets utestående elektroniska pengar inte över-

stiger ett visst belopp, de elektroniska pengar som ges ut godkänns endast av bolag som hör till samma koncern som det institut som gett ut pengarna eller annars av ett begränsat antal företag. Direktivet skall genomföras senast den 27 april 2002, varvid det föreslagna undantagets omfattning i nationell lag klarar.

Undantaget i momentets 3 punkt gäller reklam för andelar i fondföretag. Punkten motsvarar tredje strecksatsen i bilagan till direktivet. Enligt artikel 44.2 i rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) får ett fondföretag marknadsföra sina andelar i de medlemsstater där dessa bjuds ut. Det måste följa de bestämmelser om reklam som gäller i den medlemsstaten. I Finland ingår de viktigaste bestämmelserna om marknadsföring av placeringsfonder och fondföretag i 13 och 20 kap. lagen om placeringsfonder.

Undantaget i momentets 4 punkt gäller etableringsfrihet, frihet att tillhandahålla tjänster och lagval inom försäkringsbranschen. Artiklarna 7 och 8 i andra skadeförsäkringsdirektivet och artikel 4 i andra livförsäkringsdirektivet, vilka nämns i punkten, innehåller de lagvalsregler som skall tillämpas på försäkringsavtal. I Finland ingår motsvarande bestämmelser i lagen om tillämplig lag vid vissa försäkringsavtal av internationell karaktär (91/1993). Den lag som skall tillämpas på försäkringsavtal bestäms således fortfarande enligt gällande lagvalsregler.

Om etableringsfriheten för försäkringsbolag och friheten att tillhandahålla tjänster bestäms i avsnitt IV i tredje livförsäkringsdirektivet och i avdelning IV i tredje skadeförsäkringsdirektivet, vilka nämns i punkten. Enligt artikel 30 i det tredje skadeförsäkringsdirektivet, vilken nämns i punkten, får en medlemsstat som föreskriver obligatorisk försäkring kräva att villkoren för den obligatoriska försäkringen skall överlämnas till dess behöriga myndighet innan de får spridas.

Undantaget innebär bl.a. att försäkringsbolagen fortfarande är skyldiga att iaktta den lagstiftning som utfärdats i mottagarstaten för det allmänna bästa. Skyldigheten att iaktta mottagarstatens lag gäller också försäk-

ringsbolagets reklam.

I Finland ingår bestämmelserna om etableringsrätt för försäkringsbolag och frihet att tillhandahålla tjänster i lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995). Bestämmelserna i nämnda lag skall alltså fortfarande tillämpas på sådan verksamhet som EES-försäkringsbolag bedriver i Finland. Tillsynen över EES-försäkringsbolagen ankommer på Försäkringsinspektionen enligt vad som närmare bestäms i nämnda lag.

Undantaget i momentets 5 punkt gäller parternas frihet att välja vilken lag som skall tillämpas på deras avtal. Punkten motsvarar femte strecksatsen i bilagan till direktivet. Konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (FördrS 30/1999), nedan Romkonventionen, som är i kraft i Finland och i de övriga medlemsstaterna i EU, innehåller allmänna lagvalsregler gällande avtal. Den allmänna principen i Romkonventionen är avtalsfrihet. På ett avtal tillämpas lagen i den stat som parterna har valt (*laghänvisning*). Undantaget i denna punkt gäller alla sådana situationer där valet av tillämplig lag omfattas av avtalsfriheten. Punkten gäller således förutom sådana fall där en laghänvisning har gjorts och också sådana fall där någon laghänvisning inte har gjorts, fastän det hade varit tillåtet.

Undantaget i denna punkt innebär bl.a. att en avtalspart inte kan åberopa att den lag som laghänvisningen gäller begränsar friheten att tillhandahålla tjänster. Av begränsningen följer också att en domstol i sådana fall som omfattas av undantaget kan tillämpa de internationellt tvingande regler som avses i artikel 7 i Romkonventionen utan att detta skall anses begränsa friheten att tillhandahålla tjänster.

Undantaget i momentets 6 punkt gäller avtalsförpliktelser vid konsumentavtal. Punkten motsvarar sjätte strecksatsen i bilagan till direktivet. Innehållet i de avtalsförpliktelser som avses i punkten anges i ingresspunkt 56 i direktivet, där det sägs att dessa förpliktelser bör tolkas så att de innefattar information om de väsentliga delarna i avtalets innehåll, däribland rättigheter för konsumenten, som har ett avgörande inflytande på beslutet att ingå avtal.

I artikel 5 i Romkonventionen finns sär-

skilda bestämmelser om konsumentavtal då avtalet har vissa anslutningar till den stat där konsumenten har sin vanliga vistelseort. I artikeln begränsas laghänvisningens verkningar i syfte att skydda konsumenten. Parternas val av tillämplig lag får inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras honom enligt tvingande regler i lagen i det land där han har sin vanliga vistelseort. En näringsidkare kan således inte med stöd av bestämmelserna i den föreslagna lagen åberopa att sådana bestämmelser i konsumentens hemstat skulle begränsa friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster.

Momentets 7 punkt gäller tvingande bestämmelser om avtalets form i lagstiftningen i den stat där den fasta egendomen befinner sig i fråga om avtal som skapar eller överför rättigheter i fast egendom. Undantaget motsvarar sjunde strecksatsen i bilagan till direktivet.

I artikel 9.6 i Romkonventionen ingår bestämmelser om vilken stats formkrav som skall tillämpas på avtal som gäller sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom. Ett sådant avtal skall vara underkastat sådana tvingande formkrav som ställs enligt lagen i det land där egendomen är belägen, om sådana krav ställs enligt den lagen oavsett i vilket land avtalet har ingåtts och oavsett vilken lag som gäller för avtalet.

Av undantaget i momentet följer att medlemsstaterna också i fortsättningen kan ställa som villkor för ett giltigt fastighetsköp att de tvingande formkraven i den stat där fastigheten är belägen iakttas. En part i köpet kan inte åberopa att de tvingande formkraven skulle begränsa friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster.

Momentets 8 punkt gäller frågan om huruvida icke-önskade kommersiella meddelanden per elektronisk post är tillåtliga. Undantaget motsvarar åttonde strecksatsen i bilagan till direktivet. Om icke-önskade kommersiella meddelanden föreskrivs i teledataskyddsdirektivet och i distansavtalsdirektivet. Med stöd av dessa direktiv kan medlemsstaterna föreskriva på två olika sätt: antingen så att e-postreklam förutsätter förhandstillstånd av mottagaren eller så att mottagaren skall ha rätt att förbjuda reklam som riktar sig mot honom själv. Enligt lagen om integritets-

skydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet får telekommunikation inte användas för direktmarknadsföring utan att abonnenten i förväg har gett sitt samtycke, om abonnenten är en fysisk person och om teleförbindelserna upprättas via automatiska system. I praktiken innebär detta att även e-postreklam till en fysisk person fordrar förhandstillstånd, eftersom automatiska system i allmänhet används för masskommunikation via e-post.

Undantaget i punkten innebär att Finland t.ex. inte behöver tillåta e-postreklam från någon annan EES-stat om abonnenten inte givit sitt samtycke på förhand, även om sådan marknadsföring skulle vara tillåten i ursprungslandet.

2 kap. **Friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster**

5 §. *Friheten att tillhandahålla tjänster.* Den första meningen i paragrafens 1 mom. innehåller en med avseende på ursprungslandsprincipen central bestämmelse i artikel 3.2 i direktivet. Enligt bestämmelsen får sådana krav som omfattas av det samordnade området och som begränsar tillhandahållandet av någon av informationssamhällets tjänster i Finland inte ställas när det gäller tjänsteleverantörer etablerade i en annan EES-stat. Bestämmelsen innebär ömsesidigt erkännande av de krav som hör till det samordnade området och avsikten är att på detta sätt säkerställa friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster i enlighet med artikel 49 i EG-fördraget.

Utgångspunkten är att en tjänsteleverantör får erbjuda sina tjänster inom hela gemenskapen i enlighet med de nationella bestämmelserna i etableringsstaten. De övriga medlemsstaterna får inte begränsa tillhandahållandet av tjänsterna, dvs. de får inte genomföra sådana åtgärder på det samordnade området som försvårar eller på annat sätt är till förfång för ett gränsöverskridande tillhandahållande. Begreppet etableringsstat utreds i motiveringen till 3 § 2 punkten och begreppet samordnat område i motiveringen till 3 § 5 punkten.

Förbudet mot att begränsa tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster gäller

endast tjänsteleverantörer etablerade i en annan EES-stat, men däremot inte dem som är etablerade i tredje land.

Enligt andra meningen i momentet får dock en domstol eller någon annan behörig myndighet med stöd av lag begränsa tillhandahållandet av en viss informationssamhällstjänst, om de villkor som anges i 1 och 2 punkten i momentet uppfylls. Det är fråga om en undantagsbestämmelse som gäller enskilda fall. En allmän begränsning som gäller alla informationssamhällets tjänster får däremot inte införas med stöd av denna bestämmelse. Bestämmelserna motsvarar artikel 3.4 punkt a i direktivet.

Uttrycket ”med stöd av lag” anger att den behöriga myndighetens befogenheter måste grunda sig på en bestämmelse någon annanstans i lagstiftningen. Myndigheterna ges alltså inga nya befogenheter genom bestämmelserna i momentet. Däremot ställs ytterligare krav på hur myndigheten kan utöva sina befogenheter enligt lag när det är fråga om en tjänst från en annan EES-stat som riktar sig mot Finland. De myndigheter som med stöd av lag kan ingripa i tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster är förutom domstolarna samt förundersöknings- och åklagarmyndigheterna i synnerhet sådana som givits i uppgift att övervaka att lagstiftningen om näringsverksamhet iakttas. Exempel på sådana är konsumentombudsmannen, Konsumentverket, Läkemedelsverket, länsstyrelserna, Finansinspektionen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Försäkringsinspektionen och Kommunikationsverket.

För att en begränsning skall kunna införas skall den enligt 1 punkten vara nödvändig för upprätthållandet av den allmänna ordningen eller den allmänna säkerheten, för skydd av folkhälsan eller skydd av konsumenter. Den allmänna ordningen omfattar särskilt sådana mål som förebyggande och undersökning av brott samt åtal för brott. Förundersöknings- och åklagarmyndigheterna kan av dessa skäl från fall till fall ingripa i tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster. I direktivet nämns ytterligare särskilt skydd av minderåriga, bekämpning av uppvigling till hat på grund av ras, kön, religion eller nationalitet samt bekämpning av kränkning av enskil-

da människors människovärde. Till den allmänna säkerheten hör särskilt den nationella säkerheten och försvaret. Skydd av folkhälsan innebär t.ex. att man ingriper i marknadsföring på nätet av medicin, tobak och alkohol. Med skydd av konsumenter avses i detta sammanhang förutom traditionellt konsumentskydd även skydd av sådana investerare som till ställningen är jämförbara med konsumenter.

I momentets 2 punkt förutsätts att begränsningen gäller en tjänst som skadar de mål som nämns i 1 punkten eller utgör en allvarlig risk för att dessa mål inte uppnås. På basis av direktivet kan man inte entydigt dra en gräns för i vilka fall det är möjligt att ingripa i tillhandahållandet med stöd av punkten. Europeiska gemenskapens kommission bereder som bäst en utredning och tolkningsanvisningar där avsikten är att i synnerhet för finansiella tjänsternas del kartlägga de krav i nationella lagar vilka mottagarstaten med stöd av artikel 3.4 i direktivet fortfarande får kräva att skall iakttas vid gränsöverskridande tjänster på elektronisk väg. Kommissionens planerade dokument är inte bindande för medlemsstaterna, eftersom en juridiskt bindande tolkning av bestämmelserna i direktivet naturligtvis hör till EG-domstolens behörighet.

Med beaktande av de allmänna målen i ursprungslandsprincipen skall begränsningar tillgripas endast av vägande skäl. Enbart en sådan omständighet att tjänsteleverantören inte iaktar t.ex. sådana krav i den finska konsumentskyddslagstiftningen som överskrider miniminivån i gemenskapslagstiftningen berättigar inte till att begränsa tillhandahållandet av en tjänst.

Enligt momentets 3 punkt måste begränsningen överensstämma med proportionalitetsprincipen, dvs. vara proportionerlig i förhållande till dess mål. Tillhandahållandet av tjänsterna får inte begränsas mer än vad som är nödvändigt för att trygga målen. Åtgärder som är överdimensionerade i förhållande till det verkliga behovet får inte vidtas.

Innan en begränsning införs skall myndigheten enligt 2 mom. uppmana den stat där tjänsteleverantören är etablerad att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda ovan nämnda intressen. Behörig finsk myndighet

kan införa en planerad begränsning enligt 1 mom., om etableringsstaten över huvud taget inte vidtar några åtgärder eller om myndigheten anser att åtgärderna är otillräckliga. En planerad begränsning skall också anmälas till kommissionen och den stat där tjänsteleverantören är etablerad innan den införs. Momentet motsvarar artikel 3.4 punkt b.

Enligt 3 mom. får en begränsning i brådskande fall införas utan att det anmälningsförfarande som nämns i 2 mom. iakttas. Detta är tillåtet främst i sådana fall där det finns en direkt risk för skada. I sådana fall skall begränsningen utan dröjsmål anmälas till kommissionen och till den stat där tjänsteleverantören är etablerad med uppgift om varför saken anses brådskande. Momentet motsvarar artikel 3.5 i direktivet.

De meddelanden till etableringsstaten som anges i paragrafens 2 och 3 mom. hänför sig till den princip som uttrycks i artikel 3.1 i direktivet och i 6 § i den föreslagna lagen och enligt vilken övervakningen av tjänsteleverantörerna primärt är etableringsstatens uppgift. Att meddelanden skall lämnas till kommissionen beror å sin sida på att kommissionen enligt artikel 3.6 i direktivet har rätt att undersöka huruvida de anmälda begränsningsåtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten. Kommissionen saknar dock beslutanderätt i frågan. Om åtgärderna enligt kommissionens åsikt står i strid med gemenskapsrätten, kan den bara be medlemsstaten att avsluta dem. Om medlemsstaten inte iaktar begäran och kommissionen vill få saken avgjord, skall den föra ärendet till EG-domstolen.

Enligt 4 mom. skall ett anmälningsförfarande enligt 2 och 3 mom. inte tillämpas på brottsutredningar eller när ett ärende behandlas i domstol. Undantaget baserar sig på artikel 3.4 punkt b i direktivet. Förundersöknings- och åklagarmyndigheterna kan genomföra alla åtgärder som hänför sig till undersökning och väckande av åtal, inbegripet eventuella begränsningar enligt 1 mom., utan att ta kontakt med kommissionen eller den stat där tjänsteleverantören är etablerad. Detsamma gäller handläggningen av ärenden i domstol. Om t.ex. marknadsdomstolen förelägger ett förbud i ett fall som omfattas av 1 mom., tillämpas på förfarandet till alla de

lar fortfarande vad som bestäms i lagen om marknadsdomstolen.

Enligt EG-domstolens fasta rättspraxis (bl.a. målet 33/74, Van Binsbergen, ECR 1974, s. 1299) behåller en medlemsstat rätten att vidta åtgärder mot en sådan tjänsteleverantör vars verksamhet helt eller till största delen riktar sig mot medlemsstaten i fråga men som för att kringgå lagstiftningen i denna medlemsstat har etablerat sig i en annan medlemsstat. Enligt denna rättspraxis skall domstolar och andra myndigheter också i fortsättningen ha rätt att begränsa tillhandahållandet av tjänster som utgår från en annan EES-stat. Detta konstateras uttryckligen i ingresspunkt 57 i direktivet. Den föreslagna paragrafen ändrar således inte på rättsläget till denna del.

6 §. *Iakttagande av finsk lagstiftning.* I paragrafen föreskrivs om den övervakning i etableringsstaten som grundar sig på ursprungslandsprincipen i enlighet med artikel 3.1 i direktivet. Enligt paragrafen skall behöriga myndigheter i Finland övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig mot en annan EES-stat.

Man har i direktivet försökt säkerställa en fungerande och effektiv övervakning på så sätt att övervakningen i första hand sköts där den faktiska verksamheten bedrivs. Vidare har man försökt se till att de behöriga myndigheterna i sin övervakningsuppgift inte enbart skall trygga sina egna medborgares intressen utan alla medborgares intressen i gemenskapen. Övervakningen baserar sig alltså på reciprocitetsprincipen: varje medlemsstat skall å ena sidan se till att de tjänsteleverantörer som är etablerade inom dess territorium iakttar lagstiftningen i denna stat och å andra sidan i princip lita på att de övriga medlemsstaterna övervakar de tjänsteleverantörer som är etablerade inom deras territorium.

Avsikten är att olika tillsynsmyndigheter i Finland, såsom konsumentombudsmannen, Konsumentverket, Läkemedelsverket, länsstyrelserna, Finansinspektionen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, Kommunikationsverket och Försäkringsinspektionen, var och en inom sitt behörighetsområde,

skall övervaka att den lagstiftning som gäller detta område iakttas också i fråga om elektronisk verksamhet enligt vad som särskilt bestäms om dessa myndigheters tillsynsbehörighet och befogenheter. Alla myndigheters tillsynsskyldighet utvidgas dock i paragrafen så, att den utsträcks också till sådana i Finland etablerade tjänsteleverantörer som riktar sina tjänster till någon annan EES-stat. På samma sätt som ursprungslandsprincipen i övrigt begränsar sig också övervakningen i etableringsstaten till det samordnade området.

Nya tillsynsuppgifter ges Kommunikationsverket, som enligt förslaget skall övervaka iakttagandet av 7—10 och 21 §. Tillsynsuppgifterna skall vara av två slag: å ena sidan hänför sig uppgifterna till tillsynen över att de skyldigheter att lämna upplysningar som direktivet förutsätter fullgörs och å andra sidan till tillsynen över att information om den kontaktpunkt som ansluter sig till anmälningsförfarandet hålls tillgänglig. För de uppgifter och bemyndiganden som föreslås för Kommunikationsverket redogörs närmare i samband med 26 och 27 §.

Det system som bygger på övervaknings-skyldighet i etableringsstaten kompletteras av den möjlighet som givits konsumentskyddsmyndigheterna och konsumentskyddsorganisationerna att vidta åtgärder för förbudsföreläggande i en annan medlemsstat, om verksamhet som strider mot lag och har sitt ursprung i denna stat kränker konsumenternas kollektiva intressen i myndighetens eller organisationens hemstat. Systemet grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen. Det har satts i kraft nationellt genom lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, som trädde i kraft den 1 januari 2001.

För en tjänsteleverantör etablerad i Finland innebär den ursprungslandsprincip som framgår av paragrafen att tjänsteleverantören i sin verksamhet i princip skall iaktta finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området, dvs. t.ex. vid idkande av näring och vid marknadsföring av den. Ursprungslandsprincipen inverkar enligt 4 § 2 mom. 5 och 6 punkten inte på bestämmandet av tillämplig lag för avtalsförpliktelser,

då avtalsparterna har rätt att välja tillämplig lag för avtalet eller då det är fråga om ett konsumentavtal. Då tillämpas lagen i den stat som parterna har valt eller, om en laghänvisning saknas, i fråga om konsumentavtal vanligen lagen i den stat där konsumenten har sin vistelseort och i övriga fall lagen i den stat till vilken avtalet närmast har anknytning. På avtalsförpliktelserna tillämpas således inte nödvändigtvis finsk lagstiftning, även om tjänsteleverantören är etablerad i Finland.

3 kap. **Skyldighet att lämna upplysningar samt beställningar och avtal i elektronisk form**

7 §. *Allmän skyldighet att lämna upplysningar.* I 1 mom. nämns den information som tjänsteleverantören skall hålla tillgänglig för tjänstemottagaren och myndigheterna. Informationen hänför sig i första hand till identifiering av tjänsteleverantören och behoven av kontakt. Förteckningen är inte uttömmande men kompletterar de bestämmelser om skyldighet att lämna upplysningar som ingår i den övriga lagstiftningen. En näringsidkare som bjuder ut nyttigheter på nätet skall utöver vad som föreskrivs i momentet lämna de upplysningar som anges i 6 kap. konsumentskyddslagen. Andra gällande bestämmelser om skyldigheten att lämna upplysningar behandlas i avsnitt 3.2. i den allmänna motiveringen.

Den information som anges i momentet skall vara tillgänglig för myndigheterna och tjänstemottagarna enkelt, direkt och fortlöpande. I momentet förutsätts inte att informationen skall vara tillgänglig i det medium med vilket tjänsterna tillhandahålls eller utförs. Fullgörandet av skyldigheten att lämna upplysningar kan anpassas till de tekniska möjligheter som terminalen erbjuder. Det väsentliga är att informationen är tillgänglig på ett enkelt sätt både för myndigheterna och för tjänstemottagarna. Någon separat ersättning kan inte uppbäras för lämnandet av information.

Enligt momentets 1 punkt skall tjänsteleverantörens namn anges. Också geografisk adress i den medlemsstat där tjänsteleveran-

tören är etablerad skall anges. Sådana uppgifter om tjänsteleverantören, inbegripet e-postadress, vilka möjliggör snabb, direkt och effektiv kontakt med denne skall hållas tillgängliga. Här avses främst telefax- och telefonnummer. Bestämmelserna motsvarar artikel 5.1 punkt a—c i direktivet.

Om tjänsteleverantören är införd i handelsregistret eller i något annat motsvarande register, skall enligt momentets 2 punkt information om detta register och om tjänsteleverantörens företags- och organisationsnummer hållas tillgänglig för myndigheterna och tjänstemottagarna. Punkten motsvarar artikel 5.1 punkt d i direktivet. Sådana andra register som avses i punkten är i Finland föreningsregistret och stiftelseregistret. Om tjänsteleverantören saknar företags- och organisationsnummer, skall tjänsteleverantören hålla någon annan motsvarande identifieringsuppgift tillgänglig för myndigheterna och tjänstemottagarna. T.ex. de föreningar som saknar företags- och organisationsnummer skall uppge föreningens registreringsnummer.

Om verksamheten kräver tillstånd eller registrering skall enligt momentets 3 punkt uppgifter om den berörda tillsynsmyndigheten hållas tillgängliga för myndigheterna och tjänstemottagarna. Punkten motsvarar artikel 5.1 punkt e i direktivet. Om tjänsteleverantören t.ex. är ett kreditinstitut skall uppgifter om Finansinspektionen lämnas. En försäkringsanstalt skall lämna uppgifter om Försäkringsinspektionen.

I de fall då tjänsteleverantören bedriver mervärdesskattepliktig verksamhet skall enligt momentets 4 punkt tjänsteleverantörens mervärdesskattenummer hållas tillgängligt. Punkten motsvarar artikel 5.1 punkt g i direktivet. När det gäller handeln inom landet medför punkten inga nya skyldigheter för tjänsteleverantören eftersom det företags- och organisationsnummer som nämns i 2 punkten också fungerar som mervärdesskattenummer. Det mervärdesskattenummer som skall finnas tillgängligt i utrikeshandeln består av tjänsteleverantörens företags- och organisationsnummer utökat med landskoden fi.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om den information som utöver vad som bestäms i 1 mom. skall hållas tillgänglig av den som

utövar reglerad yrkesverksamhet. Momentet motsvarar artikel 5.1 punkt f i direktivet. Reglerad yrkesverksamhet behandlas i motiveringen till 3 § 4 punkten.

Beträffande reglerad yrkesverksamhet skall enligt momentets 1 punkt information om den yrkesorganisation eller liknande sammanslutning där tjänsteleverantören är medlem i hållas tillgänglig. Med yrkesorganisation avses här en organisation vars uppgift är att övervaka medlemmarnas yrkesverksamhet. En sådan är t.ex. Finlands Advokatförbund, som övervakar advokaternas verksamhet. Punkten avser inte organisationer som enbart sköter intressebevakningsuppgifter. Enligt momentets 2 punkt skall information dessutom lämnas om yrkesbeteckning samt den medlemsstat där den har utfärdats. Enligt momentets 3 punkt skall dessutom de regler som är tillämpliga på yrkesverksamheten i etableringsstaten anges samt information lämnas om sättet att få tillgång till dem.

I paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om angivande av priser. Bestämmelserna motsvarar artikel 5.2 i direktivet. Momentet förpliktar inte i och för sig till att ange priser. Om dock priser på varor eller tjänster anges vid tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster skall priserna enligt momentet anges klart och entydigt. Av informationen skall också framgå om priset inbegriper skatt och leveranskostnader. Tjänsteleverantören skall dessutom iaktta de specialbestämmelser som gäller angivande av priser på konsumtionsnyttigheter, såsom förordningen om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter och statsrådets förordning om uppgifter som skall lämnas vid marknadsföring av bostäder.

Om övervakning av de skyldigheter som anges i paragrafen och om påföljder vid försummelse bestäms i 26 och 27 §.

8 §. *Skyldighet att lämna upplysningar vid beställning.* Paragrafen gäller information som tjänsteleverantören skall hålla tillgänglig så att tjänstemottagaren kan ta del av den innan beställningen görs. Genom paragrafen sätts artikel 10.1, 10.2 och 10.4 i direktivet i kraft.

På samma sätt som 7 § kompletterar också denna paragraf de bestämmelser om skyldighet att lämna upplysningar som ingår i den

övriga lagstiftningen. Dessa bestämmelser behandlas i avsnitt 3.2. i den allmänna motiveringen. I paragrafen krävs inte heller att informationen alltid skall lämnas med det medium med vilket beställningen görs och vid samma tillfälle, utan fullgörandet av skyldigheten kan anpassas till de tekniska möjligheter som terminalen erbjuder. Informationen skall dock alltid lämnas på ett klart och begripligt sätt.

Den skyldighet att lämna upplysningar om vilken föreskrivs i paragrafen gäller sådana tjänster som hänför sig till en beställning som riktar sig till tjänsteleverantören. Typiska sådana är utbudande av olika nyttigheter. Paragrafen gäller också förmedlingstjänster, såsom skötsel av uppdrag som avser köp eller försäljning av börsaktier eller fastigheter. Skyldigheten att lämna upplysningar gäller däremot inte informationstjänster som sådana eller sådana andra informationssamhällstjänster som inte erbjuds för att mottagarna skall beställa dem.

Enligt momentets 1 punkt skall till tjänstemottagaren innan avtalet ingås lämnas information om de olika tekniska steg som skall genomföras för att ingå avtal. Punkten motsvarar artikel 10.1 punkt a i direktivet. Mottagaren skall med stöd av punkten ges praktiska anvisningar om vad han skall göra om han på ett bindande sätt vill beställa nyttigheter av tjänsteleverantören. Anvisningar kan t.ex. handla om att mottagaren skall registrera sig som användare, plocka de produkter han önskar i den elektroniska kundkorgen och bekräfta beställningen genom att trycka på en ikon.

Enligt momentets 2 punkt skall mottagaren informeras om huruvida avtalet kommer att arkiveras av tjänsteleverantören och om det kommer att hållas tillgängligt för den andra avtalsparten. Punkten motsvarar artikel 10.1 punkt b i direktivet. Denna information är viktig för mottagaren i synnerhet då beställningen gäller fortlöpande leveranser eller då den är ekonomiskt betydande.

Enligt momentets 3 punkt skall tjänstemottagaren få information om de tekniska möjligheterna att upptäcka och rätta till inmatningsfel innan beställningen görs. Sådan information är t.ex. anvisningar på Internetsidorna enligt vilka mottagaren skall trycka på

en viss ikon, om han vill ändra de uppgifter som han matat in eller radera dem helt, eller information på skärmen om att de uppgifter som lämnats är motstridiga. Punkten motsvarar artikel 10.1 punkt c i direktivet.

Enligt momentets 4 punkt skall tjänstemottagaren informeras om på vilka språk avtalet kan ingås. Punkten motsvarar artikel 10.1 punkt d i direktivet. Det är redan nu vanligt på Internetsidorna att tjänsteleverantören anger de språk som kan användas t.ex. med ikoner med de olika ländernas flaggor, och genom att trycka på någon av dem får mottagaren fram den språkversion han önskar.

I punkten åläggs tjänsteleverantören ingen skyldighet att använda Finlands nationalspråk, finska och svenska, vid tillhandahållandet av tjänster som riktas till Finland. En tjänsteleverantör som är etablerad i Finland kan dock ha en sådan skyldighet med stöd av övrig lagstiftning.

Enligt momentets 5 punkt skall tjänsteleverantören ange vilka uppförandekoder som följs samt lämna information om hur dessa uppförandekoder går att få fram elektroniskt. Bestämmelsen motsvarar artikel 10.2 i direktivet. För existerande uppförandekoder redogörs i avsnitt 4.3. i den allmänna motivering.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller skyldigheten att lämna upplysningar enligt 1 mom. inte sådana avtal som ingås enbart genom utväxling av elektronisk post eller motsvarande personliga meddelanden. Bestämmelsen motsvarar artikel 10.4 i direktivet. Sådana andra motsvarande meddelanden som avses i momentet är t.ex. textmeddelanden. Undantaget från skyldigheten att lämna upplysningar gäller endast sådana fall där kommunikationen sker i båda riktningarna enbart genom utväxling av e-post eller på något annat personligt sätt. Enbart det faktum att tjänstemottagaren använder något personligt meddelande befriar inte tjänsteleverantören från skyldigheten att lämna upplysningar. Undantaget gäller således inte en situation då tjänstemottagaren via e-post skickar en beställning till tjänsteleverantören och beställningen gäller produkter som bjudits ut på nätet. Ett typiskt fall som omfattas av undantaget är då parterna genom att personligen utväxla elektronisk

post förhandlar om ett individuellt avtal.

I ingresspunkt 39 i direktivet framhåvs att undantaget från bestämmelserna för avtal som har ingåtts enbart genom e-post eller motsvarande personliga meddelanden inte får leda till att tjänsteleverantörerna kan kringgå sina skyldigheter.

Med stöd av andra meningens i momentet kan avvikelser från bestämmelserna i paragrafen göras genom avtal. Bestämmelserna är dock dispositiva endast i fråga om förhållanden mellan näringsidkare. Till konsumenternas fördel är bestämmelserna i paragrafen tvingande.

Om övervakning av att bestämmelserna i paragrafen följs och om påföljder vid försummelse bestäms i 26 och 27 §.

9 §. *Sättet att göra avtalsvillkoren tillgängliga.* Tjänsteleverantören skall enligt paragrafen göra avtalsvillkoren tillgängliga på ett sätt som gör det möjligt för mottagaren att spara och återge dem. Bestämmelsen motsvarar artikel 10.3. Till skillnad från bestämmelserna i 8 § är paragrafen tvingande också i förhållanden mellan näringsidkare.

Avtalsvillkoren kan sändas exempelvis per e-post. Kraven i paragrafen uppfylls också om villkoren finns tillgängliga på Internetsidor och om de kan sparas och skrivas ut av mottagaren. Om det är fråga om ett avtal som enligt lag skall göra skriftligt eller vars villkor enligt lag skall sändas skriftligt, tillämpas vad som bestäms i 12 §.

Om övervakningen av att denna paragraf följs och om påföljderna gäller vad som bestäms i 26 och 27 §. Därtill kan komma avtalsrättsliga påföljder med stöd av de allmänna principerna i avtalsrätten. Om en tjänstemottagare t.ex. inte har haft faktisk möjlighet att ta del av avtalsvillkoren innan avtalet ingås, är han inte bunden av villkoren.

10 §. *Beställning och mottagningsbekräftelse.* I paragrafen föreskrivs om vissa andra skyldigheter för tjänsteleverantören än skyldigheten att lämna upplysningar i samband med en beställning i elektronisk form. I paragrafen ingår inte bestämmelser om hur eller vid vilken tidpunkt ett bindande avtal på elektronisk väg uppstår. Dessa omständigheter bestäms enligt den nationella lag som blir tillämplig.

Om en beställning görs med hjälp av tek-

niska hjälpmedel skall tjänsteleverantören enligt 1 mom. utan dröjsmål på elektronisk väg underrätta den tjänstemottagare som gjort beställningen om att beställningen mottagits. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.1 första strecksatsen i direktivet. Någon separat mottagningsbekräftelse behöver dock inte göras om den beställda nyttigheten sänds utan dröjsmål på elektronisk väg.

Enligt 2 mom. skall tjänsteleverantören innan en beställning görs tillhandahålla lämpliga, effektiva och lättillgängliga tekniska hjälpmedel som gör det möjligt för mottagaren att upptäcka och rätta till inmatningsfel. Momentet motsvarar artikel 11.2 i direktivet. Tjänsteleverantören skall, om det tekniskt är möjligt, använda ett sådant beställningssystem att mottagaren har möjlighet att kontrollera de uppgifter som matats in och ändra eventuella felaktiga uppgifter innan beställningen är slutlig.

Enligt 3 mom. gäller bestämmelserna i paragrafen inte sådana avtal som ingås enbart genom utväxling av e-post eller motsvarande personliga meddelanden. Momentet motsvarar artikel 11.3 i direktivet. En närmare redogörelse för undantaget ges i motiveringen till 8 § 2 mom. där undantaget innehållsmässigt är detsamma.

Med stöd av andra meningen i momentet får avvikelser från bestämmelserna i paragrafen göras genom avtal, men endast om parterna är näringsidkare. Till konsumenternas fördel är bestämmelserna i paragrafen tvingande.

Om övervakningen av att denna paragraf följs och om påföljderna gäller vad som bestäms i 26 och 27 §.

11 §. *Mottagnings tidpunkt.* I paragrafen föreskrivs om tidpunkten för mottagande av den beställning och den mottagningsbekräftelse som avses i 10 § 1 mom. Paragrafen motsvarar artikel 11.1 andra strecksatsen i direktivet. Både beställningen och mottagningsbekräftelsen anses enligt paragrafen vara mottagna när de parter till vilka de är ställda har tillgång till dem. Meddelandet i fråga anses vara mottaget när det t.ex. har kommit i e-brevlådan. När e-brevet öppnas eller läses har ingen betydelse.

12 §. *Uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg.* Paragrafen innehåller

allmänna bestämmelser om hur formkrav för avtal i någon annan lag skall kunna uppfyllas på elektronisk väg. Genom paragrafen genomförs artikel 9.1 i direktivet. Den gällande lagstiftningen om formbundna avtal behandlas närmare i avsnitt 3.4 i den allmänna motiveringen.

Enligt paragrafens 1 mom. kan kravet på att ett avtal enligt någon annan lag skall ingås skriftligen uppfyllas även av ett sådant elektroniskt avtal vars innehåll inte kan ändras ensidigt och som finns tillgängligt för parterna. Bestämmelsen motsvarar den definition av ett elektroniskt avtal som alternativ till ett skriftligt avtal som redan har använts i den nyare lagstiftningen. Kravet uppfylls t.ex. också av ett avtal som har ingåtts via e-post och som har undertecknats elektroniskt så att innehållets oföränderlighet kan säkras. Kravet uppfylls däremot inte om avtalsvillkoren finns tillgängliga på Internetsidor, eftersom sådana villkor kan ändras av den part som upprätthåller sidorna.

Om ett avtal enligt lag skall undertecknas, tillämpas i enlighet med hänvisningsbestämmelsen i paragrafen bestämmelserna i lagen om elektroniska signaturer. Såsom nämns i avsnitt 7.1. i den allmänna motiveringen kommer en proposition med förslag till lag om elektroniska signaturer att avlätas till riksdagen i oktober 2001. I den lagen föreskrivs bl.a. om elektroniska signaturers rättsverkan.

Möjligheten att på elektronisk väg uppfylla de krav på skriftligt avtal och undertecknande som ingår i lag gäller enligt momentet också parternas meddelanden under avtalsförhållandet samt andra åtgärder som hänförs till avtalet. I lagstiftningen ställs krav på skriftligt förfarande bl.a. för meddelande om villkoren i vissa avtal och ändringar av dem samt för uppsägning eller upplösande av vissa avtal.

Paragrafens 2 mom. gäller sådana meddelanden i anslutning till ett avtalsförhållande som enligt lag skall inlämnas bevisligen. Exempel på sådana meddelanden är meddelanden om att hyresavtalet för en bostadslägenhet eller affärslokal har sagts upp. Enligt momentet kan ett sådant meddelande också sändas på elektronisk väg om den metod som använts gör det möjligt att i efterhand bevisa

att meddelandet tagits emot. Det är t.ex. möjligt att använda en elektronisk kvittering, som mottagaren har undertecknat med en sådan avancerad elektronisk signatur som baserar sig på ett kvalificerat certifikat och har skapats med en säker anordning för signaturframställning.

Enligt 3 mom. skall paragrafen inte tillämpas på avtal som gäller köp eller annan överlåtelse av fast egendom. Överlåtelse av fast egendom kan fortfarande göras på giltigt sätt endast så som föreskrivs i 2 kap. 1 § jordabalken (540/1995). Paragrafen skall inte heller tillämpas på familjerättsliga avtal eller avtal som avser kvarlåtenskap, såsom äktenskapsförord, avvitringsavtal eller avtal om arvskifte.

4 kap. **Ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder**

13 §. *Ansvarsfrihet vid överföring av information och tillhandahållande av kommunikationsnät.* I paragrafen föreskrivs om tjänsteleverantörens ansvarsfrihet när en tjänst består av att överföra information i ett kommunikationsnät eller av att erbjuda tillträde till ett kommunikationsnät. Ansvarsfriheten gäller såväl straffrättsligt ansvar som civilrättsligt skadeståndsansvar. Genom paragrafen genomförs artikel 12.1 och 12.2 i direktivet.

Enligt 1 mom. är tjänsteleverantören inte ansvarig för eventuellt olagligt innehåll i den överförda informationen eller eventuell olaglig förmedling av informationen under förutsättning att tjänsteleverantören inte initierat överföringen, inte valt ut mottagaren av den överförda informationen och inte valt ut eller ändrat den information som överförts. Med ändring av informationen avses här ändringar som påverkar innehållet, men inte ändringar som till sin natur är tekniska, t.ex. ändringar som påverkar textuppställningen eller textens layout.

Ansvarsfriheten förutsätter således att tjänsteleverantörens verksamhet begränsar sig till teknisk överföring i ett kommunikationsnät av information som producerats av tredje part — tjänstemottagaren — eller tekniskt tillhandahållande av tillgång till ett

kommunikationsnät. I den verksamhet som avses i paragrafen deltar tjänsteleverantören på intet sätt själv i produktionen eller bearbetningen av informationsinnehållet och bestämmer inte heller på eget initiativ att informationen skall sändas eller väljer ut mottagarna av den.

I 2 mom. konstateras för tydlighetens skull att den överföring och det tillhandahållande som avses i paragrafen också omfattar sådan automatisk, mellanliggande och tillfällig lagring av informationen som enbart görs för att utföra överföringen i nätet. En sådan teknisk lagring som görs under överföringen för att möjliggöra den omfattas således av grunderna för ansvarsfrihet enligt denna paragraf.

14 §. *Ansvarsfrihet vid lagring av information i cacheminne.* Paragrafen motsvarar artikel 13.1 i direktivet och i den föreskrivs om grunderna för ansvarsfrihet vid s.k. cachning. I den verksamhet som avses i paragrafen skapar tjänsteleverantörens system automatiskt och tekniskt tillfälliga och kortvariga kopior av den information som tredje part ursprungligen har satt ut på nätet. Syftet med förfarandet är att effektivisera vidare överföring av informationen till dess egentliga mottagare.

Ansvarsfrihet för tjänsteleverantören förutsätter enligt paragrafens 1 punkt att tjänsteleverantören inte ändrar den information som lagrats i cacheminne. Liksom i 13 § avses också i denna punkt sådana ändringar som påverkar innehållet och inte tekniska ändringar. I paragrafens 2 punkt förutsätts dessutom att tjänsteleverantören uppfyller villkoren för tillgång till informationen. Om informationen t.ex. är avsedd endast för bestämda mottagare, får tjänsteleverantören inte ställa den till andras förfogande.

Enligt paragrafens 3 punkt skall tjänsteleverantören också följa de regler för uppdatering av informationen vilka fastställts på ett sätt som är allmänt vedertaget och använt inom branschen. I punkten hänvisas till vedertagen praxis i branschen, eftersom några egentliga standarder gällande uppdatering inte har utfärdats.

Enligt 4 punkten får tjänsteleverantören inte ingripa i den lagliga användningen av den teknik som är allmänt vedertagen och som används inom branschen för att få fram

data om hur informationen används. Tjänsteleverantören får t.ex. inte ingripa i användningen av sådana statistiska räknare, med hjälp av vilka antalet besök på någon hemsida följs.

Enligt paragrafens 5 punkt skall tjänsteleverantören, för att kunna åtnjuta ansvarsfrihet, utan dröjsmål avlägsna den information som lagrats i cacheminne eller göra den oåtkomlig så snart tjänsteleverantören fått faktisk kännedom om att informationen har avlägsnats från sin ursprungliga plats på nätet eller gjorts oåtkomlig. I praktiken meddelar programmen automatiskt att den ursprungliga informationen har avlägsnats och avlägsnar automatiskt som en följd härav kopian i cacheminnet. Motsvarande skyldighet att avlägsna informationen eller göra den oåtkomlig uppkommer enligt denna punkt också då tjänsteleverantören fått kännedom om att en domstol eller annan behörig myndighet har bestämt att informationen skall avlägsnas eller göras oåtkomlig.

15 §. *Ansvarsfrihet vid lagring av information.* Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak artikel 14.1 i direktivet, men den har formulerats på ett annat sätt. Ordalydelsen i direktivet ansågs inte som sådan lämplig för de särskilda förfaranden om vilka bestäms i 16—25 § och som inte har någon motsvarighet i direktivet.

Enligt momentets 1 punkt är tjänsteleverantören av en lagringstjänst inte ansvarig för innehållet i eller förmedling av den information som lämnats av tjänstemottagaren, dvs. av innehållsproducenten, om tjänsteleverantören utan dröjsmål gör informationen oåtkomlig efter att ha fått kännedom om en domstols förordnande om detta. Om det är fråga om kränkning av upphovsrätten, skall tjänsteleverantören på motsvarande sätt vidta åtgärder för att göra informationen oåtkomlig efter att ha fått en sådan anmälan av innehavaren av upphovsrätten eller dennes företrädare som till formen och innehållet uppfyller kraven i 22 §.

En tjänsteleverantör av en lagringstjänst kan hyra ut utrymme i sin server till en annan tjänsteleverantör som har tillhandahållit den tjänst i vilken den information som innehållsproducenten har lämnat finns. Det kan finnas t.o.m. flera sådana tjänsteskick i en och

samma server. Förordnandena om spärrning och anmälningarna bör i sådana fall riktas främst mot den tjänsteleverantör som har tillhandahållit den tjänst i vilken informationen i fråga har lagrats. Om denna tjänsteleverantör inte är känd, skall också den tjänsteleverantör som hyrt ut utrymme i servern åtgärder vidta för att göra det olagliga materialet oåtkomligt.

För tjänsteleverantören innebär bestämmelsen i denna punkt att den faktiska kännedom om olaglighet som utgör en förutsättning för ansvarsfrihet enligt direktivet enligt finsk nationell lagstiftning vanligen uppkommer genom delfående av myndighetens förordnande och, när det gäller upphovsrättsärenden, också genom en formbunden anmälan från innehavaren av upphovsrätten eller dennes företrädare. Eventuella uppgifter eller meddelanden från andra aktörer har betydelse närmast i de fall som avses i momentets 2 punkt. Möjligheten att föreskriva om nationella förfaranden för att avlägsna information eller göra den oåtkomlig grundar sig på artikel 14.3 och ingresspunkt 46 i direktivet.

Även om spärrning av olagligt material enligt momentet i allmänhet baserar sig på ett förordnande av domstol eller en anmälan av innehavaren av upphovsrätten, kan det i praktiken uppstå situationer där det är skäl för tjänsteleverantören att också själv agera för att försäkra sig om ansvarsfrihet. Detta kan vara fallet t.ex. när tjänsteleverantören är medveten om att innehållsproducenten använder utrymme i servern för olovlig förmedling av upphovsrättsligt skyddat material på ett sätt som fortlöpande förorsakar rättsinnehavaren betydande ekonomisk skada. I sådana fall kan man inte utan vidare utgå ifrån att en tjänsteleverantör som står för de tekniska förutsättningarna för fortsatt olaglig verksamhet skall kunna åberopa ansvarsfrihetsgrunder på ett effektivt sätt även då han känner till det olagliga i verksamheten och de skador den ger upphov till.

I de fall som avses i momentets 2 punkt skall tjänsteleverantören för att gå fri från ansvar vidta åtgärder också utan förordnande av en myndighet, om tjänsteleverantören annars har fått faktisk kännedom om att sådant klart olagligt material som specificeras i punkten finns i hans server. Med faktisk kännedom

avses här att tjänsteleverantören känner till att materialet i fråga existerar och var det finns samt att materialet klart är olagligt.

I punkten hänvisas för det första till 11 kap. 8 § strafflagen, enligt vilken det är straffbart att bland allmänheten sprida uttalanden eller andra meddelanden i vilka en nationell, raslig, etnisk eller religiös grupp eller en med dessa jämförbar folkgrupp hotas, förtalas eller smädas. I punkten hänvisas vidare till 17 kap. 18 § strafflagen, enligt vilken det är straffbart att saluföra eller till uthyrning bjuda ut eller sprida bilder eller bildupptagningar som på ett sedlighetssårande sätt visar barn, våld eller tadelag. När det är fråga om sådant särskilt skadligt material som avses i punkten och som snabbt sprids i datanäten, kan man inte utgå från att en tjänsteleverantör som känner till saken ändå passivt skulle kunna invänta myndigheternas åtgärder.

Tjänsteleverantören skall utan dröjsmål efter att ha fått ett förordnande eller en anmälan eller efter att annars ha fått kännedom om saken enligt 2 punkten göra informationen oåtkomlig. Tjänsteleverantören skall vidta åtgärder så snabbt som det praktiskt är möjligt med beaktande av omständigheterna, verksamhetens omfattning och materialets skadlighet. Tjänsteleverantören kan själv välja de tekniska sätten att genomföra spärrningen. Tjänsteleverantören kan t.ex. lagra informationen så att den inte är tillgänglig för utomstående, avlägsna informationen från servern eller utplåna informationen. I den föreslagna lagen åläggs tjänsteleverantören inte att bevara informationen. Tjänsteleverantören kan dock ha sådana lagringsskyldigheter enligt andra lagar.

Enligt 2 mom. skall grunderna för ansvarsfrihet enligt 1 mom. inte tillämpas om innehållsproducenten handlar under tjänsteleverantörens ledning eller tillsyn. Bestämmelsen motsvarar artikel 14.2 i direktivet och återspeglar den allmänna utgångspunkt för den föreslagna regleringen av ansvarsfriheten enligt vilken tjänsteleverantören inte kan åberopa grunderna för ansvarsfrihet om han själv deltar i producerandet av olagligt innehåll.

16 §. *Förordnande om spärrning av information.* I paragrafen föreskrivs om ett nytt förfarande som har karaktären av säkerhetsåtgärd och genom vilket information som

lagrats i en server tillfälligt kan göras oåtkomlig.

Enligt 1 mom. kan en domstol på ansökan förordna att tjänsteleverantören vid vite skall göra information som denne lagrat oåtkomlig, om det är uppenbart att informationen till innehållet är olaglig eller att den förmedlas på olagligt sätt.

Ansökan kan göras av en allmän åklagare, undersökningsledare eller någon vars rätt ärendet gäller. För att säkra ett snabbt förfarande kan förordnandet om spärrning utfärdas utan att motparten hörs.

Ett förordnande om spärrning kan ges endast om det är uppenbart att informationen till innehållet är olaglig eller att den förmedlas på olagligt sätt. I det förstnämnda fallet förutsätter detta att man utgående från innehållet i informationen på mycket giltiga grunder kan sluta sig till att den som producerat innehållet har gjort sig skyldig till brott på grundval av informationsinnehållet. I det senare fallet avses närmast att material som åtnjuter upphovsrättsligt skydd spritts på olagligt sätt. Ett förordnande om spärrning kan ges om det är uppenbart att upphovsrätten har kränkts.

Förordnandet skall enligt paragrafens 2 mom. ges också innehållsproducenten för kännedom. Innehållsproducenten kan vara okänd för sökanden och domstolen, men i egenskap av avtalspart känd för tjänsteleverantören. I ett sådant fall kan domstolen bestämma att tjänsteleverantören skall sköta delgivningen.

Ett förordnande enligt denna paragraf är endast temporärt. Enligt 3 mom. förfaller förordnandet om åtal eller skadeståndstalan med anledning av innehållet i eller förmedling av den information som förordnandet gäller inte väcks inom tre månader från det förordnandet gavs.

Tidsfristen tre månader kan i vissa situationer visa sig vara alltför kort. Detta kan t.ex. vara fallet om det är svårt att klarlägga innehållsproducentens identitet. Av denna anledning kan domstolen enligt momentet på yrkande av allmänna åklagaren, målsäganden eller parten förlänga giltigheten för förordnandet med högst tre månader. En förlängning förutsätter naturligtvis att det fortfarande är uppenbart att informationsinnehållet är

olagligt. En förlängning kan beviljas endast en gång för ett och samma förordnande.

Enligt paragrafens 4 mom. har både tjänsteleverantören och innehållsproducenten rätt att inom 14 dagar ansöka om upphävande av förordnandet hos den domstol som utfärdat förordnandet. Tidsfristen räknas från det sökanden tagit del av förordnandet. En sådan möjlighet är viktig av den anledningen att tjänsteleverantören eller innehållsproducenten inte skall behöva vänta och se om åtal eller skadeståndsansvar senare väcks i saken och om det då läggs fram ett yrkande på att informationen skall göras oåtkomlig, utan så snart som möjligt få domstolens avgörande om spärrningsförordnandets giltighet.

Vid behandlingen av ett ärende som gäller upphävande av ett förordnande iaktas det allmänna förfarandet vid behandlingen av ansökningsärenden. Domstolen skall dock sörja för behövliga åtgärder för att höra allmänna åklagaren.

Så länge ärendet är anhängigt vid domstol skall informationen hållas oåtkomlig. Den domstol som behandlar ärendet kan dock bestämma att informationen får göras åtkomlig på nytt.

Om förordnandet upphävs, skall allmänna åklagaren med stöd av en uttrycklig bestämmelse i momentet ha rätt att söka ändring i beslutet. I ett sådant fall att förordnandet har utfärdats på ansökan av någon annan än allmänna åklagaren skall naturligtvis också sökanden ha rätt att söka ändring i beslutet om upphävande.

17 §. *Behörig domstol.* Enligt paragrafen skall en ansökan enligt 16 § behandlas vid tingsrätten på tjänsteleverantörens hemort. Behandlingsplatsen har kopplats till tjänsteleverantören av den orsaken att också ett temporärt förordnande riktar sig mot tjänsteleverantören och inte mot den innehållsproducent som har lämnat det material som ansökan avser.

Ansökan kan också alltid behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Avsikten med detta är att säkerställa ett så snabbt och enkelt förfarande som möjligt för sökanden. För att påskynda och förenkla behandlingen ingår i paragrafen dessutom en bestämmelse om att tingsrätten är domför också med endast ordföranden närvarande.

18 §. *Innehållsproducentens rättsskydd.* När en tjänsteleverantör på eget initiativ med stöd av 15 § 1 mom. 2 punkten gör information oåtkomlig ingriper han i innehållsproducentens yttrandefrihet. Tjänsteleverantören skall härvid anses sköta en offentlig förvaltningsuppgift och utöva offentlig makt i den mening som bestäms i 124 § grundlagen. Det gäller därför att sörja för tillräckliga garantier för innehållsproducentens rättsskydd.

Enligt paragrafens 1 mom. skall en tjänsteleverantör utan dröjsmål underrätta innehållsproducenten om att informationen med stöd av 15 § 1 mom. 2 punkten har gjorts oåtkomlig. Meddelandet är viktigt för att innehållsproducenten skall kunna utnyttja sin rätt enligt 2 mom. att föra ärendet till domstol. Meddelandet skall delges skriftligt eller elektroniskt så att innehållet inte ensidigt kan ändras och så att det finns tillgängligt för parterna. Detta krav uppfylls t.ex. av ett meddelande på elektronisk väg som är signerat elektroniskt så, att innehållets oföränderlighet kan säkras.

Enligt momentet skall orsaken till spärrningen anges i meddelandet. Detta kan ske genom att uppge mot vilken bestämmelse i 15 § 1 mom. 2 punkten informationsinnehållet strider. Mer detaljerade motiveringar för lagstridighet behöver inte ges. I meddelandet skall innehållsproducenten också underrättas om sin rätt att föra ärendet till domstol. I praktiken innebär detta en skyldighet att uppge innehållet i bestämmelsen i paragrafens 2 mom.

I de rättsskyddsgarantier som avses i 124 § grundlagen ingår också att sörja för de språkliga rättigheterna. Meddelandet skall därför enligt momentet sändas på innehållsproducentens modersmål, finska eller svenska. Vanligen råder ett avtalsförhållande mellan tjänsteleverantören och innehållsproducenten. De har i avtalet kunnat komma överens om på vilket språk korrespondensen mellan dem skall ske. Det meddelande som avses i bestämmelsen får därför också avfattas på ett sådant språk som har överenskommit med innehållsproducenten. Om parterna inte uttryckligen kommit överens om vilket språk som skall användas kan det språk på vilket avtalet har uppgjorts anses vara det i momentet avsedda språket.

Innehållsproducenten har enligt paragrafens 2 mom. rätt att föra ett ärende som gäller spärrning till domstol inom 14 dagar. Tidsfristen börjar löpa från det att innehållsproducenten fått det meddelande som avses i 1 mom. Behörig domstol är enligt 17 § antingen tingsrätten på tjänsteleverantörens hemort eller Helsingfors tingsrätt. Vid behandlingen av ärendet skall bestämmelserna i 16 § 4 mom. iakttas. Ett ärende som gäller spärrning skall således behandlas på samma sätt som ansökningsärenden i allmänhet, med undantag för att domstolen sörjer för nödvändiga åtgärder för att höra allmänna åklagaren. Informationen förblir oåtkomlig så länge ärendet behandlas, om inte domstolen beslutar någon annat. Om åklagarens rätt att söka ändring gäller vad som föreskrivs om detta i 16 § 4 mom.

19 §. *Tjänsteleverantörens skyldighet att vidta åtgärder för genomförande av en myndighets beslut.* I paragrafen ingår för tydlighetens skull en bestämmelse om att vad som i 13—15 § föreskrivs om tjänsteleverantörens ansvarsfrihet inte påverkar tjänsteleverantörens skyldighet att vidta åtgärder enligt någon annan lag. Sådana skyldigheter kan åläggas t.ex. med stöd av konsumentskydds-, tobaks- eller alkohollagstiftningen, eftersom domstolen eller tillsynsmyndigheten i dessa frågor kan rikta ett förbud också mot den som verkställer olaglig marknadsföring. Bestämmelsen motsvarar artikel 12.3, artikel 13.2 och artikel 14.3 första satsen i direktivet.

Ställningen för tjänstelevererande mellanhänder berörs också av upphovsrättsdirektivet från 2001. Enligt artikel 8.3 i upphovsrättsdirektivet skall medlemsstaten se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet.

Som i paragrafen avsedda förordnanden av en domstol eller annan behörig myndighet som kan medföra skyldighet för tjänsteleverantören att vidta åtgärder kan sålunda också sådana förelägganden enligt bestämmelsen i ovan nämnda direktiv komma i fråga som rättsinnehavaren begär och som riktar sig mot tjänstelevererande mellanhänder.

5 kap. Anmälningförfarande

20 §. *Spärrning av material som kränker upphovsrätten.* Enligt paragrafens 1 mom. kan den som innehar upphovsrätten eller dennes företrädare tillgripa anmälningförfarande enligt 22—24 § för att material som kränker upphovsrätten skall göras oåtkomligt. Förfarandet skall tillämpas endast på upphovsrätt och närstående rättigheter som regleras i upphovsrättslagen.

Innan rättsinnehavaren eller dennes företrädare kan vända sig till tjänsteleverantören av lagringstjänster med sina krav skall han enligt 2 mom. kontakta den som producerat innehållet i fråga och hos denna producent framställa sitt yrkande att materialet skall avlägsnas eller göras oåtkomligt, utom när innehållsproducenten inte kan identifieras. Om innehållsproducenten inte utan dröjsmål efter det att han kontaktats avlägsnar materialet eller gör det oåtkomligt, kan rättsinnehavaren eller dennes företrädare framföra sitt yrkande hos tjänsteleverantören.

21 §. *Tjänsteleverantörens kontaktpunkt.* Enligt denna paragraf skall tjänsteleverantören meddela till vilken kontaktpunkt anmälningar enligt 22 § och bemötanden enligt 23 § kan lämnas in. För att anmälningförfarandet skall vara smidigt och snabbt är det viktigt att parterna vet vart anmälningarna och bemötandena skall riktas i tjänsteleverantörens organisation så att de kommer fram utan dröjsmål. Uppgifter om kontaktpunkten, såsom telefonnummer, adress och e-postadress, skall fortlöpande finnas tillgängliga på ett enkelt sätt. Uppgifterna kan hållas tillgängliga t.ex. på hemsidan eller i telefonkatalogen.

22 §. *Anmälans form och innehåll.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs om formen och innehållet när det gäller anmälningar om kränkning av upphovsrätten. Till formen skall anmälan vara skriftlig eller elektronisk så att innehållet inte ensidigt kan ändras och så att den finns tillgänglig för parterna. Innehållet i anmälan skall uppfylla kraven i momentets 1—6 punkt.

Anmälan skall för det första innehålla anmälarens namn och kontaktinformation, såsom adress, e-postadress och telefonnummer (1 punkten). Dessutom skall det material som

skall göras oåtkomligt specificeras samt utredas var materialet finns (2 punkten). Kravet på att materialet skall specificeras innebär inte att varje enskilt verk nämns. Det väsentliga är att tjänsteleverantören får en tillräckligt exakt beskrivning av materialet för att kunna spärra det. Uppgifter om platsen skall ges så att tjänsteleverantören så enkelt som möjligt kan lokalisera materialet i fråga.

Anmälan skall också innehålla anmälares försäkran att det material som yrkandet gäller enligt anmälares ärliga uppfattning olagligt hålls tillgängligt på kommunikationsnätet (3 punkten). Dessutom skall anges att anmälares utan resultat har framfört sitt yrkande hos innehållsproducenten eller att innehållsproducenten inte har kunnat identifieras (4 punkten). Anmälares skall dessutom försäkra att han innehar upphovsrätten eller är berättigad att handla på innehavarens vägnar (5 punkten) samt underteckna anmälan antingen för hand eller elektroniskt (6 punkten).

Om anmälan inte uppfyller kraven i 1 mom. är den utan verkan enligt 2 mom. Tjänsteleverantören behöver således inte vidta åtgärder för att göra materialet oåtkomligt på basis av en till formen eller innehållet bristfällig anmälan. Om en sådan anmälan har gjorts, kan tjänsteleverantören trots det åberopa grunderna för ansvarsfrihet.

Om bristerna i anmälan endast gäller specifikationen av det material som yrkandet avser eller utredningen om var materialet finns, skall tjänsteleverantören dock enligt momentet vidta skäliga åtgärder för att nå anmälares och underrätta denne om bristerna. Det kan anses tillräckligt om tjänsteleverantören kontaktar anmälares per telefon, e-post eller brev enligt kontaktinformationen i anmälan. Om anmälares inte kan nås med hjälp av kontaktinformationen, behöver tjänsteleverantören inte vidta ytterligare åtgärder för att utreda var anmälares befinner sig.

23 §. *Meddelande till innehållsproducenten och bemötande.* Enligt 1 mom. skall tjänsteleverantören utan dröjsmål underrätta innehållsproducenten om att det material som denne lämnat har gjorts oåtkomligt samt till innehållsproducenten sända en kopia av den anmälan på basis av vilken detta har gjorts. Detta är nödvändigt för att innehållsproducenten skall få riktiga uppgifter om vem som

har framfört yrkandet, vilket material det gäller och på vilka grunder materialet har gjorts oåtkomligt.

Om innehållsproducenten anser att materialet utan grund har gjorts oåtkomligt, kan materialet göras åtkomligt på nytt med stöd av 2 mom. genom att innehållsproducenten tillställer anmälares ett formbundet bemötande inom utsatt tid. På samma sätt som anmälan skall också bemötandet vara i skriftlig form eller i elektronisk form enligt 22 §. Bemötandet skall tillställas inom 14 dagar från det innehållsproducenten underrättats om anmälan. En kopia av bemötandet skall sändas till tjänsteleverantören för kännedom.

Innehållet i bemötandet skall uppfylla kraven i 1—4 punkten. Det skall för det första innehålla innehållsproducentens namn och kontaktinformation (1 punkten) samt fakta och andra orsaker enligt vilka spärrningen anses ogrundad (2 punkten). En sådan omständighet kan exempelvis vara att det har skett något fel när det gäller anmälan eller det tekniska genomförandet av spärrningen och att innehållsproducentens material har gjorts oåtkomligt av misstag. I bemötandet skall dessutom det material specificeras som anses ha blivit spärrat utan grund (3 punkten). Bemötandet skall undertecknas för hand eller elektroniskt (4 punkten).

24 §. *Återställande av material.* Om ett bemötande som uppfyller kraven i 23 § har lämnats inom utsatt tid, får tjänsteleverantören inte enligt paragrafen förhindra att det material som specificeras i bemötandet återställs och hålls åtkomligt. Om rättsinnehavaren t.ex. sänder en ny anmälan om samma material, är denna anmälan utan verkan och tjänsteleverantören får inte på basis av den vidta åtgärder för att göra materialet oåtkomligt.

Efter det att ett bemötande lämnats får åtgärder för att göra materialet oåtkomligt vidtas endast på de två grunder som nämns i paragrafen. Spärrningen av materialet kan för det första grunda sig på en överenskommelse mellan tjänsteleverantören och innehållsproducenten. För det andra kan det vara fråga om en domstols förordnande eller beslut där tjänsteleverantören åläggs att göra materialet i fråga oåtkomligt. Inlämnandet av ett bemötande innebär sålunda också att anmälares

måste föra saken till domstol för att få materialet avlägsnat för gott.

25 §. *Ersättningsskyldighet.* I paragrafen föreskrivs om ersättningsskyldighet för skada som orsakats av oriktiga uppgifter i en anmälan enligt 22 § eller ett bemötande enligt 23 §. Huvudprincipen enligt paragrafen är att den som lämnat oriktiga uppgifter är skyldig att ersätta den skada detta orsakar. Ansvar är inte beroende av graden av vårdslöshet, utan grunden för ansvaret är en objektiv bedömning av att innehållet i uppgiften är oriktigt.

Det strikta ansvaret enligt paragrafens huvudregel kan i synnerhet i fall som ger rum för tolkningar leda till oskälighet. Ansvaret kan bli oskäligt också då en anmälan eller ett bemötande, där uppgifterna till största delen är riktiga, innehåller enskilda fel som är av ringa betydelse för helheten. I paragrafen föreskrivs därför också om möjligheten att befrias från ansvaret eller jämka det. Enligt bestämmelsen föreligger ersättningsskyldighet inte eller kan den jämkas, om den som lämnat uppgiften hade grundad anledning att anta att uppgiften var riktig eller om den oriktiga uppgiften hade endast ringa betydelse med beaktande av innehållet i anmälan eller bemötandet i dess helhet.

6 kap. Tillsyn och påföljder

26 §. *Tillsyn och tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter.* Enligt paragrafens 1 mom. skall Kommunikationsverket övervaka lagens 7—10 § gällande skyldigheterna för tjänsteleverantören. Dessa bestämmelser gäller tjänsteleverantörens allmänna skyldighet att lämna upplysningar (7 §), skyldighet att lämna upplysningar vid beställning (8 §), sättet att göra avtalsvillkoren tillgängliga (9 §) samt skyldigheter i samband med beställningen (10 §). Om tillsynen över att bestämmelserna iakttas gäller dessutom vad som bestäms om konsumentombudsmannens tillsynsbehörighet i konsumentskyddslagen. Konsumentombudsmannen övervakar med stöd av konsumentskyddslagen allmänt marknadsföringens lagenlighet och användningen av avtalsvillkoren med tanke på konsumentskyddet. Konsumentombudsmannen har motsvarande parallella befogenheter ock-

så med vissa andra myndigheter, såsom Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen. Enligt momentet skall Kommunikationsverket och konsumentombudsmannen samarbeta på ett ändamålsenligt sätt vid utförandet av tillsynsuppgifterna.

Med stöd av momentet skall Kommunikationsverket också övervaka iakttagandet av 21 §. Paragrafen gäller skyldigheten för leverantören av lagringstjänster att uppe en kontaktpunkt till vilken en anmälan om spärrning av material som kränker upphovsrätten och ett bemötande om att återställa materialet kan lämnas.

I 2 mom. föreskrivs om tjänsteleverantörens skyldighet att på begäran lämna Kommunikationsverket de uppgifter som behövs för tillsynen. I momentet hänvisas vidare till lagen om Konsumentverket (1056/1998) där det föreskrivs om konsumentombudsmannens rätt att få uppgifter av näringsidkarna för tillsynsuppgifterna.

27 §. *Administrativa tvångsmedel.* Om en tjänsteleverantör försummar den skyldighet som föreskrivs i 7—10 eller 21 §, kan Kommunikationsverket enligt 1 mom. uppmana tjänsteleverantören att fullgöra skyldigheten inom viss tid. Motsvarande uppmaning kan ges också när tjänsteleverantören inte tillställer Kommunikationsverket de uppgifter enligt 26 § 2 mom. som verket begärt för tillsynsuppgifterna. I bägge fallen kan uppmaningen förenas med vite. Kommunikationsverket har alltså rätt, men inte skyldighet, att ge uppmaningar och förelägga vite. I synnerhet när det gäller små försummelser torde situationen ofta kunna rättas till enbart genom att tjänsteleverantören kontaktas. I allvarliga och brådskande fall kan det däremot vara skäl att utan dröjsmål utnyttja en uppmaning som förstärks med vite. Närmare bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Om en tjänsteleverantör bryter mot bestämmelserna i 7—10 § bryter han eventuellt också mot bestämmelserna i konsumentskyddslagen. Exempel på sådana bestämmelser är framför allt bestämmelserna i 2 kap. konsumentskyddslagen om reglering av marknadsföringen och bestämmelserna i 6 kap. om skyldigheterna att ge information vid distansförsäljning. Om de administrativa

tvångsmedel som kan tillgripas i dessa fall, förbud och vite, bestäms särskilt i konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket och lagen om marknadsdomstolen.

7 kap. **Ikraftträdande**

28 §. *Ikraftträdande.* I paragrafen ingår sedvanlig ikraftträdelsebestämmelse.

1.2. **Lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet**

21 a §. *Identifiering av direktmarknadsföring.* Genom paragrafen genomförs artikel 7.1 i direktivet. Om direktmarknadsföring bedrivs via e-post utan att abonnenten i förväg har gett tillstånd till det, skall de elektroniska meddelandena enligt paragrafen vara klart och entydigt identifierbara som marknadsföring så snart som mottagaren tar emot dem. Meddelandets kommersiella natur skall således framgå direkt av rubriken för meddelandet, utan att mottagaren behöver öppna meddelandet och bekanta sig med innehållet. I praktiken blir bestämmelsen tillämplig på reklam via e-post som riktar sig till företag och sammanslutningar, eftersom det i allmänhet krävs förhandstillstånd för att sådan reklam skall kunna riktas till fysiska personer.

1.3. **Konsumentskyddslagen**

2 kap. **Reglering av marknadsföringen**

1 a §. Genom paragrafen genomförs de krav i artikel 6 punkterna a och b i direktivet som gäller identifiering av kommersiella meddelanden och beställaren samt de krav i artikel 6 punkterna c och d i direktivet som gäller identifiering av olika säljfrämjande metoder i marknadsföringen till konsumenterna. Paragrafen gäller i likhet med de andra bestämmelserna i kapitlet all slags marknadsföring oberoende av vilket medium som används för marknadsföringen. Paragrafen begränsar sig således inte såsom direktivet enbart till elektronisk kommunikation.

Av marknadsföringen skall enligt paragrafen för det första tydligt framgå dess kom-

mersiella syfte. Med stöd av generalklausulen i kapitlets 1 § förutsätts också för närvarande att reklam och annan marknadsföring skall vara identifierbar och skilja sig från exempelvis redaktionellt material. Till denna del innebär den nya paragrafen inte någon ändring av rättsläget i sak.

Av marknadsföringen skall vidare framgå för vems räkning marknadsföringen bedrivs. Också detta krav hänger samman med kravet på öppen och identifierbar marknadsföring. Syftet är bl.a. att säkerställa att det av material som förefaller avhängigt men de facto sponsras kommersiellt skall framgå vem sponsorn är. I paragrafen förutsätts inte att namnet på den som beställt reklamen uttryckligen skall anges t.ex. i reklam som klart kan identifieras som ett kommersiellt meddelande. Av reklamens egentliga innehåll, dvs. av de produkter och den verksamhet som presenteras där, framgår ofta för vems räkning marknadsföringen bedrivs.

För att väcka konsumenternas uppmärksamhet och intresse kan en marknadsföringskampanj inledas med gåtfulla budskap som inte i sig avslöjar vad det hela handlar om. Det finns fortfarande inga hinder för sådan marknadsföring, förutsatt att kraven på identifiering uppfylls under kampanjens gång.

4 b §. Genom paragrafen genomförs kraven i artikel 6 punkt d i direktivet, vilka gäller information om villkoren för deltagande i utlottningar, tävlingar för allmänheten och spel som hänför sig till marknadsföringen. Enligt paragrafen skall villkoren vara klara och begripliga samt lättillgängliga. Med avvikelse från direktivet har regleringen inte heller till denna del begränsats till elektroniska metoder, utan paragrafen gäller marknadsföring i allmänhet som riktar sig till konsumenterna.

Motsvarande krav på information gällande rabatter, premier och gåvor enligt artikel 6 punkt c i direktivet ingår i kapitlets 4 §, som just till denna del har ändrats genom en lag om ändring av konsumentskyddslagen, som trädde i kraft den 1 mars 2001.

1.4. **Lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet**

1 §. Enligt paragrafen får i näringsverksamhet inte användas ett förfarande som stri-

der mot god affärssed eller annars är otillbörligt mot en annan näringsidkare. Paragrafen tillämpas också på reklam och annan marknadsföring.

Artikel 6 i direktivet gäller reklam och säljfrämjande åtgärder som riktar sig inte bara till konsumenter utan också till andra näringsidkare. För genomförande av artikelns krav på identifierbarhet i förhållande till andra näringsidkare föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. om identifiering av marknadsföringens kommersiella natur och vem som har beställt den. Bestämmelsen är innehållsmässigt densamma som den 1 a § som föreslås bli fogad till 2 kap. konsumentskyddslagen. I motiveringen till sistnämnda paragraf redogörs närmare för syftet för och tillämpningen av bestämmelserna.

3 §. Enligt paragrafen får inte utlovas av lottnings beroende eller annars slumpartad förmån, vars erhållande förutsätter vederlag.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., som gäller lämnande av information om olika säljfrämjande åtgärder, såsom rabatter, tilläggsförmåner eller marknadsföringslotterier och tävlingar. Tillägget baserar sig på artikel 6 i direktivet. På samma sätt som i fråga om det moment som föreslås bli fogat till 1 § beror också behovet av detta moment på att direktivet gäller såväl affärsförbindelser som konsumentförbindelser.

Om vid marknadsföring erbjuds rabatter, tilläggsförmåner eller andra särskilda förmåner skall enligt momentet villkoren för erhållande av dem vara klara och begripliga samt lättillgängliga. Samma krav gäller villkoren för deltagande i utlottningar, tävlingar för allmänheten eller spel som hänför sig till marknadsföringen.

2. Ikraftträdande

Enligt artikel 22.1 skall direktivet genomföras nationellt före den 17 januari 2002. Avsikten är att de föreslagna lagarna i enlighet med detta skall träda i kraft den 16 januari 2002.

3. Lagstiftningsordning

Enligt 15 § i lagförslag 1 i propositionen skall tjänsteleverantören av lagringstjänster

under vissa förutsättningar vidta åtgärder för att göra information som lagrats i hans server oåtkomlig, för att han effektivt skall kunna åberopa att han inte är ansvarig för eventuellt olagligt innehåll i informationen eller för att informationen sprids på olagligt sätt. Tjänsteleverantören blir således tvungen att ingripa i information, åsikter och meddelanden som tredje person offentliggjort i datanät, på ett sätt som måste bedömas med tanke på yttrandefriheten, som tryggas i grundlagen.

I de föreslagna nya förfarandena ingår ingen förhandsövervakning av materialet och tjänsteleverantörens ingripande i informationens innehåll i efterhand skall i regel grunda sig på en domstols förordnande. Tjänsteleverantören skall emellertid för att gå fri från ansvar också handla på eget initiativ, om han får faktisk kännedom om att i det hans server finns sådant material som avses i 11 kap. 8 § eller 17 kap. 18 § strafflagen, dvs. hets mot folkgrupp eller sådana pornografiska bilder som visar barn, våld eller tidelag. Vid beredningen av förslaget har man ansett att vägnade samhälleliga skäl kräver att spridande av sådant synnerligen skadligt material i datanätet skall kunna förhindras så snabbt och effektivt som möjligt och därför får en tjänsteleverantör som har fått kännedom om sådana fakta inte passivt invänta myndigheternas åtgärder.

Om det är fråga om kränkning av upphovsrätten, skall tjänsteleverantören enligt förslaget också på basis av en förbunden anmälan från rättsinnehavaren eller dennes företrädare förhindra att det kränkande materialet hålls åtkomligt. Dessa fall avviker från dem som avses ovan framför allt däri att det vanligen är fråga om piratkopiering, en tydlig kränkning av en i upphovsrättslagen föreskriven rätt, som inte är kopplad till yttrandefriheten.

Vid beredningen av förslaget har de krav gällande regleringen av utövandet av yttrandefriheten som ställs i grundlagen beaktats. Lagförslag 1 kan därför stiftas som en vanlig lag. Det kan dock anses önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande om förslaget inhämtas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Tillämpningsområde och definitioner

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om omständigheter som hänför sig till tillhandahållandet av informationssamhällets tjänster, i synnerhet friheten att tillhandahålla tjänster, tjänsteleverantörernas skyldighet att lämna uppgifter, uppfyllandet av formkraven för avtal på elektronisk väg samt ansvarsfriheten för tjänstelevererande mellanhänder.

2 §

Informationssamhällets tjänster

I denna lag avses med informationssamhällets tjänster sådana tjänster som utförs

1) på distans utan att parterna är samtidigt närvarande,

2) på elektronisk väg så att tjänsterna sänds och tas emot med hjälp av utrustning för elektronisk behandling av information eller genom lagring av information och så att tjänsterna i sin helhet sänds, överförs och tas

emot genom tråd, radio, optiska medel eller andra elektromagnetiska medel,

3) genom överföring av information på individuell begäran av en tjänstemottagare, och
4) vanligtvis mot vederlag.

3 §

Övriga definitioner

I denna lag avses med

1) *tjänsteleverantör* varje fysisk eller juridisk person som tillhandahåller någon av informationssamhällets tjänster,

2) *etableringsstat* den stat där en tjänsteleverantör de facto bedriver näringsverksamhet på ett fast driftställe,

3) *tjänstemottagare* varje fysisk eller juridisk person som av yrkesmässiga eller andra skäl använder någon av informationssamhällets tjänster, i synnerhet för att efterforska information eller göra den tillgänglig,

4) *reglerad yrkesverksamhet* varje sådan yrkesverksamhet som avses i artikel 1 punkt d i rådets direktiv 89/48/EEG om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier och i artikel 1 punkt f i rådets direktiv 92/51/EEG om en andra generell ordning för erkännande av

behörighetsgivande högre utbildning, vilket kompletterar det nämnda direktivet,

5) *det samordnade området* de krav som ingår i rättssystemet och som tjänsteleverantören måste uppfylla när det gäller etablering och utövande av verksamhet, såsom krav i fråga om

a) behörighet, tillstånd, registrering eller anmälningar till myndigheterna

b) tillvägagångssätt, reklam och annan marknadsföring, kvaliteten på eller innehållet i tjänster, avtal eller tjänsteleverantörens ansvar.

4 §

Begränsningar av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på

1) beskattning,
2) frågor som hör till tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter samt Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet,

3) verksamhet som notarius publicus eller i motsvarande yrken som inbegriper offentlig myndighetsutövning,

4) verksamhet som rättegångsombud eller rättegångsbiträde vid en rättegång,

5) lotteriverksamhet som sker mot vederlag.

Lagens 5 och 6 § tillämpas inte på följande:

1) upphovsrätt, närstående rättigheter, industriellt rättsskydd, rättigheter som avses i rådets direktiv 87/54/EEG om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter och rättigheter som avses i rådets direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser,

2) utgivning av elektroniska pengar av institut på vilka medlemsstaten tillämpar ett av de undantag som anges i artikel 8.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet,

3) sådan reklam för andelar i fondföretag som avses i artikel 44.2 i rådets direktiv

85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag),

4) frågor om etableringsfrihet, om frihet att erbjuda försäkringar och om tillämplig lag på försäkringsavtal, om vilka föreskrivs i artiklarna 7 och 8 i rådets direktiv 88/357/EEG (andra skadeförsäkringsdirektivet), artikel 4 i rådets direktiv 90/619/EEG (andra livförsäkringsdirektivet), artikel 30 och avdelning IV i rådets direktiv 92/49/EEG (tredje skadeförsäkringsdirektivet) samt avdelning IV i rådets direktiv 92/96/EEG (tredje livförsäkringsdirektivet),

5) parternas frihet att välja tillämplig lag på sina avtal,

6) avtalsförpliktelser vid konsumentavtal,

7) tvingande bestämmelser i lagstiftningen i den stat där den fasta egendomen befinner sig gällande formkrav för avtal som skapar eller överför rättigheter i fast egendom,

8) frågan om huruvida icke-önskade kommersiella meddelanden per e-post är tillåtliga.

2 kap.

Friheten att tillhandahålla informations-samhällets tjänster

5 §

Friheten att tillhandahålla tjänster

När det gäller tjänsteleverantörer etablerade i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får inte sådana krav ställas som omfattas av det samordnade området och som begränsar tillhandahållandet av någon av informations-samhällets tjänster i Finland. En domstol eller någon annan behörig myndighet får dock med stöd av lag begränsa tillhandahållandet av en viss tjänst om:

1) begränsningen är nödvändig för upprätthållande av den allmänna ordningen eller den allmänna säkerheten, för skydd av folkhälsan eller skydd av konsumenter,

2) begränsningen gäller en tjänst som skadar de mål som avses i 1 punkten eller utgör

en allvarlig risk för att dessa mål inte uppnås, och

3) begränsningen står i rätt proportion till dess mål.

En begränsning får inte införas innan den stat där tjänsteleverantören är etablerad har uppmanats att vidta åtgärder i saken. Dessutom krävs att denna etableringsstat trots uppmaningen inte har vidtagit några åtgärder eller endast vidtagit otillräckliga åtgärder. Den planerade begränsningen skall innan den införs ha anmälts till Europeiska gemenskapernas kommission och till etableringsstaten.

I brådskande fall får en begränsning införas utan hinder av 2 mom. Begränsningen skall utan dröjsmål anmälas till Europeiska gemenskapernas kommission och till etableringsstaten med uppgift om varför saken anses brådskande.

Vad som bestäms i 2 och 3 mom. tillämpas inte på brottsutredningar eller när ett ärende behandlas i domstol.

6 §

Iakttagande av finsk lagstiftning

Behöriga myndigheter i Finland skall övervaka att tjänsteleverantörer etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig till en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 kap.

Skyldighet att lämna upplysningar samt beställningar och avtal i elektronisk form

7 §

Allmän skyldighet att lämna upplysningar

Utöver vad som någon annanstans i lag bestäms om skyldigheten att lämna upplysningar skall tjänsteleverantören enkelt, direkt och fortlöpande hålla åtminstone följande information tillgänglig för tjänstemottagarna och myndigheterna:

1) tjänsteleverantörens namn, geografiska adress i etableringsstaten, e-postadress samt

annan sådan kontaktinformation som gör det möjligt att nå leverantören snabbt, direkt och effektivt,

2) handelsregister eller något annat motsvarande offentligt register som tjänsteleverantören är införd i, samt tjänsteleverantörens företags- och organisationsnummer eller något annat motsvarande nummer i registret i fråga,

3) kontaktinformation om den berörda tillsynsmyndigheten, om verksamheten kräver tillstånd eller registrering,

4) mervärdesskattenummer i de fall då tjänsteleverantören bedriver mervärdesskattepliktig verksamhet.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. skall följande uppgifter finnas tillgängliga om utövare av reglerad yrkesverksamhet:

1) den yrkesorganisation eller liknande sammanslutning där tjänsteleverantören är registrerad,

2) yrkesbeteckning samt den medlemsstat där den har utfärdats,

3) ett omnämnande av de regler som är tillämpliga på yrkesverksamheten i etableringsstaten och sättet att få tillgång till dem.

Om priser på varor eller tjänster anges vid tillhandahållandet av informationsområdets tjänster, skall priserna anges klart och entydigt. Av informationen skall framgå om priset inbegriper skatt och leveranskostnader. Om meddelande av priser på konsumtionsnyttigheter gäller vad som särskilt bestäms om detta.

8 §

Skyldighet att lämna upplysningar vid beställning

Utöver vad som någon annanstans i lag bestäms om skyldighet att lämna upplysningar skall tjänsteleverantören innan tjänstemottagaren gör en beställning på ett klart och begripligt sätt lämna åtminstone följande information:

1) de olika tekniska steg som skall genomföras för att ingå avtal,

2) huruvida avtalet kommer att arkiveras av tjänsteleverantören och om det kommer att hållas tillgängligt för den andra avtalsparten,

3) de tekniska möjligheterna att upptäcka och rätta till inmatningsfel innan beställningen görs,

4) på vilka språk avtalet kan ingås,

5) de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt sättet att få tillgång till dem elektroniskt.

Vad som bestäms i 1 mom. skall inte tillämpas på avtal som ingås enbart genom utväxling av e-post eller motsvarande personliga meddelanden. Avvikelse från bestämmelserna i 1 mom. kan göras genom avtal, förutsatt att ingen av parterna är konsument.

9 §

Sättet att göra avtalsvillkoren tillgängliga

Tjänsteleverantören skall göra avtalsvillkoren tillgängliga på ett sätt som gör det möjligt för mottagaren att spara och återge dem.

10 §

Beställning och mottagningsbekräftelse

När en beställning görs med hjälp av tekniska hjälpmedel skall tjänsteleverantören utan dröjsmål på elektronisk väg bekräfta mottagandet av beställningen. En mottagningsbekräftelse behövs inte om den beställda nyttigheten levereras utan dröjsmål på elektronisk väg.

Tjänsteleverantören skall innan en beställning görs tillhandahålla mottagaren lämpliga, effektiva och lättillgängliga tekniska hjälpmedel som gör det möjligt för mottagaren att upptäcka och rätta till inmatningsfel.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. skall inte tillämpas på avtal som ingås enbart genom utväxling av e-post eller motsvarande personliga meddelanden. Avvikelse från bestämmelserna i 1 och 2 mom. kan göras genom avtal, förutsatt att ingen av parterna är konsument.

11 §

Mottagningstidpunkt

Den beställning och den mottagningsbekräftelse som avses i 10 § anses vara mottag-

na när de parter till vilka de är ställda har tillgång till dem.

12 §

Uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg

Om ett avtal enligt lag skall ingås skriftligen, uppfylls kravet även genom ett sådant elektroniskt avtal vars innehåll inte kan ändras ensidigt och som finns tillgängligt för parterna. Om ett avtal enligt lag skall undertecknas, tillämpas vad som bestäms i lagen om elektroniska signaturer (/). Vad som föreskrivs i detta moment gäller på motsvarande sätt parternas meddelanden och andra åtgärder som hänför sig till avtalsförhållandet och som enligt lag skall vara skriftliga eller undertecknade.

Om ett meddelande i anslutning till ett avtal, enligt lag skall inlämnas bevisligen, kan kravet uppfyllas också genom en sådan elektronisk metod med vars hjälp det kan visas att mottagaren fått meddelandet.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. skall inte tillämpas på avtal som gäller köp eller annan överlåtelse av fast egendom eller på familjerättsliga avtal eller avtal som avser kvarlåtenskap.

4 kap.

Ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellanhänder

13 §

Ansvarsfrihet vid överföring av information och tillhandahållande av kommunikationsnät

När en tjänst består av att i ett kommunikationsnät överföra information som lämnats av tjänstemottagaren eller av att erbjuda tillträde till ett nät, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den överförda informationen eller för förmedlingen av den under förutsättning att tjänsteleverantören inte

- 1) initierat överföringen,
- 2) valt ut mottagaren av den överförda informationen, och inte heller
- 3) valt ut eller ändrat den information som överförts.

Överföringen och tillhandahållandet enligt 1 mom. omfattar automatisk, mellanliggande och tillfällig lagring av den vidarebefordrade informationen, till den del lagringen enbart görs för att utföra överföringen och under förutsättning att informationen inte lagras längre än vad som rimligtvis krävs för överföringen.

14 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information i cacheminne

När en tjänst består av överföring i ett kommunikationsnät av information som lämnats av tjänstemottagaren är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i informationen eller för förmedlingen av den i fråga om automatisk, mellanliggande och tillfälliga lagring som ägt rum enbart för att effektivisera vidare överföring av informationen till andra tjänstemottagare på deras begäran, under förutsättning att tjänsteleverantören

- 1) inte ändrar informationen,
- 2) uppfyller villkoren för tillgång till informationen,
- 3) följer de regler för uppdatering av informationen vilka fastställts på ett sätt som är allmänt vedertaget och använt inom branschen,
- 4) inte ingriper i den lagliga användningen av den teknik som är allmänt vedertagen och som används inom branschen för att få fram data om hur informationen används, och
- 5) utan dröjsmål vidtar åtgärder för att avlägsna den information som lagrats eller för att göra den oåtkomlig så snart tjänsteleverantören fått faktisk kännedom om att informationen har avlägsnats från sin ursprungliga plats på nätet eller gjorts oåtkomlig, eller att en domstol eller annan behörig myndighet har bestämt att den skall avlägsnas eller göras oåtkomlig.

15 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information

När en tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (*innehållsproducenten*) och lagringen utförs på dennes begäran, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, under förutsättning att tjänsteleverantören utan dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig

- 1) efter att ha fått kännedom om en domstols förordnande därom eller, om det är fråga om kränkning av upphovsrätten, efter att ha fått en anmälan enligt 22 §,
- 2) efter att annars ha fått faktisk kännedom om att den information som lagrats till sitt innehåll klart strider mot 11 kap. 8 § eller 17 kap. 18 § strafflagen (39/1889).

Vad som bestäms i 1 mom. skall inte tillämpas om innehållsproducenten handlar under tjänsteleverantörens ledning eller tillsyn.

16 §

Förordnande om spärrning av information

En domstol kan på ansökan av en allmän åklagare, undersökningsledare eller den vars rätt ärendet gäller, utan att höra motparten förordna att den tjänsteleverantör som avses i 15 § vid vite skall göra den information som denne lagrat oåtkomlig, om det är uppenbart att informationen till innehållet strider mot lag eller att den förmedlas på lagstridigt sätt. Domstolen skall behandla ansökan i bråds-kande ordning.

Domstolens förordnande skall ges också innehållsproducenten för kännedom. Om innehållsproducenten inte är känd, kan domstolen bestämma att tjänsteleverantören skall sköta delgivningen.

Förordnandet förfaller om åtal för brott med anledning av innehållet i eller förmedling av den information som förordnandet gäller inte väcks eller, när det är fråga om skadeståndsansvar, talan inte väcks inom tre månader från det förordnandet gavs. Domstolen kan på yrkande av allmänna åklagaren, målsäganden eller parten inom den tidsfrist

som avses ovan förlänga denna tidsfrist med högst tre månader.

Tjänsteleverantören och innehållsproducenten har rätt att ansöka om upphävande av förordnandet hos den domstol där förordnandet har givits. Vid behandlingen av ett ärende som gäller upphävande av ett förordnande iakttas lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/1986). Domstolen sörjer dock för behövliga åtgärder för att höra allmänna åklagaren. Upphävande skall sökas inom 14 dagar från det att sökanden har tagit del av förordnandet. Informationen får inte göras tillgänglig på nytt så länge ett ärende om upphävande är anhängigt, om inte den domstol som behandlar ärendet beslutar något annat. Även allmänna åklagaren har rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket ett förordnande har upphävts.

17 §

Behörig domstol

En ansökan enligt 16 § behandlas vid tingsrätten på tjänsteleverantörens hemort. Ansökan kan dock alltid behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Tingsrätten är domför också med endast ordföranden närvarande.

18 §

Innehållsproducentens rättsskydd

En tjänsteleverantör som med stöd av 15 § 1 mom. 2 punkten har gjort information oåtkomlig, skall utan dröjsmål underrätta innehållsproducenten om detta skriftligen eller på elektronisk väg så att meddelandets innehåll inte ensidigt kan ändras och så att det finns tillgängligt för parterna. I meddelandet skall orsaken till att informationen gjorts oåtkomlig nämnas och upplysning ges om innehållsproducentens rätt att föra ärendet till domstol. Meddelandet skall avfattas på innehållsproducentens modersmål, finska eller svenska. Meddelandet kan också avfattas på något annat språk enligt vad som överenskommits med innehållsproducenten.

Innehållsproducenten har rätt att föra ett ärende som gäller spärning till den domstol

som avses i 17 § inom 14 dagar från det att producenten fått det meddelande som avses i 1 mom. Vid behandlingen av ett ärende som gäller spärning iakttas vad som bestäms i 16 § 4 mom.

19 §

Tjänsteleverantörens skyldighet att vidta åtgärder för genomförande av en myndighets beslut

Vad som i 13—15 § föreskrivs om tjänsteleverantörens ansvarsfrihet påverkar inte tjänsteleverantörens skyldighet att enligt någon annan lag vidta nödvändiga åtgärder för genomförande av en domstols eller någon annan behörig myndighets förordnande eller beslut.

5 kap.

Anmälningförfarande

20 §

Spärning av material som kränker upphovsrätten

Den som innehar upphovsrätten eller dennes företrädare kan kräva att en tjänsteleverantör enligt 15 § gör material som kränker upphovsrätten oåtkomligt enligt vad som föreskrivs i denna paragraf och i 22—24 §.

Yrkandet skall först framföras hos den innehållsproducent som har lämnat det material som yrkandet gäller. Om innehållsproducenten inte kan identifieras eller om denne inte utan dröjsmål avlägsnar materialet eller gör det oåtkomligt, kan yrkandet framföras hos tjänsteleverantören genom en anmälan enligt 22 §.

21 §

Tjänsteleverantörens kontaktpunkt

Tjänsteleverantören skall meddela till vilken kontaktpunkt anmälan enligt 22 § och bemötande enligt 23 § kan lämnas. Kontaktinformation för kontaktpunkten skall fortlöpande finnas tillgängliga på ett enkelt sätt.

22 §

Anmälan form och innehåll

Anmälan skall göras skriftligen eller på elektronisk väg så att anmälan innehåll inte ensidigt kan ändras och så att den finns tillgänglig för parterna. Anmälan skall innehålla

1) anmälares namn och kontaktinformation,

2) en specifikation av det material som skall göras oåtkomligt samt en utredning om var materialet finns,

3) anmälares försäkran att det material som yrkandet gäller enligt anmälares ärliga uppfattning är tillgängligt på kommunikationsnätet på ett lagstridigt sätt,

4) uppgift om att anmälan utan resultat har framfört sitt yrkande hos innehållsproducenten eller att innehållsproducenten inte har kunnat identifieras,

5) anmälares försäkran att han eller hon innehar upphovsrätten eller är berättigad att handla på innehavarens vägnar,

6) anmälares underskrift.

En anmälan som inte uppfyller kraven i 1 mom. är utan verkan. Om bristerna i anmälan gäller endast de uppgifter som nämns i 1 mom. 2 punkten, skall tjänsteleverantören dock vidta skäliga åtgärder för att nå anmälan och underrätta denne om bristerna.

23 §

Meddelande till innehållsproducenten och bemötande

Tjänsteleverantören skall utan dröjsmål underrätta innehållsproducenten om att det material som denne lämnat har gjorts oåtkomligt samt till innehållsproducenten sända en kopia av den anmälan på basis av vilken detta har gjorts.

Om innehållsproducenten anser att materialet utan grund har gjorts oåtkomligt, kan han eller hon göra materialet åtkomligt på nytt genom att skriftligen eller på elektronisk väg enligt 22 § tillstå anmälan ett bemötande inom 14 dagar från det innehållsproducenten underrättats om anmälan. En kopia av bemötandet skall sändas till tjänsteleverantören. Bemötandet skall innehålla

1) innehållsproducentens namn och kontaktinformation,

2) fakta och andra orsaker enligt vilka spärrningen anses ogrundad,

3) en specifikation av det material som anses ha blivit spärrat utan grund,

4) innehållsproducentens underskrift.

24 §

Återställande av material

Om ett bemötande som uppfyller villkoren i 23 § har lämnats inom utsatt tid, får tjänsteleverantören inte förhindra att det material som specificeras i bemötandet återställs och hålls åtkomligt, om inte något annat följer av en överenskommelse mellan tjänsteleverantören och innehållsproducenten eller av en domstols eller någon annan myndighets förordnande eller beslut.

25 §

Ersättningsskyldighet

Den som lämnar oriktiga uppgifter i en anmälan enligt 22 § eller ett bemötande enligt 23 § är skyldig att ersätta den skada detta orsakar. Ersättningsskyldighet föreligger dock inte eller den kan jämkas, om den som lämnat uppgiften hade grundad anledning att anta att uppgiften var riktig eller om den oriktiga uppgiften hade endast ringa betydelse med beaktande av innehållet i anmälan eller bemötandet i dess helhet.

6 kap.

Tillsyn och påföljder

26 §

Tillsyn och tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Kommunikationsverket skall övervaka iakttagandet av lagens 7—10 och 21 §. Om tillsynen över att lagens 7—10 § iakttas gäller dessutom vad som bestäms i konsumentskyddslagen (38/1978) om konsumentombudsmannens tillsynsbehörighet. Kommuni-

kationsverket och konsumentombudsmannen skall samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

En tjänsteleverantör är utan hinder av sekretessbestämmelserna på begäran skyldig att lämna Kommunikationsverket uppgifter som behövs för tillsynen. Om konsumentombudsmannens rätt att få uppgifter bestäms i lagen om Konsumentverket (1056/1998).

27 §

Administrativa tvångsmedel

Om en tjänsteleverantör försummar den skyldighet som följer av 7—10 §, 21 § eller 26 § 2 mom. kan Kommunikationsverket uppmana tjänsteleverantören att fullgöra sin

skyldighet inom viss tid. Kommunikationsverket kan förena uppmaningen med vite så som bestäms i viteslagen (1113/1990).

Om en tjänsteleverantör vid överträdelse av bestämmelserna i 7—10 § också bryter mot bestämmelserna i konsumentskyddslagen gäller i fråga om tvångsmedel vad som särskilt bestäms om dem.

7 kap.

Ikraftträdande

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 22 april 1999 om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet (565/1999) en ny 21 a § som följer:

21 a §

Identifiering av direktmarknadsföring

Då direktmarknadsföring bedrivs via elektronisk post utan att abonnenten i förväg har

gett tillstånd till det skall de elektroniska meddelandena vara klart och entydigt identifierbara som marknadsföring så snart som mottagaren tar emot dem.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 2 kap. konsumentskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 2 kap. konsumentskyddslagen av den 20 januari 1978 (38/1978) nya 1 a och 4 b § som följer:

2 kap.

Reglering av marknadsföringen

1 a §

Av marknadsföringen skall tydligt framgå dess kommersiella syfte samt för vems räkning marknadsföringen bedrivs.

4 b §

Om till marknadsföringen hänförs sig utlottningar, tävlingar för allmänheten eller spel, skall villkoren för deltagande i dem vara klara och begripliga samt lättillgängliga.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 1 § lagen den 22 december 1978 om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet
(1061/1978) ett nytt 2 mom. och till 3 § ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Av marknadsföringen skall tydligt framgå
dess kommersiella syfte samt för vems räk-
ning marknadsföringen bedrivs.

tilläggsförmåner eller andra särskilda förmå-
ner eller om till marknadsföringen hänför sig
utlottningar, tävlingar för allmänheten eller
spel, skall villkoren för erhållande av förmå-
nerna eller deltagande i utlottningarna, täv-
lingarna och spelen vara klara och begripliga
samt lättillgängliga.

3 §

Om vid marknadsföring erbjuds rabatter,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 26 oktober 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*